

NEMČIJA IN EVROPA

Po zmagi socialnega demokrata Schröderja, ki bo novi kancler Nemške zvezne republike, se odpirajo v Evropi in po svetu nešteta vprašanja. Kakšna bo nova, zlasti zunanja politika vlade, ki jo bo vodila SPD (nemška socialdemokratska stranka)? Kaj ji je zapustila CDU (krščansko demokratska unija) prejšnjega dolgoletnega kanclerja Kohla? To in še marsikaj drugega buri sedaj duhove v mednarodni politiki ob novostih v največji in verjetno najmočnejši državi zahodne Evrope. Zato tudi toliko komentarjev in ugibanj političnih opazovalcev. Za vse to pa je umestno pogledati nekoliko nazaj v moderno nemško zgodovino.

Nemčija je že od vedno predstavljala problem za Evropo. Posebno v času med 19. in 20. stoletjem se nemško vprašanje vedno bolj javlja. Pomlad narodov je tudi nemškim malim državam vzbudila željo po zedinjenju, ki so ga oznanjali razni takratni nemški filozofi in politiki. Naj pri tem omenimo le idejo o parlamentu v Frankfurtu, ki naj bi povezal ne le nemške, ampak tudi avstrijske dežele. Pri tem so bili zainteresirani tudi slovenski politiki, ki pa so v glavnem to idejo ovrgli. Ko se je v nemški, bolj pruski politiki pojavil znani knez Otto von Bismarck, so za nemški problem napočili novi časi. Jasno je, da je prav pod dinastijo kraljev (potem cesarjev) Hohenzollern Prusija začela dvigati glavo. In sam Bismarck, kasnejši "železni kancler" pod cesarji od Viljema I. do Viljema II. (umrl šele leta 1941 kot zadnji evropski cesar), je to večkrat nakažal. Nekoč je dejal: "Kaj vraga me zanimajo male države. Moj edini interes je ohraniti in povečati moč Prusije." Da je potem združena Nemčija po letu 1871 to izvajala, je znano. Isti Bismarck je npr. tudi zapisal: "Nemčija obrača svoj pogled ne toliko v pruski liberalizem, ampak v svojo moč." Ob koncu 19. in v začetku našega stoletja je nemški militarizem, združen z imperializmom, vedno bolj naraščal in s tem zaskrbljal evropske države, zlasti Veliko Britanijo in Rusijo. Znani zgodovinar Fueter je to novo delovanje cesarske Nemčije označil kot "rožljanje z orožjem", ki je potem dejansko daljše povod za prvo svetovno vojno.

Preveč znano je temno in zločesto obdobje nacizma, da bi se ob njem posebej na tem mestu zaustavljali. Nemčija je tedaj v svoji dolgi zgodovini gotovo presegla vse možne meje v zločinski dejavnosti množičnega značaja. Mnogo se je razpravljalo še dolgo po padcu Hitlerja o nekaki splošni krivdi nemškega naroda, ki naj bi vse te norosti dopustil. S tem v zvezi je prav nemški sodobni filozof Karl Jaspers (sam je zaradi opozicije diktaturi odšel v Švico) zgovorno zapisal, da ni bilo sploh misliti hujših zločinov, ki so jih tedaj v imenu nemškega naroda počenjali nad drugimi...

Povojni čas in zmaga demokracije nad totalitarizmom sta tudi Nemčiji prinesla novo, boljšo prihodnost, Evropi pa novo pot svobode in mirnega razvoja. Prav prvi povojni nemški kancler Konrad Adenauer se je s svojo modro in daljnoročno politično vizijo postavil v vrsto s politiki drugih evropskih držav, kot so bili Robert Schumann, Jean Monnet, Paul-Henri Spaak in Alcide De Gasperi - da imenujemo le nekatere - v gradnji nove politične Evrope. / STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

02 Vida Valenčič IZRAEL IN PALESTINA

Svet je treba poboljšati s prizadevanjem za pravičnost in odpravo vseh legel zla? Tako je. Vendar naj začne človek poboljševati sam sebe.

(Janez Pavel I.)

POLITIČNA NESTABILNOST KRONIČNA BOLEZEN?

DRAGO LEGIŠA

Se vračajo časi tako imenovane prve republike? Tako se baje mnogi sprašujejo v zahodnih zaveznih prestolnicah, ko iz Rima prihajajo novice o izredno hudih težavah, v katerih se je znašla vlada ministrskega predsednika Prodi. Za "prvo" italijansko republiko je bila značilna velika politična nestabilnost, ki se je odražala v zelo pogostih krizah osrednjih vlad. Če primerjamo trajanje takratnih rimskih vlad s trajanjem Prodijeve vlade, moramo priznati, da je slednja krepko prekorajčila italijansko povprečje, saj je na oblasti kar dve leti in pol.

Medtem ko pišemo, še ne vemo, kako se bo sedanja vladna kriza končala, vendar lahko že rečemo, da je ena najbolj zagonetnih v vsej zgodovini italijanske republike. Sam predsednik Prodi je ob novici, da je Stranka komunistične prenovne sklenila odpovedati zunanjo podporo njegovi vladi, javno izrazil veliko začudenje. Dejal je namreč, da prenovljeni komunisti svoje ravnanje opravičujejo, češ da je osnutek finančnega zakona, ki ga predlaga vlada, nesprejemljiv. "Prvič se je zgodilo, - je dejal Prodi - da finančni zakon, kakršnega predlaga vlada, državljanom ničesar ne jemlje, temveč jim celo daje". Hotel je povedati, da niso predvidene nove davčne dajatve in da so v novem zakonu postavke, iz katerih se bodo črpal sredstva za učinkovit boj zoper brezposelnost. Predsednik Prodi je o novem položaju brž poročal predsedniku republike, ki se je strinjal, da je za rešitev vladne krize pristojen parlament.

Kot je bilo predvidevati, je sklep o odtegnitvi zunanje podpore Prodijevi vladi pov-

zročil pravi pravcati potres v Stranki komunistične prenovne. Njen predsednik, poslanec Armando Cossutta, je že odstopil, vprašanje pa je, kako se bodo parlamentarci te stranke ravnali ob morebitnem glasovanju o zaupnici Prodijevi vladi, saj je treba vedeti, da se večina parlamentarcev strinja s stališči strankinega predsednika. Uradno je bilo seveda javljeno, da bodo ti parlamentarci spoštovali strankin sklep in torej glasovali proti osnutku finančnega zakona.

V italijanskem tisku pa čedalje pogosteje beremo, da sedanja kriza pravzaprav nima opravka z osnutkom finančnega zakona, ampak je treba zanj iskati vzroke drugod. Tako je milanski Corriere della sera v ponedeljek, 5. t.m., objavil intervju s poslancom Occhettom, ustanoviteljem Stranke demokratične levice, torej današnje Demokratske levice, ki je med drugim dejal: "Končno sem se prepričal, da finančni zakon nima nič skupnega z Bertinotijevim prelomom z vlado. Bertinotti se je lotil nevhvaležnega dela: postal je bager, ki naj izruje Oljko, zruši Pro-

dija in pripravi ugodna tla za prihod Massima D'Alema v palačo Chigi. Ne gre torej za prelom, ki sta ga izvedla desnica ali zmerno krilo Oljke. Doživljamo krizo, ki so si jo vso zamislili, jo izoblikovali in pripravili znotraj Oljke. Za Bertinottija je važno zamenjati humus, iz katerega je zrastle Oljke." Poslanec Occhetto je pristaš dvopolnega sistema, ki v Italiji lahko zaživi le z Oljko, to je z enotnostjo različnih prenoviteljskih gibanj. "Če se ta enotnost razbije, je še pristanil glavni tajnik nekdanje mogočne KPI, se odpre pot, ki ne pelje bolj v levo, ampak bolj v desno."

Glavnemu tajniku Demokratske levice D'Alema je kar odkrito vzbujalo skomine po palači Chigi, sedežu osrednje vlade v Rimu, bivši predsednik republike in dosmrtni senator Cossiga. Slednji hoče predvsem veljati za politika, ki more laičnemu in katoliškemu sredinskemu svetu pokazati pot v politično prihodnost in predvsem prej ali slej razbiti monolitno Berlusconijevo gibanje Naprej, Italija. Zato zdaj napoveduje, da bodo parlamentarci njegove

politične stranke (UDR) glasovali za zaupnico vladi in za finančni zakon, če bo Prodi najavil svoj odstop.

Kakšen bo resnični razvoj dogodkov, bo pokazala že bližnja prihodnost. Možnosti za rešitev vladne krize so različne. Predsednik republike, ki ima odločilno besedo, je že večkrat izjavil, da bo naredil, kar je v njegovi moči, da bo parlament redno izpolnil svoj mandat. To pomeni, da ne namerava v nobenem primeru predčasno razpustiti zakonodajnih zbornic, čeprav se te pravice lahko posluži le še slab mesec, saj se bliža tako imenovano belo šestmesečje (in konec njegovega sedemletnega mandata), ko mu ustava brani razpustiti parlament.

Zato lahko razumemo, zakaj opozicija te dni čedalje glasneje terja, naj se čimprej razpišejo nove politične volitve, češ da imajo volivci pravico povedati, kakšno vladno hočejo imeti.

Naj bo karkoli, eno je jasno: italijanski vodilni plasti se ni posrečilo popolnoma zatreti stare bolezni, ki se imenuje politična nestabilnost.

TEMELJNI KAMEN VIPAVSKE ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE (STR. 5)

03 Drago Legiša / intervju RENZO BOSCAROL

04 Jurij Paljk JANEZ PAVEL II. NA HRVAŠKEM

06 NADI PERTOT POMEMBNO PRIZNANJE

07 Stanko Žerjal PRISPEVEK H KOGOJEVIM DNEVOM

07 Jurij Paljk FURLANI PRIHODNJE LETO V VILENICI

08 Ivan Žerjal DSI: RAZGOVOR O DRAGI 98

10 Saša Quinzi PRVA RAZSTAVA GALERIJE ARS

11 Igor Devetak INŠTITUT ZA GORICO

12 Erika Jazbar SLOVENSKI PREVOD KNJIGE O BENEČIJI

16 Danijel Devetak / pogovor ANA IN ANDREJ FAJT

SVET OKROG NAS

IZRAEL IN PALESTINA

MOŽEN SPORAZUM, Vendar BREZ PRAVEGA MIRU

VIDA VALENČIČ

Clinton je moral takoj dobiti nekaj, kar bi odvrnilo javno mnenje od večne nadaljevanke v sobanah Bele hiše. In alternativni program, ki si ga je zastavil, bi lahko nedvomno predstavljal možnost, da se osovraženi predsednik spet s ponosom postavi pred kamero ameriškega (in svetovnega) prebivalstva. V teh dneh si Clinton prizadeva krojiti vsaj zasilni mir med dvema narodoma, ki sta v zadnjih desetletjih postala prisposoda za malodane nerešljivo situacijo in vekomaj trajajoči konflikt, ki ga ne pogasi nobena mednarodna delegacija. Izraelci in Palestinci: vsakemu pripada del resnice, vsak zahteva svoje. Blairu je pred meseci (skoraj) uspelo nekaj, kar se je že dolga desetletja zdelo kot popolna utopija: spraviti za isto mizo nasprotujoči si sili na Severnem Irskem, zaradi katerih je v tem stoletju izgubilo življenje na tisoče nedolžnih. Clintonu so se ti posnetki političnega uspeha prav gotovo globoko vtisnili v spomin, zato dobro ve, kakšen pomen bi za lasten ugled imel podpis miru med lajajočima psoma na Srednjem vzhodu. Vse kaže, da bo prizadevanje ame-

riškega predsednika in njegove diplomacije obrodilo svoje sadove sredi oktobra. Arafat in Netanyahu bosta primorana s skupnim peresom napisati nov smerokaz miru za Izrael in Palestino. Pogajanja so potekala že od začetka maja, od takrat pa se pogoji sporazuma niso bistveno spremenili, to pa predvsem zaradi izrazite alergije do kompromisa, ki je značilna za izraelskega premiera. Če bi lahko brali Netanyahujeve misli, bi prav gotovo spoznali, da je premier politično odvisen od najbolj vročih zagovornikov odklonitve kateregakoli dialoga s Palestinci. Izraelska skrajna desnica in ekstremistične verske stranke bi morebitni kompromis med zahtevami Izraela in Palestine ožigosale kot nezaslišani znak šibkosti Netanyahuja. Premier bi izgubil svojo politično podporo in kriza bi bila neizbežna. Fanatiki pa ne predstavljajo države. Prav gotovo izraelsko prebivalstvo ni še razvilo tistega splošnega gnusa do nasilja, kot so ga prebivalci Severne Irske. Izraelci ne protestirajo, ne demonstrirajo po cestah, ne odločajo se za gladovalne stavke. V tej pasivnosti pa vseeno leži želja po drugačni situaciji. Netanyahu želi postati glasnik te situacije in to razglasa na vse strani, kot da bi prodajal svoj mirovni načrt. Če pogledamo izključno kroniko poteka pogajanj med Izraelom in Palestino, je opaziti večjo pripravljenost za kompromis (ki je prav gotovo neizbežen za vsaj za silo trajajoči mir med državama) pri Arafatu kot pri Netanyahuju. Oba politika pa sta vključena v nezavidljivi položaj predstavnikov narodov, ki v določenih stvareh v svoji notranjosti sploh nista enotna.

Mirovni procesi niso nikoli lahko dosegljivi. Ko pa se po dolgi in mučni poti nasilja in konflikta na obzorju že vidi rešitev, se pot nenadoma spet strmo zasuje daleč od nje. V prejšnjih dveh tednih sta izbruhnila dva ognja nasilja, ki sta jasno ponazorila, s kakšnimi očmi gledajo mirovni procesi ekstremisti na obeh stra-

neh. Nasilje, ki je eksplodiralo v Hebronu, svetem mestu Cisjordanije, je svetu pokazalo, v kakšnem paradoksalnem stanju se nahaja mesto: Organizacija za osvoboditev Palestine samostojno upravlja 80% mestnega območja, na katerem naj bi živelo kakih 400.000 (!) Palestincev, na preostalih 20% ozemlja pa naj bi bilo naseljenih le 400 zagrizenih izraelskih kolonov, ki si niti ne predstavljajo možnosti, da bi se izselili. S to vročo kašo pa se lahko marsikdo speče. Da bi to preprečili, je v Hebronu nastanjenih tudi 1.000 (!) izraelskih vojakov, poleg seveda peščice vojakov iz vrst svetovnih mirovnih sil. To je torej stanje. Oba voditelja pa bi zagrešila verjetno največjo napako svojega življenja, če bi zaradi teh izbruhov nasilja odpovedala podpis miru.

Kaj naj bi ta podpis predvidel? Glavna postavka je delna odpoved Izraela do območja Cisjordanije. Izrael bi moral predati Palestini 13% zasedenega ozemlja, do česar pa bi prišlo le pod enim pogojem: Izrael zahteva posebno mirovno blazino med državama. 3% teritorija, ki se nahaja med obema državama, naj bi se spremenilo v nekakšen "niravni park miru", kot so ga svetovni opazovalci takoj preimenovali. Ta naturalistična oaza bi bila dejansko nenaseľljivo področje pod direktno kontrolo izraelske vojske. Netanyahu zahteva to nevtrarno področje zaradi same varnosti Izraela. Vse kaže, da bo tloris Srednjega vzhoda vključeval tudi to mirovno varianto v obliki naturalističnega parka. Do podpisa miru bo po vsej verjetnosti prišlo, vprašljivo pa je, do kake mere bo ta mir res realen. Netanyahu "gradi" svojo priljubljenost v državi predvsem na osnovi stavkov, kot je naslednji: "Z mano imate garancijo, da damo Palestincem minimum, če pa sprožijo krizo, bi nove volitve privedle na oblast laburiste, kar bi pomenilo, da bi Izrael moral dati Arafatu veliko več". Realen mir?

SLOVENSKA SKUPNOST IN ZAŠČITNI ZAKON

BOMO SLOVENCİ ZADOVOLJNI?

S predstavitvijo poenotnega besedila poročevalca Domenica Masellija v komisiji za ustavne zadeve poslanske zbornice je minulega 30. septembra formalno stekel parlamentarni postopek za odobritev zakona za globalno zaščito Slovencev v Italiji. Nekateri znaki kažejo, da bi tokrat lahko šlo zares, razen če ne bo vsega izjalovila vladna kriza. Zato je nujno, da slovenska manjšina oz. njeni predstavniki ustrezno sprejmejo izziv, ki ga omenjeni dogodek predstavlja, brez površnega optimizma, pa tudi brez hromečega pesimizma, temveč z ustvarjalno odgovornostjo.

Tako je ocenilo deželno tajništvo Slovenske skupnosti, ko se je v petek, 2. t.m., zbralo na svoji redni mesečni seji v Nabrežini. Tajništvo je obravnavalo tudi druge aspekte sedanjega trenutka Slovencev v Italiji ter sprejelo pomembne odločitve o skorajšnjih strankinih kongresih, toda večji del zasedanja je posvetilo problematiki zakonske zaščite. O tem sta uvodoma podrobneje poročala tajnik Martin Breclj in podtajnik Ivo Jevnikar. Med drugim sta govorila o dosedanjih neformalnih stikih s poročevalcem Maselijem, v glavnih obrisih pa sta tudi analizirala besedilo, ki ga je poslanec Maselli pred kratkim vložil v pristojni komisiji poslanske zbornice. Sledila je daljša razprava, v kateri so sodelovali Drago Štoka, Damjan Terpin, Štefan Bukovec, David Grinovero, Drago Legiša in Peter Močnik.

Slovenska skupnost ugotavlja, da se Masellijevo besedilo v mnogih zadevah drži predloga, ki so ga leta 1993 skupno izdelale najpomembnejše komponente slovenske manjšine v Italiji in ki ga je v tej zakonodajni dobi na pobudo SSK vložil poslanec Unione valdottaine Luciano Cavalli. Res pa je tudi, da se Masellijevo besedilo v nekaterih ključnih zadevah odmika od predloga slovenske manjšine.

To velja v prvi vrsti in predvsem za obseg ozemlja, na katerem naj bi se zaščitni zakon izvajal. Slovenska manjšina je namreč predlagala točen seznam občin (navedla jih je natanko 36), medtem ko je Maselli prepustil zadevo paritetnemu odboru, ki naj bi pri določanju obsega upošteval mnenja posameznih občin oz. predsedniku republike, ki naj bi predlog paritetnega odbora uzakonil z odlokom. Vse kaže, da je poročevalec pri tem upošteval stališče Levih demokratov in Stranke komunistične prenov, ki so očitno opustili enotno zahtevo celotne manjšine, naj bo ozemlje natančno določeno v samem zakonskem besedilu. SSK je v neformalnih stikih Masellija že natančno opozorila na negativne posledice, ki jih pri naša opuščanje seznama občin. Njeni nastopi niso bili zaman, saj je poročevalec prvotno predlagal, naj bi obseg ozemlja določal deželni zakon, kar bi bilo prav gotovo še manj ugodno za slovensko manjšino, kot je sedanja verzija. In to ni bila edina izboljšava, ki jo je SSK dosegla.

Sicer pa SSK meni, da bi morali Masellijevo besedilo popraviti oz. izboljšati tudi v nekaterih drugih bistvenih zadevah, kot je še zlasti problem zastopanosti slovenske manjšine v izvoljenih telesih. Seveda pa bi bilo nujno, da bi se za te in druge morebitne popravke čim enotneje zavzela celotna manjšina. SSK bo napravila, kar je v njeni moči, da bi do tega res prišlo. V tem smislu predlaga, naj se čimprej aktivira 4-članska strokovna komisija, ki so jo najpomembnejše komponente manjšine že imenovali, in sicer na osnovi izhodišča, ki ga predstavlja skupni zakonski osnutek iz leta 1993...

Deželno tajništvo SSK je na zadnji seji nadalje poudarilo, da bi morali Slovenci v Italiji obnoviti svoje napore tudi zato, da bi našli ustreznejše oblike skupnega nastopanja. Kot je že bilo večkrat ugotovljeno, so dosedanje oblike preživele. SSK namerava dati novo pobudo, da bi prišlo čimprej do oblikovanja takšnega skupnega zastopstva, ki bi verno odražalo raznolikost slovenske manjšine in jo hkrati tudi povezovalo na osnovi načel in metod demokracije.

Deželno tajništvo SSK je razpravljalo tudi o strankinih kongresih. Na osnovi statuta je sklicalo deželni kongres za 12. in 13. december 1998. Leto bo na Tržaškem. Seveda pa se bodo morali pred tem zvrstiti strankini sekcijski in pokrajinski kongresi, ki jih bodo sklicali pristojni sekcijski in pokrajinski organi.

S 1. STRANI

NEMČIJA...

S tem se je povojna Nemčija tudi osvobodila - vsaj v glavnem - svoje neslavne bližnje preteklosti.

Po vsem tem danes lahko trdimo, da se je nemška politika vse tja do konclerja Helmuta Kohla odločila za edino pravo pot, ki se danes nakazuje, namreč združena Evropa. V to pa naj bi kmalu stopile tudi vse tiste države (vključno Slovenija), ki so se otrsle komunistične diktature. Mi pa še pristavljamo, da bi ta nova, zaenkrat Evropa držav postala kmalu Evropa narodov.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

STRNITEV SLOVENSKEGA RAZLIČNOSTI DANDANES ŠE NI MOŽNA?

Zdi se, kot da je slovenski narodnostni prostor dosegel določeno posebnost. Slednja lahko pomeni, da je naš narodnostni prostor po padcu berlinskega zidu že uresničil vse, kar je mogel uresničiti, ali pa bo čez nekaj časa segel še višje? V kolikor drži prva možnost, potem mu je bilo v novem obdobju dano le, da je izenačil obe svoji temeljni izkušnji in jih napravil enakovredni. Tako imenovana socialistična izkušnja, ki je bila v vsem povojnem času absolutno vladajoča in zato edino vredna, je morala po novem dati prostor še tisti slovenski izkušnji, ki se prepoznava v narodnosti in veri kot svojem temeljnem prepričanju. Padec ideologij je dal vsaki od obeh izkušenj enakovreden položaj, to pa je v vseh smislih pravično in še kako človeško utemeljeno. Seveda bi si bilo želeli še več, da bi se namreč obe navedeni izkušnji po dosegu enakovrednosti dvignili na stopnjo resničnega obojestranskega priznanja in upoštevanja oziroma učinkovite vzajemne strnitve. To pa se do sedaj še ni zgodilo.

V Sloveniji se namreč obe temeljni izkušnji vsaka na svoji strani vse bolj utrjuje in nima celo ena od druge oddaljujeta. Nasledniki socialističnega izročila ne popustijo niti za korak, pripadniki narodnostne oz. verske opredelitve pa si seveda še kako upravičeno prizadevajo za povrnitev tistega pomena in časti, ki sta jim bila pol stoletja odvzeta. Občutljivejši opazovalci zadnje čase opažajo, da je tovrstna

dvostranost za mlado slovensko državo moteča, saj ji odvzema prepotrebno trdnost navzven. Pri tem pozivajo vse, naj bi poskušali to dvostranost preseči predvsem zaradi nujne vzpostavitve zaščitnih vsenarodnih interesov. Na srečo je Slovenija država, država pa že sama po sebi s svojimi institucijami povezuje različnosti in jih sili k iskanju skupnih rešitev. To pa ne velja za Slovence znotraj manjšin, ki nimamo temeljnega in zavezujočega medsebojnega dogovora. Manjšina se zato lahko usmeri v večinski narod, lahko se nagiba k matičnemu narodu, v obeh primerih pa prazni ali celo ukinja lastno družbo, ki povezuje vse njene pripadnike. Jasno je, da se tudi znotraj manjšine dogaja prej opisano izenačevanje dveh temeljnih slovenskih izkušenj oz. da se pogloblja dvostranost, enako problematična kot tista v Sloveniji.

Se bo slovenski narodnostni prostor zares zaustavil pri izenačevanju svojih osnovnih delov, ker je to vse, kar lahko v novem času doseže? Upati je, da ne, ker bi to lahko vodilo v željo po podobni razcepljenosti, kot je bila v veljavi po drugi svetovni vojni. Upati je torej, da bomo segli višje, obe temeljni različnosti priznali kot nepogrešljivi in ju strnili v eno samo celoto. Naloga je seveda težka, toda brez njene izpolnitve bo naša prihodnost dosti manj mirna in trdna.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 100.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 130.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

INTERVJU / RENZO BOSCAROL

ODPRTOST V SPOŠTOVANJU LASTNE IDENTITETE

DRAGO LEGIŠA

**S kakšnimi občutki
si sprejel nadškofovo
odločitev?**

Zapustiti časopis po tridesetih letih ni samo težko, ampak je zelo, zelo težko. To odločitev pa sem sprejel, ker sem prepričan, da imam še veliko drugih možnosti na drugih področjih v krajevni Cerkvi. Prepričan sem, da bom lahko še veliko dal na drugih področjih. Jasnó je, da se časnikarsko delo ne da nikdar pozabiti. Trideset let dela pri škofjskem tedniku je veliko, časnik je raste ob meni in jaz z njim. Vemo, da je naš največji problem danes prav komuniciranje-sporočanje. Mislim, da ne gre za golo medijsko poročanje, ampak tudi in predvsem za to, da imaš kot časnikar kaj povedati že s svojo držo in s svojim življenjem. Tega se bom držal tudi v prihodnje.

**Kako si kot mlad
duhovnik sploh prišel k
časniku? Če se ne motim,
je to bilo v drugi polovici
šestdeset let, torej v zelo
burnih, protestnih časih.**

Pravzaprav se je to zgodilo že prej. V semenišču smo prejeli tednik, ki ga je vodil g. Maffeo Zambonardi; prav on nas je povabil k sodelovanju. Z njim sem dobro sodeloval; takoj po mojem mašniškem posvečenju je g. Zambonardi prosil tednjega nadškofa, da bi mu lahko stalno pomagal. Veliko sem se družil z Maurizioom Calligarisom (M.C. je zdaj glavni urednik deželne RTV - Rai, op. ur.), ki je takrat stalno sodeloval z našim tednikom. V Gorici sem bil poklican v uredništvo jeseni leta 1968, a sem razen tega opravljal še druga dela, saj sem bil nekaj časa kaplan, nato nadškofov tajnik in tudi asistent pri Katoliški akciji.

Kdo ti je bil tedaj najbližje? Po kom si se pri časnikarskem delu zgledoval? Kdo je bil tvoj vzornik?

Že prej sem rekel, da sem veliko sodeloval z Maurizioom Calligarisom pri dnevniku *Messaggero Veneto*. Prav Maurizio me je naučil osnov časnikarskega dela, kako se oblikuje posamezna stran v časniku ipd. Pomagal mi je, da sem sploh spoznal časnikarsko delo, da sem se naučil poklicnih skrivnosti in tudi pravega časnikarskega dela. Ni šlo samo za poročanje o življenju Cerkve, ampak za poročanje nasploh; vsega tega sem se naučil pri dnevniku. Istočasno sem se naučil tudi sodelovati pri radiu, zato nisem bil nikdar zaprt v ozek krog, kakršen lahko nastane pri delu za cerkveni tednik. Naučil sem se opazovati družbo okrog sebe v celoti, če lahko tako rečem: krog delovanja v celoti, opazoval sem družbo in dogajanja v vseh 360 stopinjah. Naučil sem se, kako spremljaš delo občinskega sveta, kako spoznavаш politiko, učil sem se, kako se "dela" politika. Še posebej sem spremljal kulturo, socialna vprašanja, skratka: naučil sem se spremljati družbo v vseh njenih značilnostih celostno gledati na stvari.

V svojem zadnjem uvodniku z naslovom Slovo si med drugim napisal: "Moje... je bilo militantno, bojevito časnikarstvo, ki je imelo svojo oporno točko in

Na obisku v našem uredništvu je Renzo Boscarol, duhovnik, časnikar in do konca letošnjega avgusta glavni in odgovorni urednik tednika goriške nadškofije Voce Isontina, po naše Glas Posočja. Pri časniku je bil celih trideset let. Kdor g. Boscarola ne pozna, bi ob novici, da je goriški ordinarij zaupal tako odgovorno nalogo, kot je uredništvo škofjskega tednika, drugemu človeku, mislil, da ima opraviti z betežnim starčkom. V resnici pa je naš gost krepak 54-letnik, rekli bi celo v svojih najboljših letih. G. nadškof se je o njegovem delu in poslanstvu zelo laskavo izrazil. Takole je napisal: "V roke si prejel poljudno-verski listič in danes predajaš časnik, ki je dobro ukoreninjen v naš svojevrstni teritorij. Vsi priznavajo, da je predvsem tvoja zasluga, če ima danes naša nadškofija kakovosten in ugleden tednik..."

kulturo v raziskovanju in kritiki." Prosim te, da ta svoja pomenljiva izvajanja obrazložiš s preprostimi besedami, da jih lahko razumejo in dojamajo vsi bralci.

Rad bi najprej zgodovinsko uokviril te besede. Pričnimo z letom 1968, ki pomeni točno določen zgodovinski in kulturni trenutek. Takrat so se sprejela nova spoznanja, ki so pomenila novost tudi za naš tednik. Recimo: popolnoma smo opustili volilno propagando ene stranke. Začeli smo se pogovarjati z vsemi. Na vse pojave v družbi smo začeli gledati celostno, naš kot gledanja je postal velik, obsegal je 360 stopinj. Drugače smo začeli gledati tudi na Komunistično partijo. Spremenila se je družba in z njo tudi mi. Kaj pomeni zame bojevitost na časnikarskem področju? Kot prvo bi rekel, da se to tiče komunikacije. Časnikarski poklic ni enak drugim. Če hočeš poročati, moraš najprej poslušati in prav tu tiči koncept bojevitosti. Moj sogovornik mi gotovo pove stvari, ki so zanj vsaj toliko pomembne, kot so moje. Če pa so tudi v resnici manj pomembne, kot so moje, ga moram vseeno poslušati, ker so zanj zelo pomembne. To je pokoncilski dialog, ki ga je uvedel papež Pavel VI. Pojavi se nov duh v Cerkvi, ki pravi: Cerkev res daje, a tudi sprejema. Bojevit, militanten časnikar sem bil v tem smislu. Boril sem se za dialog. Kot drugo stvar pa bi povedal to, da pri našem delu ne more in ne sme biti "popustov" za nikogar. To pomeni, da tudi o Cerkvi in vseh sogovornikih moram pisati kritično, pa četudi gre za cerkvene veljake, hierarhe, kajti Cerkev je in mora biti sestavni del družbe, v kateri živim. Pri tem pisanju pa ne gre za neko namišljeno pisanje, vajo v pisanju, ampak mora to pisanje odražati moje stališče in mojo držo v družbi. Cerkev je militantna, bojevit, in to ne zato, ker se z nekom vojskuje, ampak zato, ker ima družbi kaj povedati in tudi koga poslušati.

Še pišeš ob svojem slovesu: "Biti časnikar na tem dragem ozemlju je pomenilo biti odgovoren pri presojanju in do konca si moral živeti odločitev, da si ustvarjal javno mnenje tako v družbi kot v Cerkvi sami. Ni bilo labko." Prav rad verjamem, da je bilo tako. Prosim te, da te svoje misli poglobiš.

Vprašanje javnega mnenja je zelo lepo označil papež Pij XII., osebnost, o kateri ni potrebno posebej govo-

riti. On je trdil, da je potrebno ustvarjati javno mnenje znotraj Cerkve. Cerkev je osebek in vedno znova in vedno bolj mora to postajati ter mora v sebi najti moč, da najde čas in prostor tako za dialog znotraj same sebe kot tudi za dialog z zunanjim svetom, s skupnostjo posameznikov, kot se temu reče. Jasnó je, da mora Cerkev vključevati različne ljudi, ki imajo različne misli. To je seveda težko, ker se lahko zgodi, da ima večina neko prevladujoče mnenje, da se vsi z vsem strinjajo, in to seveda ne pove nikomur ničesar. Komunikacije v tem primeru ni. Včasih se zgodi, da večina tudi "skoči na voz zmagovalca", kar je spet zgrešeno. Cerkev pa mora znati vzpostaviti dialog z ljudmi, z drugimi, ker ima kaj povedati. To pa je težko tudi zato, ker se včasih jemljejo sredstva obveščanja kot nekaj statičnega: samo kot gola sredstva obveščanja in se zato preveč časa in energij posveča le sredstvom obveščanja in ne sporočilu, ki je najbolj važno. Najboljše sporočilo Cerkve je v tem, kako se Cerkev sama s svojo držo v družbi predstavlja. Če se ta predstavi v družbi kot komunikativna, če je torej komunikativna in ima kaj povedati, je dobro. Če pa ima na razpolago samo sredstva obveščanja in družbi nima kaj povedati, potem so njena sredstva obveščanja samo sredstva moči. Tako je bilo vedno in bo tudi v prihodnje. Cerkev je komunikativna samo takrat, ko ima kaj povedati, ko ima o določeni stvari lastno mnenje in njena naloga tudi ni v tem, da ljudem sporoča posplošena mnenja in splošne resnice ali pa da se zapira v visokodonečo kulturo za izbrance! V današnjem svetu in družbi je naloga Cerkve, da svoje resnice in poglede na družbeno dogajanje in na pojave v njej daje v službo družbi, sredi katere deluje. Tudi tu se namreč večkrat javno mnenje ustvarja s statističnimi podatki in raznimi analizami, za katere je njihova verodostojnost vprašljiva. O časnikarjih je namreč znano, da so zadnja leta vedno zgrešili vse napovedi volilnih izidov... Res je, da se to dogaja tudi zaradi raznih interesov, kar je očitno. Seveda pa se to dogaja tudi zato, ker se javno mnenje zelo težko uveljavlja, pride do izraza v avtoritativni, zanikni in neotesani družbi.

Napisal si dalje nekaj stavkov, ki bi jih mogli vključiti v vsak časnikarski priročnik. Praviš namreč: "Gorje tistemu, ki se zato, ker ljubi kompromise ali pa zato, ker se rad priljubljuje,

ali pa išče oblast ali kariero, raje laska mogočnim in biča šibke. Militantnemu, bojevitemu časnikarstvu se bo odpustilo kako neprimerno pretiravanje ali pa kaka utopistična vizija, gotovo pa mu ne bodo odpuščeni molk, pretirana uslužnost in klečeplaznost. Ali se ti ne zdi, da so te tvoje besede danes še bolj aktualne kot na začetku tvoje časnikarske poti?

To je gotovo res. Obstaja nevarnost, da padeš v to past, saj se ti to lahko zgodi tudi, če nočeš: včasih kakemu članku daš napačen naslov ali pa članek opremiš z neprimerno fotografijo in že si tam... Sam sem skušal pričevati, kar je danes še bolj potrebno, pisati in razkrinkavati predvsem odgovornosti mogočnih in vplivnih ljudi, od katerih sem zahteval veliko več kot pa od drugih. Isto sem počel z ljudmi, ki so v javnosti prisegali na določene vrednote, od katerih pa so bili zelo daleč. Te stvari sem podčrta vedno znova. Skrbno sem pazil na ljudi, ki so govorili, da pri svojem delu upoštevajo neke odločitve in neke vrednote, in gledal, če jih dejansko tudi udeležajo. Kriza časnikarstva in tudi kriza branja časopisov se začne prav tu. Ne smemo pozabiti, da se danes tiska v Italiji približno milijon časnikov na dan manj, kot so jih tiskali pred leti, in to tudi zato, ker so si dnevniki zelo podobni, so prave fotokopije drug drugega, saj v njih težko najdeš članek, ki ti prinaša globljo vsebino. To pomeni, da smo časnikarji pozabili na nekatere vrednote. Če k temu dodamo še dejstvo, da v istem časniku dobiš na isti strani dva članka, ki govorita o isti stvari v popolnem nasprotju, saj eden zanika drugega, potem vidimo, da se bo bralec težko znašel, saj niti ne ve, kaj časnikar o neki zadevi misli in katera stališča zagovarja založnik dnevnika, ki ima v rokah sredstva obveščanja.

S svojim časnikom si gotovo prispeval svoj delež k oblikovanju t.i. "goriškega duba", ki ga označujejo predvsem odprtost, strpnost, mirno sožitje, spoštovanje različnosti. Meniš, da so mlajši rodovi še in enako dovzetni za te vrednote?

Mislim, da sem se "goriškega duha" navzel v Gorici, v katero sem na srečo prišel. Vesel sem, ker sem

lahko doživel to življenjsko izkušnjo, ki drugim ni dana, kajti podobnega stanja, kot je v Gorici, daleč okrog ni. Ta "goriški duh" še danes obstaja, kajti še danes se zelo hitro vsi čutijo Goričane, posebno še takrat, ko vidijo, da Gorica ni več v t.i. prvem razredu... Jasnó je, da "goriški duh" zahteva določen napor in se mu zato tudi mladi težka privajajo. Tudi sam sem veliko zgodovinskega dogajanja in drugih značilnosti Goriške spoznal kasneje, nekatere celo v zrelih letih. Tudi meni so namreč določene dele zgodovine učitelji zamolčali. Drugače tudi niso mogli, ker tistega obdobja niso niti hoteli poznati in ga tudi nikdar niso sprejeli. Jasnó je, da je "goriški duh" stvar tistih, ki so se odpri. Vsem tistim, ki smo to storili, je bilo jasno, da je v čisto evangelijsko značilni strpnosti in odprtosti do drugega veliko lepega in značilnega za Gorico. Odprtost do drugega, spoštovanje njegove identitete, ne da bi pri tem zanikal svojo! Naša identiteta ni samo v eni stvari; sestavljena je iz več enot, če smem tako reči, gre v več smeri. To ne pomeni, da nam gre vse v dobro, da smo neke vrste marmelada, ne! "Goriški duh" zahteva od vsakogar izmed nas veliko naporov, saj se moramo drug drugemu prilagajati, se truditi, da se razumemo, da sprejemamo in obenem tudi dajemo, da se medsebojno bogatimo. "Goriški duh", ki je čudovita beseda in še lepša stvarnost, je zahteven, saj ne dopušča, da kdorkoli gleda drugega zviška, ampak zahteva od vsakogar, da je odprt, kar pa še ne pomeni, da mora pozabiti na lastno identiteto.

Kaj bi po tvoje v tem pogledu morali narediti šola in sama Cerkev?

Prav te dni smo se spomnili petnajste obletnice Inštituta za cerkevno in družbeno zgodovino v Gorici, za ustanovitev katerega je bilo potrebno ogromno naporov. Glavno vodilo tega inštituta, ljudi okrog njega in tudi moje je, da se mora univerzalnost najti v posameznih, drobnih dogodkih. Prav to bi morala tudi šola početi. Iz zgodovine se moramo tudi naučiti in ponovno ovrednotiti vse tisto, kar so počeli navadno, preprosti ljudje in ne mogočnejši. Mislim, da smo tudi mi pri časniku to delali. Pisati zgodovino naroda v naših krajih in ne mogočnejšev, pa naj gre za prvo svetovno vojno, za medvojno obdobje, za drugo vojno in za vse tisto, kar je prišlo potem! V tem ni nič provincialnega, nasprotno! Vsakdo, ki bo to počel, bo bolj razumel današnjo družbo in tudi istih napak ne bo delal. Veliko se lahko naučimo iz lastne zgodovine. Mislim, da je sestava naše družbe iz različnih komponent na Goriškem največje bogastvo. Če ne razumemo, da je imeti ob sebi narodno manjšino samo neko bogastvo, potem nismo ničesar razumeli! Nekateri pa tega ne razumejo ali pa razumejo šele s težavo.

Nekoč mi je neki prelat dejal, da vsi mi na Goriškem ne bi imeli nobenih težav, če bi le imeli toliko poguma, da bi rekli, da smo Italijani. Zamislil sem se in se vprašal, kaj pravzaprav sem, in danes odgovarjam, da sem več kot le-to, ker bi to omejevalo mojo osebnost. Biti več, to, da sem sprejel vase več kulturo, ne more biti nobena škoda, noben minus. Nasprotno! Danes se govori, kako bi se morali mladi vključiti v družbo. Če pa bo mlad človek izgubil lastno identiteto in bo le sprejel drugo, se bo tudi sam izgubil.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB NEDELJSKEM EVANGELIJU

IZLUŠČI JEDRO!

ZVONE ŠTRUBELJ

28. NAVADNA NEDELJA

Ko je potoval v Jeruzalem, je hodil med Samarijo in Galilejo. Ko je prispel v neko vas, mu je prišlo naproti deset gobavih mož. Od daleč so se ustavili in na ves glas govorili: "Jezus, Učenik, usmili se nas!" Ko jih je zagledal, jim je rekel: "Pojdite in pokažite se duhovnikom!" In med potjo so bili očisti. Ko je eden izmed njih videl, da je bil ozdravljen, se je vrnil in z močnim glasom slavil Boga. Padel je na obraz pred njegove noge in se mu zahvaljeval; in ta je bil Samarijan. Jezus pa je odgovoril: "Mar ni bilo deset očistih? Kje pa je onih devet? Ali ni bilo nobenega drugega, da bi se vrnil in počastil Boga, razen tega tujca?" In rekel mu je: "Vstani in pojdi! Tvoja vera te je rešila." (Luka 17, 11-19)

KJE PA JE ONIH DEVET? LEKCIJA PROTI RASIZMU

4 Evangelist Luka spremlja Jezusa na poti v Jeruzalem. Vsi dogodki, vsa srečanja, vse prilike in vsi Jezusovi govori od devetega poglavja dalje so osmišljeni s ciljem, ki je Jezusu vedno pred očmi: Jeruzalem, sveto mesto, romarski kraj, čuvar Postave, ki pa je obenem kraj hinavščine, zagovornik privilegijev, zaščitnik formalistov in povzpeticov, mesto, kjer se na najbolj okrutni način izživljajo človekova nagnjenja po premoči in oblasti. Jezus je na poti v Jeruzalem, kjer bo obsojen in križan. Na njem se bodo razbesnele strasti nacionalizma in verskega rasizma. Vse to lahko beremo v prvem stavku zgoraj citiranega evangelijskega odlomka. Hodil je na meji med pravovernim Galilejo in Judejo in med krivoversko, odpadniško Samarijo. S tem je Luka nakazal pereč narodni in verski problem, ki v Jezusovem delovanju prihaja večkrat na dan. Primerjamo ga lahko aktualnemu problemu narodne sprave pri Slovencih. Modri Sirah je v drugem stoletju pred Kristusom zapisal tole izjavo, ki izraža tudi javno mnenje Judov v Jezusovem času: "Nad dvema narodoma se hujuje moja duša, tretji pa sploh ni narod: nad prebivalci pogorja Seir in nad Filistejci in nad nespametnim ljudstvom, ki prebiva v Sihemu." (Sir 50, 25-26). Samarijani niso narod, so le neumni ljudje. Na to vižo so bili uglašeni Jezusovi sodobniki.

Kako spretno in kako odločno je Jezus razbil ta miseln in narodni kalup! Lukova prilika o usmiljenem Samarijanu je dovolj zgovorna. Tabu tujca in krivoverca, "neumnega človeka", pa Jezus odločno podre tudi v poročilu o ozdravljenju desetih gobavcev. Deset mož je bilo ozdravljenih, le eden pa je premogel tudi notranje ozdravljenje, in ta je bil Samarijan! Poglejmo pobliže ta edinstveni Jezusov kompliment "drugačnemu", "različnemu od nas".

Čudežna ozdravljenja, o katerih poročajo evangeliji, so vedno tudi znamenja božjega posega in božje moči. So kot smerokaz k Bogu. Ozdravljenje desetih gobavcev nam to pove na jasnem način. Jezus jih ne ozdravi v neposrednem stiku z njimi, ampak jim naroči, naj gredo k duhovnikom, ki so izdajali, kadar je šlo za gobavost ali za nalezljive bolezni, potrdilo o zdravstvenem stanju posameznika. To je pomenilo tudi sprejem v skupnost in konec diskriminacije. Pogoji za ozdravljenje je bila vera v Jezusovo besedo, v njegovo naročilo. Devet ozdravljenih se je po čudežu razgubilo, kar pomeni, da smerokaza k Bogu sploh niso videli. Le ozdravljeni Samarijan je bil toliko globok in pristen, da se je vrnil k Jezusu, padel predenj in izpovedal vero vanj in v božji poseg, ki ga je bil deležen. Odtod tudi Jezusovo grenko vprašanje: "Kje pa je onih devet? Ali ni bilo nobenega drugega, da bi se vrnil in počastil Boga, razen tega tujca?"

Mislim, da se lahko na podlagi današnjega evangelija mirno lahko vprašamo, ali morda tudi v Cerkv in med verniki ni devet desetih takih, ki Jezusovega sporočila o spoštovanju drugačnega, "različnega od nas", še niso razumeli in sprejeli kot smerokaza k Bogu? Ali je Jezusov odnos do diskriminiranega bolnika, gobavca in zasovraženega tujca, Samarijana, tudi moj odnos do "drugačnega", različnega od mene? Vsakdo si bo lahko priznal, da devet desetih njega samega tak pristop instinktivno zavrača. Je pa desetina mene in tebe, ki je za Jezusov korak dojemljiva. Kako potrebno je, da Jezusu damo roko in ga zaprosimo, naj nas popelje k tistim odrešenjskim obzorjem, kjer drug drugega vidimo in čutimo kot božjega otroka, kot sestro in brata, kot sinove in hčere luči, ki so vsi enako obdarjeni z blagoslovom dobrega in usmiljenega Očeta. Ali bo Cerkev kdaj zares dosledno živela to dragoceno Jezusovo dediščino?

BLAŽENI ALOJZIJ STEPINAC
KOMPAS ZA HRVAŠKI NAROD

JURIJ PALJK

Minulo nedeljo, 4. t.m., se je sv. oče Janez Pavel II. pozno ponoči vrnil z letalom v Rim s svojega že 84. pastoralnega in državnškega potovanja izven Italije. Njegov drugi obisk na Hrvaškem se je pričel v petek zvečer, ko je s posebnim letalom pristal na zagrebškem letališču, kjer so ga pričakali z državnimi častmi in ga je v imenu vseh Hrvatov pozdravil predsednik Franjo Tuđman.

Janez Pavel II. je pozdravil hrvaški narod z besedami: "Po divji in kruti vojni doživlja hrvaška dežela končno obdobje miru in svobode. Sedaj pa je potrebno vse sile usmeriti v zdravljenje ran, ki jih je naredila vojna, v resnično spravo med vsemi narodnostnimi, verskimi in političnimi komponentami ljudstva; potrebno se je zavzemati za večjo demokratizacijo družbe, v kateri živite!" Sv. oče se je jasno in brez nepotrebnega ovinkarjenja navezal tako na poročila Združenih narodov, ki govorijo o etničnih diskriminacijah na Hrvaškem, kot tudi na besede zagrebškega nadškofa Franja Bozaniča, ki je v svojih pridigah pred kratkim ostro kritiziral družbene in druge krivice na Hrvaškem, za katere je kriva sedanja vladna garnitura s Tuđmanom na čelu. Svetega očeta so na poti z letališča v zagrebško katedralo pozdravljali tisoči vernikov, ki jim je papež pred katedralo rekel: "Mir z vami, naj ne pride nikdar več vojna v vašo plemenito deželo!" Korak svetega očeta je bil gotov, obraz jasn, spočit, umirjen. V petek zvečer je v zagrebški katedrali v tihi zbranosti dolgo molil na grobu nekdanjega zagrebškega kardinala Alojzija Stepinca, ki ga je dan kasneje v hrvaškem romarskem središču Marija Bistrica proglasil za blaženega pred več kot 400 tisoč verniki; med njimi je bilo vsaj trideset tisoč slovenskih udeležencev. O kard. Stepincu, ki je vodil hrvaško Cerkev v zelo težkih časih med drugo vojno in po njej, se je te dni veliko pisalo. Nekateri laični opazovalci menijo, da gre za sporen lik cerkvenega dostojanstvenika, češ da je ta med drugo vojno odločno premalo obsojal Paveličev zločinski režim; drugi opazovalci pa opozarjajo na veliko trpljenje Alojzija Stepinca po drugi vojni, ko je

bil v tedanji Jugoslaviji obsojen na 16 let strogega zapora. Papež je v Mariji Bistrici zbranim vernikom orisal svetli lik kardinala Stepinca in dejal, da je bil pokojni kardinal na poseben način deležen skrivnosti Velike noči; primerjal ga je drobnemu pšeničnemu zrnju, ki je obrodilo veliko sadov. Dejal je, da je kard. Stepinac junaško zdržal zadnjih petnajst let svojega življenja; to je bilo zaznamovano z velikim trpljenjem, ki ga je prenašal kot pričevalec Kristusovega veselega oznanila, evangelija. "V liku novega blaženega je združena, če lahko tako rečemo, vsa tragedija, ki je prizadela hrvaški narod in vso Evropo v tem stoletju in ki ga označujejo tri velika zla: fašizem, nacizem in komunizem... Blaženi Alojzij Stepinac je svojemu narodu dal kompas, s katerim se lahko orientiramo. Temeljne postavke tega kompasa so: vera v Boga, spoštovanje sočloveka, ljubezen do drugega, ki gre vse do odpustanja, enotnost Cerkev, ki jo vodi naslednik sv. Petra. On je vedel, da se pri resnici ne more popuščati, kajti resnica ni blago, ki bi lahko služila za trgovanje in izmenjavo. Zato je blaženi vdano sprejel trpljenje, kajti ni hotel ravnati proti svoji vesti in ni hotel izdati besede, ki jo je dal Kristusu in Cerkvi," je še povedal sveti oče. Nadaljeval je: "Zelo pomembne so tudi besede novega blaženega, ki jih je izrekel leta 1943 med drugo svetovno vojno, ko je bila Evropa v primežu nezaslišane nasilja: »Kateri sistem podpira katoliška Cerkev danes, v trenutku, ko se ves svet bojuje za drugačno ureditev sveta? Mi, ki ostro obsojamo vse krivice, vse poboje nedolžnih, vse požige mirnih vasi, vsako uničevanje naprovin ljudi, ... odgovarjamo takole: Cerkev podpira tisti sistem, ki ima toliko let, kot jih ima deset božjih zapove-

di. Mi smo za sistem, ki ni bil napisan na podkupljivih mišah, ampak ga je napisal božji prst v človeške duše.«" V nagovoru je papež tudi povedal, kako dolgo si je želel priti v najbolj priljubljeno hrvaško božjepotno cerkev Device Marije v Mariji Bistrici.

V nedeljo je papež maševal pred štiristo tisoč verniki v Splitu, kjer se je spomnil trpečih na Kosovu in se je zavzel za takojšnjo pomoč mednarodne skupnosti kosovskim Albancem: "Kako moremo na tem kraju danes mimo trage-

dije, kateri smo priča na Kosovu? Naj razumevanje, medsebojno spoštovanje, odpustanje in sprava končno nadomestijo nasilje in razdejanje! Da se do tega cilja pride, pa se mora solidarno in takoj zbrati vsa pomoč mednarodne skupnosti!" Papež se je v čudovitem vremenu ob Jadranskem morju pred verniki, ki so prišli tudi iz bližnje Bosne in Hercegovine, spomnil vseh narodov, ki živijo na jugu Evrope. V Splitu se je tudi spomnil na vojne begunce, "ki so jim ukradli domove in se vanje še niso mogli vrniti." V Splitu je daroval mašo pred množico, ki je praznovala tudi 1700-letnico krščanstva v Splitu; toliko let je namreč že preteklo, odkar so prišli prvi misijonarji v tedanje rimsko mesto.

Kasneje je Janez Pavel II. odšel še na srečanje z mladimi in njihovimi učitelji; z njimi je prepeval in jim spregovoril o sveti vrednoti življenja. Pred odhodom iz Splita je pred hrvaškim predsednikom še enkrat nagovoril hrvaške katoličane in ljudi dobre volje ter jih pozval, naj se vključijo v javno življenje in se zavzemajo za večjo demokratizacijo Hrvaške. S temi besedami je jasno odgovoril hrvaškemu predsedniku Tuđmanu, ki se je v svojem nagovoru pritoževal nad mednarodno skupnostjo, češ da pritiska in se vmešava v hrvaške notranje odnose.

SV. OČE MED OBOLELIMI Z AIDSOM

"TRPIM Z VAMI!"

"Bolan sem bil in ste me obiskali..." Papež Janez Pavel II. s svojim gorečim človekoljubjem ne neha presenečati.

Zadnji dan meseca septembra se je na Trgu sv. Petra z ljubeznivo pozornostjo obrnil tudi do dvainvajsetih obolelih z aidsom in jim rekel: "Kristus vam je vedno blizu!" Ti "gobavci" našega časa so vajeni, da se jih nihče ne dotika, saj se jih vsi izogibajo; sveti oče pa je vsakemu stisnil roko in ga nežno pobožal po obrazu kot oče, ki trpi ob bolnem sinu. Marsikdo izmed njih se je od presenečenja ganjen razjokal.

Bili so ženske in moški, mladi in tudi še otroci. Hodili so naproti Janezu Pavlu II., eni klecavih nog, drugi bledih lic ali z vročino. Papež je vsakega posebej pozdravil in mu rekel: "Trpim s tabo." Dal jim je upanje. Z držo človeka, ki živi dosledno kot malokdo in ne zavrača najmanjšega in najšibkejšega, ker le-tega še najbolj ljubi, jim je vrnil dostojanstvo, vsaj za nekaj trenutkov jih je rešil iz izoliranosti, samote in obupa. Še enkrat je

dokazal, da ne dela razlik med predsednikom velesile ali sestrčnim otrokom. Enega in drugega gleda z istimi očmi. Enega in drugega ima srčno rad. In če mora izbirati med enim in drugim, gotovo raje izkaže svojo toplino revnemu, ranjenemu, ogroženemu, trpečemu, ker je ta bolj podoben Kristusu.

Sveti oče se je že večkrat srečal s temi hudimi bolniki. Leta 1987 je v San Franciscu dokazal svoje nežno usmiljenje, ko je vzel iz očetovega naročja petletnega obolelega otroka in ga, tedaj še zdrav in krepak, močno stisnil k sebi. Leta 1989 je v Malawiju izrekel drzen stavek, ki pa je evangelijsko kristalno čist, čeprav se na prvi pogled zdi revolucionaren: "Z njimi (obolelimi z aidsom, op.p.) moramo ravnati tako, kot bi ravnali s samim Kristusom." Posredno je bila to velika lekcija človečnosti ne samo za kristjane, ampak tudi za t.i. laični svet. Vsak človek mora biti do drugega človeka najprej človek, šele nato kristjan.

— DD

RIMSKE
SLOVESNOSTIKARDINAL
ALOJZIJ
AMBROŽIČ
MED NAMI

Te dni se mudi med nami torontski nadškof kard. dr. Alojzij Ambrožič. V Gorici je imel v sredo, 7. t.m. zvečer, srečanje v Kulturnem centru Lojze Bratuša, na katerem so ga pozdravili goriški rojaki med njegovim kratkim postankom v mestu. Kardinala so pozdravili predstavniki glavnih slovenskih ustanov, ki delujejo v centru. Spregovoril je nato sam torontski nadškof, večer pa so lepo popestrile glasbene in pevске točke. Več bomo seveda poročali prihodnjico.

Dne 4. oktobra pa je bila slovesnost v Rimu, kjer je slovenski kardinal iz Kanade prevzel v simbolično posest cerkev svetih Marcellina in Petra blizu Laterana. Na sporedu je bila slovesna maša ob somaševanju številnih duhovnikov in veliki udeležbi vernikov te rimske župnije. Tamkajšnji župnik je v nagovoru spomnil na dejstvo, da ima kardinal v svoji nadškofiji veliko število vernikov-izseljencev. Nato je pridigal torontski nadškof, ki je tako prvič uradno pozdravil župljane te svoje rimske cerkve. Govoril je predvsem o Cerkv in njenem poslanstvu. Pri slovesni maši pa so s pesmijo sodelovali zelo številni rimski Slovenci, ki so zapeli dve pesmi, med njimi *Ti, o Marija*. Na vrtu župnišča je nato sledilo lepo družabno srečanje, ki se je potem še nadaljevalo v ožji družbi navzočih duhovnikov.

Pri slovesnosti so bili tudi predstavniki ambasad oz. veleposlaniki Slovenije in Kanade pri Sv. sedežu. Te dni je bil kard. Ambrožič tudi sprejet na ambasadi Malteških vitezov v Vatikanu. Proti koncu tedna se bo slovenski kardinal mudil v Sloveniji, kjer bo imel v ljubljanski stolnici v nedeljo, 11. oktobra, slovesno mašo.

V VIPAVI BLAGOSLOVILI TEMELJNI KAMEN ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE

"TEMELJNI KAMEN JE KRISTUS"

V soboto popoldan, 3. t.m., je bilo na skrbno urejenem gradbišču nove škofijske gimnazije v Vipavi izredno slovesno. Kljub deževnemu vremenu se je zbralo veliko ljudi, ki so s svojo prisotnostjo skušali pokazati, da sta vipavsko semenišče in sedanja škofijska gimnazija trdno vraščeni v Vipavsko dolino, v zavest vernikov in celotne skupnosti.

Verniki in ljudje dobre volje so z nestrpnostjo pričakovali tudi prvi javni nastop koprškega škofa Metoda Pirih, ki so ga sprejeli z dolgim in bučnim aplavzom. Msgr. Pirih je namreč imel v soboto svoj prvi javni nastop po hudi bolezenski preizkušnji.

Blagoslovitev temeljnega kamna, kot se slovesnosti ob začetku gradbenih del nove stavbe reče, je potekala nekoliko drugače, saj splošno gradbeno podjetje Primorje iz Ajdovščine že dalj časa zida novo stavbo in telovadnico ob njej. Pravzaprav je šlo za blagoslovitev tipične vipavske "kalone", kamnitega oboka iz kraškega kamna, po katerem slovita tako Kras kot Vipavska dolina in je včasih bil sestavni del skoraj vsake urejene kmečke hiše na tem področju. Prav tako "kalona", ki so jo oblikovali domači kamnose-

ki, bo vhod na dvorišče, borič nove gimnazije. Tisoč let je že minilo je bil naslov prve pesmi, ki so jo zapeli združeni vipavski cerkveni zbori pod vodstvom prof. Jožeta Trošta, in slovesnost se je začela. Povezoval jo je spiritual vipavskega Malega semenišča g. Stanko Fajdiga. Slovesne blagoslovitve so se udeležili arhitekt in vodja projekta ga. Dunja Kinkela, generalni direktor podjetja Primorje inž. Dušan Černigoj, g. Vinko Lapajne, ravnatelj škofijske gimnazije, prisotni pa so bili tudi ugledni gostje iz Ljubljane in predstavniki primorskih šol. Ravnatelj Lapajne je dejal, da nabirka za gradnjo šole dobro napreduje, in se tudi zahvalil vsem za darovana denarna sredstva in tista, ki jih bodo še darovali. Vodja načrtov arh. Kinkela je povedala, da so se pri načrtovanju držali načela, naj bo nova zgradba odraz vraščenosti v vipavsko pokrajino in odraz tradicije stare šole, hkrati pa tudi sodobna in dobro uporabna. Msgr. Metod Pirih je med občuteno slovesnostjo zbrane nagovoril in jim med drugim dejal, da temeljni kamen pomeni Kristusa, na katerem in v imenu katerega bodo v novem gimnazijskem poslopu

vzgjali mlade v vedre, poštene, urejene, odgovorne in močne osebnosti. Povedal je tudi, da dober vzgojitelj ni nikdar v skrbeh, ker zaupa v božjo pomoč in Boga, ki je prvi in edini pravi vzgojitelj vseh nas. Nadalje je dejal, da imajo starši neodtujljivo pravico pri vzgoji otrok, Cerkev in šola jim pri tem samo pomagata. "Starše prosim, naj se zavzemajo, da bi bila tudi šola pri nas drugačna od tiste, kakršno smo imeli zadnjih petdeset let!" je dejal msgr. Pirih. Ob koncu svoje homilije je še prosil Svetogorsko Kraljico, naj vsem pomaga pri vzgoji otrok in pri gradnji nove stavbe.

Sledila sta nevsakdanji, a zelo lep obred podpisovanja umetniško napisanega pergamenta (delo akad. slikarja-domačina Lucijana Bratuša) in končna vzdava jeklenega tulca z njim v kamnito kolono; to delo je opravil mlad zidar SGP Primorja iz Ajdovščine. Koprski škof je torej blagoslovil začetna gradbena dela in vipavski verniki so zapeli Marijino pesem. Na koncu se ljudje s kraja blagoslovitve kar niso mogli raziti, skrbni Vipavci pa so vsem prisotnim ponudili dober prigrizek in kapljico rujnega.

JUP

SREČANJE VERNIKOV IZ MIRNA, RUPE IN S PEČI

LEPA KVATRNICA NA
MIRENSKEM GRADU

Zdi se, da je pot k Mariji pod križem v sodobnem času, času mnogih stisk in nemirov, še pomenljivejša. O Marijinih sedmih žalostih in njihovem sporočilu za naš življenjski vsakdan razmišljamo na vsakoletni kvatrnici na Mirenskem Gradu. Popoldanski govornik p. Polikarp Brolih, frančiškan iz Ljubljane, je zajemal iz svojih žlahtnih in dolgoletnih duhovniških izkušenj in spomnil, da prav trpljenje

človeka požlahtni in počisti. Nekateri mu pravijo kar osmi zakrament, sv. Terezija pa je bila ob izteku svojega kratkega življenja posebej hvaležna, da je mogla in morala veliko trpeti. G. Viljem Žerjal je dopolnje atribut današnjih dni, kot je npr. pohlep po denarju, ki se ne ozira na bližnjega, soočil z željo, da obnovimo našo vero do Boga po ljubezni do človeka, zlasti majhnega.

Med letošnjimi prazničnimi znamenji je posebej omeniti, da je bil dopoldanski shod prvič po letu 1946 spet oblikovan kot skupna župnijska maša za Miren, Rupo in Peč. Oba župnijska očeta, g. Viljem Žerjal in g. Ciril Čej, sta se veselila tega ponovnega kvatrnicega snidenja in zaželela, da bi se povezovanje župnijskih občestev nekdanje enotne župnije nadaljevalo tudi v prihodnje. Tako smo začutili tudi v naših srcih. Še več je bilo ljudi popoldne, opazovalci povedo, da celo več kot lani (ob tem je dodati, da sta se sočasno odvijala odmevna praznična shoda tudi na Sv. gori in v Logu pri Vipavi). Na sobotni predvečer, ko praznični maši sledi procesija z lučkami, je letošnje bogoslužje pripravila župnija Vrtojba na čelu z g. Antonom Gleščičem.

Lahko rečemo, da ni kvatrnice brez Alojzija Mava. Ta priljubljeni skladatelj, tudi sam iz družbe lazaristov, je prav v Marijinih melodijah takorekoč nedosegljiv. Letos smo prvič slišali markantno skladbo *Kdo je ta*, po mnogih letih pa tudi lepo pesem *Lepa, najlepša Marija si ti*. Vedno vabljiva je tudi Mavova Maša v čast sv. Vincenciju. S tako izbranim programom smo tudi na kvatrnici počastili spomin na stoletnico Mavovega rojstva. Mirenski zbor so okrepili pevci župnije Rupa-Peč, pod vodstvom Andreja Budina je dopolnje pel v petdesetčlanskem sestavu, popoldne pa nekoliko manjšem. Organist je bil dopolnje prof. Hubert Bergant, popoldne pa Antek Klančič.

PB

SVETNIK TEDNA

15. OKTOBRA

SILVESTER ČUK

TEREZIJA AVILSKA,
CERKVENA UČITELJICA

Autobiografijo sv. Terezije Avilske ali Velike, eno najbolj branih knjig duhovne vsebine, smo dobili v slovenskem prevodu pisatelja Stanka Majcna leta 1974. Poleg autobiografije, ki v slovenščini nosi naslov Življenje svete Terezije Jezusove, kakor ga je opisala sama, je Terezija napisala še vrsto drugih del, s katerimi je bila številnim kristjanom učiteljica notranjega življenja. Zato jo je papež Pavel VI. leta 1970 razglasil za cerkveno učiteljico. Bila je prva žena, ki je dosegla to čast.

V prvem delu svojega življenja pripoveduje Terezija o svoji mladosti in o prvih letih svojega redovnega življenja. Rodila se je 28. marca 1515 v Avili v Španiji in po rojstnem mestu se imenuje Avilska. Oče je bil dvakrat poročen: v prvem zakonu je imel tri otroke, v drugem pa devet. Terezija je bila tretja iz drugega zakona. Njena mati se je poročila komaj štirinajstletna. Bila je lepa pa tudi "polna čednosti". Oče je bil, piše Terezija, "zelo resničen in ni bil nikoli slišal kleti ali opravljanja, poštenje mu je bilo nad vse". Oba starša sta rada molila in tudi otroke sta navajala k molitvi. Terezija je bila očetova ljubljanka.

Ko ji je bilo nekaj več kot trinajst let, ji je umrla mati. "Komaj sem se zavedela, kaj sem z njo izgubila, že sem vsa žalostna stopila pred podobo naše ljube Gospe in jo med solzami prosila, naj mi bo poslej mati". Ko je odrasčala v dekle, se je "začela lepo oblačiti in se z negovano zunanostjo predajati spogledljivosti", vendar ni imela slabih namenov. V hišo je zahajala sorodnica njenih let, ki je nanjo slabo vplivala. "Če bi smela staršem kaj svetovati", piše Terezija, "bi jim rekla, naj pazijo, s kom se otroci v tej dobi družijo." S šestnajstim leti jo je oče poslal v samostan, v katerem so se vzgajala dekleta iz plemiških in premožnih meščanskih družin. Sprva se je tam počutila utesnjeno, pozneje pa je bila "srečnejša kot doma pri očetu". Ob neki vzorni redovnici je začutila v sebi redovni poklic. Oče ji ni pustil iti v samostan, zato je kar pobegnila od doma; kasneje ji je oče ta korak odpustil. Kmalu po prihodu v samostan so jo začele mučiti razne bolezni. Več let je bila od bolečin vsa zvita in napol broma.

Molitev, v kateri je nenehno napredovala, ji je pomagala, da je ne le vdano prenašala vse trpljenje, temveč je obrodila tudi druge sadove. "O nikomer nisem govorila niti najmanj slabo, mnogokrat sem obiranje ljudi celo preprečila. Globoko sem si bila vtisnila v dušo načelo, da nočem o nikomer zvedeti niti reči, česar ne bi želela, da reko o meni." S svojim redovnim življenjem ni bila zadovoljna; prav tako jo je motila prevelika posvetnost v strogem karmeličanskem redu. Najprej je prenovila sama sebe, potem pa se je čutila poklicano, da v skladu s svojimi spoznanji začne prenavljati red, ki mu je pripadala. Redovnice in redovniki pravega duha so njeno delo z veseljem pozdravili, mnogi pa so ji nagajali. Vendar Terezija ni odnehal. Potovala je od samostana do samostana. Na eni od teh poti je v kraju Alba de Tormes v noči od 4. na 5. oktober 1582 umrla, stara 67 let. Naslednji dan je bil uveden gregorijanski koledar, zato je za 4. oktobrom takoj prišel 15. oktober. Od leta 1622, ko je bila razglašena za svetnico, obhajamo njen god 15. oktobra. Na ta dan gođuje veliko naših Terezij, Rezk in Zink.

■ Lokalni primorski program iz koprškega studia se začne vsak dan ob 16. uri. Ob 16.45 so obvestila o kulturnih in cerkvenih dogodkih na Primorskem in v zamejstvu.

Vsak ponedeljek ob 16.15 nova oddaja **Primorskih minus sedem**: vse o dogodkih na Primorskem v zadnjem tednu! Oddajo vodi Marko Ž. Sledi izbor "naj" osebnosti Primorske '98. Pokličite in povejte svoj predlog: 00386 66 281 113 in 00386 66 281 114. Radio Ognjišče lahko poslušate v zamejstvu na Ukv frekvencah 107,5 - Sveta gora (v Goriški in Furlaniji) in 91,2 - Tinjan (na Tržaškem).

5

ČETREK
8. OKTOBRA
1998

VORANČEV "DOBERDOB" V ITALIJANŠČINI

KULTURA ZA MIR

NADI PERTOT
NAGRADA
REPUBLIKE
SLOVENIJE

Narodna galerija v Ljubljani je bila v ponedeljek, 5. t.m., prizorišče lepe slovesnosti ob podelitvi nagrad republike Slovenije na področju šolstva za leto 1998. Sugestivno stopnišče in vzvišenost prireditvene dvorane sta dali svečanosti posebno podobo. Priložnostni govornik je bil predsednik Nacionalnega kurikularnega sveta dr. Ivan Svetlik, predsednica odbora za podeljevanje teh nagrad dr. Cveta Razdevšek Pučko pa je pripravila poročilo ob letošnjem razpisu in podelitvi nagrad, ki naj bi bile namenjene enajstim šolskim področjem. Letos so izbirali med 66 predlogi.

Za področje šolstva slovenske manjšine v zamejstvu je letos bila nagrada prof. Nade Pertot, ki je našim bralcem ni potrebno posebej predstavljati, saj je tudi zvesta in pozorna sodelavka našega tednika in knjižnih izdaj Goriške Mohorjeve družbe. Zelo smo veseli, da je komisija za podelitev teh nagrad sprejela predlog Slavističnega društva Trst-Gorica-Videm in med nagrajence uvrstila prof. Nado Pertot. To je namreč nagrada za njeno življenjsko delo na področju našega šolstva. V utemeljitvi je med drugim rečeno, da je "v svoji skoraj petdesetletni pedagoški karieri, ki je zadnja leta potekala na znanstvenem in klasičnem liceju France Prešeren v Trstu, nazadnje je tam ravnateljvala, zagnano delovala v zamejski javnosti tako v javnih nastopih z živo kot tudi s pisano besedo. (...) Poseben dragocen del njene pedagoške in slovenistične dejavnosti pa so njene antologije-berila v več knjigah. Posebno pozornost je vzbudila knjiga *Od antike do danes*, napisana za potrebe prvih letnikov višjih srednjih šol. (...) Nekaj let kasneje pa še slovenska antologija za enotno srednjo šolo, zajeto delo v treh knjigah s poudarjenimi naslovi *Včeraj, Danes, Jutri*. Obsežnost teh antologij priča o izredni avtoritativni razgledanosti po svetu slovenske in drugih evropskih književnosti od antike do danes, priča pa tudi o velikanski količini vloženega dela. Kot posebno vrednost je pri teh antologijahberilih treba poudariti odprt, pluralističen pristop k izbiri avtorjev in njihovih literarnih ali in polliterarnih del, ob čemer se zagotovo lahko česa naučimo tudi v matični domovini".

Minister za šolstvo Slavko Gaber pa je podelil nagrade za življenjsko delo še Katji Makarovič na področju predšolske vzgoje, Luciji Selan na področju likovne vzgoje v osnovni šoli, prof. Cvetku Budkoviču na področju glasbenega šolstva, slavistu Mihui Mohorju na področju jezikovnega in literarnega izobraževanja, ravnatelj Alfonzu Vrezniku na področju poklicnega in strokovnega izobraževanja, ravnatelj dijaškega doma iz Kopra Antonu Skoku, zdravniku defektologu dr. Božidaru Opari, ravnatelj centra v Strunjanu in docentu na Pedagoški fakulteti v Kopru, prof. dr. Jožetu Flaškerju na področju visokega šolstva in skupini učiteljev in profesorjev pedagoške fakultete v Ljubljani s področja naravoslovja za dosežke v znanstveno-pedagoškem delu, za življenjsko delo na področju visokega šolstva pa so podelili posmrtno nagrado fiziku prof. dr. Antonu Moljku.

Med nagrajenci je očitno več šolnikov in vzgojiteljev iz Primorske. Nagrada, ki je bila podeljena prof. Nadi Pertot, pa posredno pomeni tudi priznanje ostalemu našemu zamejskemu šolstvu, v katerem šolniki, kot je nagrajenka, skušajo presegati puste okvire strogega šolskega znanja in otrokom ter mladini posredujejo tudi druge, obče vrednote: samostojnost mišljenja, ustvarjalnost, a tudi narodno zavest in človeško pokončnost.

Vsi pri uredništvu in upravi Novega glasa ter pri Goriški Mohorjevi družbi se zato veselijo te nagrade in prof. Nadi Pertot iz vsega srca čestitajo.

MT

Spomin na slovenske fante in mlade vojake drugih narodnosti, ki so se bojevali in padli v vojski avstro-ogrskega cesarstva, je ob 80-letnici konca velike vojne z močjo oživel in prerastel v klic po miru med sosednjimi narodi na predstavitvi Vorančevega romana *Doberdob* v italijanskem jeziku; ta je bila v dvorani državne knjižnice v Gorici v četrtek, 1. oktobra letos.

Predstavitve je bila posebno praznična in slovesna, saj je izdaja prevoda *Doberdoba* v italijanščino za našo založbo Goriško Mohorjevo družbo lep podvig. Največja zasluga zanj gre prevajalcu prof. Eziju Martinu, okcitanistu in slavistu provansalskega rodu, ki živi v Pinerolu blizu Turina. Že več desetletij s srcem goji slovensko kulturo; sad te navezanosti je ta njegov že peti prevod slovenskega leposlovnega dela v italijanščino.

Uvodoma je na predstavitvi spregovoril tajnik GMD Marko Tavčar, za njim pa je razpletel nekaj misli o Vo-

FOTO HUMBAČA

rančevem svetu občutljivi pesnik goriške zemlje Celso Macor. Od Trubarja vse do sodobnih književnikov je glavni junak v slovenski književnosti vedno ljudstvo, nikdar kak general ali predstavnik vrhovne oblasti, je rekel Macor. Koliko knjig se vrti okrog bitk, uporov, idealov! Vse to kliče po svobodi, upanju, pravičnosti, kliče po oblikovanju narodne istovetnosti. *Doberdob* Prežihovega Voranca je

Pirjevec, docentko na Visoki šoli za prevajalce v Trstu, ki se posebej ukvarja s pretokom literatur v našem prostoru. Za pomenljivo priznanje jima naše uredništvo iskreno čestita.

Letošnji strokovno posvetovalni del zborovanja je imel naslov *Razpota slovenske literarne vede* in je z zanimivimi prispevki odpiral in obravnaval vprašanja stroke in pedagoške prakse. Bogat spremljajoči program je obsegal razstavo in predstavitev zanimivejših publikacij, med njimi Tržaške zapise Marije Pirjevec, udeleženci so si lahko ogledali Pokrajinski muzej in druge znamenitosti Murške Sobote, družabni večer je obogatil folklorni program. Četrtek popoldne pa je bil namenjen občnemu zboru društva, na katerem je bil za predsednika ponovno izvoljen Zoltan Jan.

SLAVISTIČNO
ZBOROVANJE V
MURSKI SOBOTI

Z ekskurzijami v Porabje, Radgoni kot in po Prlekiji se je zaključilo letošnje slavistično zborovanje, ki je potekalo v Murški Soboti od 1. do 3. oktobra. Tega vsakoletnega strokovnega srečanja se je letos, najbrž zaradi oddaljenosti, udeležilo le malo zamejskih slavistov; in prav letos je Slavistično društvo Slovenije izkazalo posebno pozornost naši slavistiki in odlikovalo s častnim članstvom dve raziskovalki s tukajšnjega območja, Lojzko Bratuž z videmske univerze, ki s svojimi objavami razkriva zgodovinsko in literarno umeščenost slovenščine na Goriškem, ter Marijo

PODELITEV ŠTIPENDIJ
SKLADA DORČE SARDOČ

FOTO KROMA

V petek, 2. t.m., so v prostorih občinske knjižnice v Nabrežini podelili letošnje štipendije iz sklada Dorče Sardoč. Sklad je nastal z namenom, da se podelijo štipendije slovenskim dijakom in študentom z ozirom na finančno stanje in na učni uspeh (pri tem je posebna pozornost posvečena študentom medicine). Letos je na Sklad prišlo 29 prošelj, ugodili pa so sedmim prosilcem. Štipendije - podelil jih je predsednik Sklada Boris Peric - so tako prejeli Antonella Trusgnach, Vanesa Chiabai, Irena Rustja, Francesca Clodig, Danjel Gherbassi, Martina Ozbič in Gorazd Bajc.

Ob tej priložnosti so javnosti predstavili ponatis knjige *Tigrova sled*. Gre za spomine, ki jih je Dorče Sardoč podal v seriji oddaj za Radio Trst A in so bili že objavljeni pred petnajstimi leti, a je knjiga že zdavnaj pošla. Delo je, tako takrat kot sedaj, uredila bivša radijska urednica Lida Turk, ki je knjigo dopolnila v opombah in dodala zanimivo slikovno gradivo. Knjigo *Tigrova sled* je izdal Sklad Dorče Sardoč, tiskala pa jo je tiskarna Budin v Gorici. O njej sta spregovorila urednica Lida Turk, ki je tudi podala zgoščen prikaz Sardočevega življenja in delovanja, in senator Mitja Volčič, ki je poudaril pomen poznanja preteklosti.

mozaik preprostih ljudi, ki v svoji majhnosti in nemoči obsojajo nečloveškost in nesmisel vojnih grozot. V 450 gostih straneh knjige niso pomembni spopadi, zmage in porazi, ampak glasovi tistih, ki tedaj niso imeli glasu in so morali pasti za narod, ki sploh ni bil njihov. Koroški pisatelj iz Kotelji, protihabsburški pacifist, je hotel rešiti pred pozabo te mlade in miroljubne Slovence-idealiste, da bi ostali kot zgled prihodnjim rodovom. Celso Macor je podčrtal tudi pomen prevoda za italijansko kulturo; ta lahko končno začenja globlje spoznavati vrednote naroda, ki živi na oni strani nekdanje železne zaves. Prof. Ezio Martin je kot velik slavist prevedel v odlično italijanščino knjigo, ki s svojimi odlomki tople človečnosti kliče po miru, je še rekel Macor. Pogled na slovensko književnost v italijanščini je še nepopoln; upati je, da bodo našla pot do prevodov tudi številna druga slovenska dela, ki jim zob časa ne more priti do živega.

Končno je prišel do besede prof. Ezio Martin. Duhovito je razložil, da kot italijanski slovenist ni izoliran pojav; zato se ne smemo čuditi, če je prepotoval 600 kilometrov, da bi prišel v Gorico govorit o Vorancu in *Doberdobu* človek provansalskega rodu iz Piemonta. Gorico je spoznal pred več kot 55 leti in se je vanjo tudi zaljubil. Voranca je začel resno spoznavati od leta 1975 dalje in ga je od tedaj bral vsak večer po eno uro ženi Slovenki kot zdravilo proti domotožju. Tako je prebral *Samorastnike*, *Požganico*, *Jamnico* in končno z *Doberdobom* pogledal dramaturgu in veristu Vorancu globoko v srce. Zakaj se je lotil prevoda? Ker je o vojni slišal govoriti že od mladih let; ker se je njegov oče, prav tako kot Voranc, bojeval na Krasu, stric pa je tam tudi umrl. Zdelo se mu je vredno poglobiti lik Prežihovega Voranca, "dobrega in poštenega človeka", ki je gorel od ljubezni do svojega ljudstva. Tudi zato je imel prof. Ezio Martin pri prevajalskem delu vedno pred sabo navadne ljudi in ne književnih kritikov. Naj še povemo, da se je prevajalec še pred predgovorom pisno zahvalil za vztrajno sodelovanje prof. Mariji Češut, eni najbolj delavnih in skromnih duš, na ramenih katerih sloni Goriška Mohorjeva družba.

Ob koncu slovesne predstavitve je nekdanji slovenski konzul prof. Tomaž Pavšič zelo ljubko obudil spomin na čas, ko je prvič videl prof. Martina, ko si je ta kupil slovensko-italijanski slovar, kako je kmalu vzljubil naš jezik, pesmi in ljudi. To, da je zdaj prof. Martin prevedel delo, ki ima za Goriško poseben pomen, in ga izdal v Gorici, je za prof. Pavšiča "veliko življenjsko presenečenje", za GMD razlog za ponos, za vse nas pa simbolično dejanje, ki lahko v pričakovanju na 1000-letnico prve pisne omembe mesta Gorica na pragu združene Evrope pripomore h globljemu vzajemnemu spoznavanju med Slovenci in Italijani ob meji in k utrditvi vrednote miru med Vzhodom in Zahodom.

DD

ŠOLSKI "NAJ"
DNEVNIK
REKORDOV

Tudi letos so naše zamejske banke omogočile izid šolskega - Galebovega - dnevnika, ki so ga kmalu po začetku pouka našli na klopih slovenski učenci osnovnih šol in dijaki srednjih šol. Izdajatelj je Zadruga Novi Matajur, odgovorni urednik Dušan Udovič, ilustracije pa je podpisal slikar Klavdij Palčič. Dnevnik "naj" ponuja izbor tridesetih rekordov, povzetih iz Guinnessove knjige.

Kar nekaj mlajših staršev, učiteljev in vzgojiteljev iz Goriške in Tržaške, ki jim kakovostna vzgoja lastnih otrok v slovenski šoli nekaj pomeni, je tokrat le izrazilo svoje nezadovoljstvo nad dnevnikom, ki so ga šolarčki prinesli domov. Objektivnih razlogov je več. V prvi vrsti je treba povedati, da letošnji dnevnik ni bil všeč otrokom, saj ni narejen po njihovih okusih; v njem niso našli ničesar, kar bi jih pritegnilo. Tudi zato so si nekateri otroci, žal, že nakupili italijanske šolske dnevnike. Letošnji slovenski dnevnik je bil verjetno narejen prehitro, in to zelo površno. Vse prej kot zanesel jiv je koledar 1998. V njem lahko najdemo v torek (!), 31. marca, Cvetno nedeljo, ki se ponovi 5. aprila. V torek (!), 7. aprila, je Velika noč, v sredo, 8. aprila, pa Velikonočni ponedeljek. Ista praznika se ponovita 12. in 13. aprila. Vnebohod je v mesecu maju kar dvakrat, v prvem tednu junija pa tudi dvakrat praznik Sv. Trojice itd. Pravi dnevnik rekordov torej! Zelo zahtevna naloga čaka šolarje, ki se hočejo, kot je pisano, prijaviti "k tekmovalstvu za bralno značko v šolskem letu 1996/97" (!). Tudi to bi bil podvig, vreden Guinnessa... Poleg tega se najdemo napake v naslovih, da o vejici pred "da-jem" niti ne govorimo. Seznam slovenskih šol in ustanov na zadnjih straneh pa je urejen brez kriterija in še z zgrešenimi naslovi. Nekateri Palčičevi vinjete so lepe, barvne ilustracije letnih časov pa ne dovolj izvirne ali komunikativne, da bi kaj povedale otrokom. Izbor rekordov tudi ni najbolj posrečen, saj informacije o človeku z najdaljšimi nohti ali največjem balonu z žvečilnim gumijem ali še o 355 dimnih kolobarčkih, ki jih je nekdo napuhal z enim samim vdihom cigarete, niso to, kar bi si starši najbolj želeli za rast in oblikovanje otrok. Boli tudi dejstvo, da dnevnik nima v vsebini nič slovenskega ali vsaj vezanega na naš mali zamejski svet. Računalniška paginacija je hladna in ponekod nepregledna, tako da v celoti iz dnevnika zeva ena sama - praznina. Tak dnevnik ni v ugled našim šolam in niti bankam, ki so izdajo omogočile. Škoda za izgubljeno priložnost.

RAZPIS NAGRADE
"DR. FRANE
TONČIČ" 1998

Slovenski visokošolski sklad Sergij Tončič v Trstu razpisuje letošnjo nagrado "Dr. Frane Tončič". Namenjena je visokošolcem slovenske narodnosti, bivajočim v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Nagrada v znesku dveh milijonov lir je namenjena diplomski študiji s področja humanističnih ali eksaktnih ved, ki predstavlja obogatitev slovenske kulture, zgodovine ali znanosti in ki je bila sklenjena v sklopu univerzitetnega študija v enem od rokov akademskega leta 1996/97. Zainteresirani naj dostavijo izvod svoje študije od 20. do 31. oktobra 1998 na sedež Narodne in študijske knjižnice v Trstu, ulica Sv. Frančiška 20/1. Prejeta dela bo ocenila komisija, ki ji bo predsedoval prof. Marko Kravos. Podelitev nagrade bo predvidoma februarja 1999.

PRISPEVEK H KOGOJEVIM DNEVOM

RAZZALITEV VELIČANSTVA

STANKO ŽERJAL

Še pred ohladitvijo tega izredno vročega poletja (1998) so v Kanalu ob Soči z raznovrstnim glasbenim programom obnavljali spomine na znanega glasbenika Marija Kogoja, ki je svojo mladost preživel prav v tem obsoškem naselju. Neka moja sorodnica, ki je pela pri cerkvenem pevskem zboru, mi je pripovedovala, da je že pri petnajstem letu starosti igral na orgle med bogoslužjem. V svojih dijaških letih v Ljubljani sem ga poznal le po videzu - in po pripovedovanju o njem v zaupnih krogih. Nad njegovo znano opero Črne maske sem bil dvakrat navdušen: zaradi zmerno moderne glasbe z ganim vložkom nekakšne parafrazе gregorijanskih melodij in zaradi ponosa, da se primorski talent izkaže pred ljubljanskimi Kranjci, ki v dobi med dvema vojnima v večini niso prikrižali nevolje nad nami, priseljenci "južnimi brati". Prav ta, sicer mrčni tip - Marij Kogoj pa nikakor ni bil Kranjecem antipatičen (kakor mnogi drugi Primorci, nemalokrat po naši krivdi), ampak je užival celo neko sočutje. Bil ga je vreden in potreben. Prav o njegovi tragiki bi

rad zapisal zgodbo, ko se ču dim, da nisem nikoli ob nobenih Kogojevih dnevih ali spomin-skih svečanostih

in ne v spisih o njem zasledil kakega pojasnila o vzrokih zapostavljenosti. Vzrok pa je bil: posmehljivo ali zaničljivo govorjenje o kralju Aleksandru. Učeno se temu reče: crimen laesae Majestatis - zločin rušenja časti Veličanstva - ali nespoštljivosti do Veličanstva. To pa je bila v Jugoslaviji huda stvar in kazni večja kot v stari Avstriji za žalitev Njegovoga apostolskega Veličanstva cesarja.

Potem ko je Aleksander Karadjordjević ukinil ustavo in vpeljal diktaturo, ni bilo redko niti ne nenavadno slišati hudo pikre besede na račun vladarja, toda le v zaupnih družbah, da ne bi prišlo na ušesa oblastnikom. Kogoj je očitno kdo ovadil, kaj je izustil v kaki domnevno zaupni družbi. Dobri ljudje iz umetniških krogov so se potrudili, da bi ga ubranili pred roko pravice. Imel je pa to srečo, da je v istem obdobju v prijateljski družbi s posmehljivo zagrešil enak "crimen laesae Majestatis" tudi znani psihater in univerzitetni profesor dr. Alfred Šerko (v izvorni obliki Žerko). Ta mož pa je užival tak ugled med kulturno in politično elito v Ljubljani, da ni imel nikakih sitnosti, in prizanesljivo do njega je ustvarila za Kogoja ugoden precedens, oziroma t.i. "presedan" (kakor pravijo v Ljubljani in Mariboru, kjer jim je ta francoska oblika bolj "nobel").

Ne vem, ali je Kogojeva pregreha sploh prišla do sodišča ali so jo "pomašili" že na policiji, da grešnik ni šel v zapor, vem pa, da mu je bila naložena huda pokora: ni smel ne mogel nič napredovati v službi pri opernem gledališču. Slišati je bilo, da je bil resen kandidat za kapelnika opere zraven Poliča in Neffata in še nekega tretjega in da mu je prav neprevidno izražen prezir kraljevske visočine blokiral pot napredovanja. O-stati je moral na ravni nizkega uslužbenca, ki s pomočjo klavirja nudi začetne vaje solistom in morda tudi članom opernega zbora. Plača za takega inštruktorja pa je bila nizka. In umetnik je bil zagrenjen. Ne bi izključil, da je prav ta zapostavljenost sprožila v njem duševne motnje, ki bi bile drugače ostale latentna bolezen.

Druge podrobnosti o Kogoj sem pozabil. Naj bi kdo poskusil izbrskati kaj več o tem usodnem političnem incidentu. Zadeva je bila znana le v ozkem krogu in je o tem kaj pričurjalo na ušesa takih mladih študentov, ki smo imeli sošolce ali sošolke iz družin visokih glav. Jasno pa je bilo in je, da se nam je Kogoj smilil. Če se ne motim, je umetnik umrl naravne smrti in doma, nečimerni monarh pa pod streli hrvatskih ustašev v tujini.

FURLANI PRIHODNJE LETO GOSTJE VILENICE

JURIJ PALJK

V nedeljo, 4. t.m., je bilo v Tolmeču zelo slovesno, saj so v krajevnem Avditoriju priredili proslavo in kongres ob 75. obletnici Furlanskega filološkega društva, ki je najbolj ugledna organizacija Furlanov.

Furlani se že leta in leta borijo za svoje pravice in morda imajo prav v Furlanskem filološkem društvu tisto organizacijo, ki se najbolj skrbi za to, da furlanski jezik in furlanski običaji ne izginejo. Kot je znano,

Z leve Alberto Piccotti, Iztok Osojnik, Aleksij Pregarc

Furlani nimajo šol v svojem jeziku in žal se tudi glede enotne pisave za furlanski jezik še niso dogovorili. Zato Furlansko filološko društvo prireja vsako leto svoj občni zbor-kongres, na katerem pregledajo delovanje, ki gre od organizacije tečajev furlanskega jezika do izdajanja knjig v furlanskem jeziku in vrste drugih dejavnosti. Vsi napori društva so usmerjeni v ohran-

njanje identitete Furlanov, ki je, tako kot naša, podvržena zelo hudi asimilaciji, česar se vsi zelo dobro zavedajo.

Gotovo je novih moči in tudi upanj v lepšo prihodnost Furlanom vlilo tudi dejstvo, da je videmska univerza zadnja leta vse bolj aktivna in ji načeljuje rektor, ki je sam zaveden Furlan, sicer pa tudi plemič, prof. Marzio Strassoldo. Prav njega so naprosili, da je bil v nedeljo slavnostni govornik. Pred njegovim posegom, v katerem je prikazal predvsem družbo in zgodovino karnijskih Furlanov, so bili pozdravi krajevnih obla-

sti in tudi delegacije slovenskih pisateljev. V Tolmeču sta namreč Društvo slovenskih pisateljev predstavljala tržaški pesnik Aleksij Pregarc in predsednik pripravljalnega odbora najbolj ugledne slovenske literarne nagrade Vilenica pisatelj Iztok Osojnik.

Mislil, da je prav, če brez nepotrebnega ovinkarjenja povemo, da gre prav književniku Aleksiju Pregarcu velika zasluga, če ima sedaj Društvo slovenskih pisateljev dobre stike s furlanskimi pisatelji, kulturniki in poeti. Da se je nekaj spremenilo tudi v Ljubljani, pa nam govori tudi veliko zanimanje prirediteljev Vilenice za furlansko književnost. Tako je v Tolmeču Iztok Osojnik, ki je znan po tem, da raje molči in dela, kot pa da bi obljubljal in potem ničesar ne storil, navezal veliko stikov

s furlanskimi književniki in se z njimi dogovoril, da bi naslednje leto v Vilenici predstavili furlansko književnost. Seveda je še vse v ovajih, pozdraviti pa gre pobudo, za katero se je z navdušenjem zavzel tudi rektor videmske univerze prof. Strassoldo, ki je obljubil svojo pomoč.

Na proslavi 75. obletnice Furlanskega filološkega društva je v slovenskem jeziku prisotne pozdravil Iztok Osojnik, medtem ko je Aleksij Pregarc v odlični italijanščini prebral pozdravni nagovor, v katerem je Furlane povabil v Vilenico v imenu Društva slovenskih pisateljev. V svojem prijetnem nastopu se je spomnil prijatelja, furlanskega pisatelja Alberta Piccotti, ki je slovenskim pisateljem poslal solidarnostno izjavo v najtežjih časih in prav z njim so se začeli prvi pogovori o sodelovanju Furlanov na prihodnji Vilenici.

Iztok Osojnik nam je povedal, da točnega programa za prihodnjo Vilenico še niso izdelali, radi pa bi posvetili Furlanom in furlanski kulturi vsaj en študijski dan Vilenice. Tako bi furlansko kulturo in literaturo spoznali slovenski ustvarjalci, obenem pa tudi vsi mednarodni udeleženci Vilenice, saj nameravajo z avtobusi obiskati Furlanijo in morda na videmski univerzi ali pa v kaki drugi ugledni ustanovi tudi brati literaturo. Iztok Osojnik pa je mnenja, da je skrajni čas, da se tesneje povežejo tudi Furlani s slovensko stvarnostjo.

Tako Aleksij Pregarc, ki je v Tolmeču polni dvorani Furlanov dejal, da smo Slovenci ponosni, ker nas imajo Furlani za prijatelje, kot Iztok Osojnik sta v nedeljo naredila prvi pomemben korak pri organizaciji prihodnje Vilenice in upajmo tudi prvi korak k boljšemu poznavanju furlanske in slovenske književnosti na obeh straneh meje.

OD 22. DO 24. T.M.

XIII. FILM VIDEO MONITOR

Goriški Kinoatelje vsako leto pripravlja festivalski pregled slovenske filmske produkcije Film Video Monitor, ki je namenjen občinstvu v italijanskem prostoru. Kraji ob meji s kulturnim udejstvovanjem potrjujejo prizadevanja tu živčih prebivalcev v preseganju meja in gradijo širši prostor izmenjave. Od leta 1986 postaja prireditelj ne le pregled vizualne produkcije, temveč tudi globljega sodelovanja in pretakanja idej med zahodno in zahodno Evropo.

Film Video Monitor je nastal na pobudo senatorja Darka Bratine. S sodelovci je nazadnje želel uresničiti festival, ki bi poleg Gorice vključil še nekatere druge obmejne kraje. Letošnja že 13. prireditev FVM bo tako zajela tudi predvajanja v Čedadu, Trbižu in Celovcu, s čimer se ideja o prostoru brez meja uresničuje tudi v praksi.

XIII. Film Video Monitor bo v Gorici potekal od 22. do 24. oktobra. Predstavil bo dolgo-metražni animirani film *Socializacija bika?* (Čoh in Erič), ki je nastal kot plod desetletnega sodelovanja. Ob tem bo tudi mala retrospektiva slovenskih animiranih filmov. Med projiciranimi filmi si bo mogoče ogledati tudi film *Brezno* režiserja Igorja Schmidta: psihološki triler sredi slovenskega podeželja. Posebno mesto ima v okviru XIII. FVM avstralski film *The sound of one hand clapping* avstralskega književnika in režiserja Richarda Flanagana: zgodba pripoveduje usodo družine slovenskih izseljencev v Tasmaniji.

Okrogla miza bo letos posvečena odnosu med filmom, kulturo in družbo. Festivalna ponudba v Gorici se bo začela s predvajanjem drugih igranih in dokumentarnih del, televizijskih oddaj in filmov študentov Akademije iz Ljubljane. Ves čas XIII. FVM bo odprt tudi cybercafe za neugnane računalničarje.

LITERARNI NATEČAJ "MLADIKE"

Revija Mladika razpisuje XXVII. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

Rokopise je treba poslati v dveh čitljivo pretipkanih izvodih (format A4) na naslov Mladika, ulica Donizetti 3, 34133 Trst, do 15. decembra 1998. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v zaprti kuverti, opremljeni z istim geslom ali šifro. Teksti v prozi naj ne presegajo deset tipkanih strani, ciklusi poezije pa naj predstavljajo samo izbor najboljših pesmi (največ deset).

Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, prevajalka in kritičarka prof. Diomira Fabjan - Bajc in prof. Ester Šferco ter odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

Na razpolago so sledeče nagrade: za črtico ali novelo: prva nagrada 400.000 lir, druga nagrada 300.000 lir, tretja nagrada 200.000 lir; za pesem ali ciklus pesmi: prva nagrada 200.000 lir, druga nagrada 150.000 lir, tretja nagrada 100.000 lir.

Izid natečaja, ki je odprt vsem ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku - Prešernovem dnevu - na javni prireditvi in po časopisju. Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike; tudi rokopiši se ne vračajo. Nagrada dela bodo objavljena v letniku 1999. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

EVGEN GUŠTIN RAZSTAVLJA NA SVETI GORI

Frančiškanski samostan na Sv. gori in Založba Branko v Novi Gorici sta pripravila razstavo del slikarja in kiparja Evgena Guština. Na odprtju dne 3. oktobra je nastopila tudi vokalna skupina Prima vista s sodelovanjem dramskega igralca Bojana Pogačnika.

Poleg slikarskih del je avtor dal na vpogled tudi doprsna kipa škofa Antona Mahničja in nadškofa Frančiška Borgie Sedeja. Poleg Guštinovih del je na ogled tudi priložnostna razstava na temo *Pisana beseda o sv. Frančišku*, ki jo je pripravil založnik, kulturni delavec in eden najboljših slovenskih poznavalcev Sv. gore Branko Lušina.

Evgen Guštin - Kovačev Enio je svojo mladost preživel v rodni vasi Repen na Krasu. Čeprav živi s svojo družino na Breznici blizu Vrbe na Gorenjskem, se z zanosom vrača z barvami in platnom med s soncem obsijane kraške hiše in ljudi. Notranja nuja po izpovedi sončnega Krasa ga je nezadržno usmerjala v svet slikarstva, čutenje lepote in težaškega dela v kamnolomih pa na kiparska pota. Kipar goji čustveni odnos do svojih portretirancev, izhodišče in temelj tega odnosa pa je brezmejno spoštovanje matere in spomin na zamolčane slovenske, predvsem pa primorske rojake. Razstava bo odprta do 31. oktobra.

M.

izziv za naš čas

KJE JE NAPREDEK?

PETER SZABO

Vsakih nekaj mesecev ali vsako leto predstavijo novo in ačico skoraj vsakega računalniškega programa. Komaj uspeš kupiti "najnovejši" Winword 7, ti že predstavijo Winword 8, ki ima milijardo novih možnosti in orodij. Toda gre res za napredek? Poglejmo, kaj so dejanske kazov za oblikovanje besedila in popravljanje slovnice, ki so jih imele vse prejšnje inačice programa, so edine novosti v-stavljane tridimenzionalnih besedil, brskanje po internetu, oblikovanje internet strani, barvanje besedila itd. Besedilu lahko dodaš še rdeče ali črne mravljice, ki se sprehajajo okoli naslova, pa balončke, ki utripajo, in še ogromno podobnih bedarij. Poleg dejstva, da gre za stvari, ki jih pri normalnem sestavljanju besedil normalen človek nikoli ne uporablja in gre dobesedno za neumnosti, obstajata še dve pomembni dejstvi. Za brskanje po interne-

tu bomo uporabljali temu primeren program in prav gotovo ne Worda, ki je program za sestavljanje besedil. Za oblikovanje internet strani bomo tudi uporabljali poseben program, ki je temu namenjen in je veliko boljše za to. Tridimenzionalna besedila, ki jih sploh ne rabiš, veliko lepše narediš z grafičnimi programi, ki ti ta besedila veliko lepše naredijo. Čemu torej vsi ti dodatki?

Zato, da bi ti preprosti Word, neumen program za oblikovanje besedil odžrl čimveč računalnikovega spomina in zahteval najhitrejši možni procesor. Edini napredek pri tem programu je ta, da moraš vedno kupiti hitrejši, močnejši, novejši računalnik. Kar zadeva oblikovanje besedil, čemur naj bi program služil, se Microsoftov Word od svoje prve do današnje osme ali devete različice bistveno ni spremenil. Lahko bi mu dodali nova orodja za popravljanje pravopisa, lahko bi mu dodali še veliko orodij, ki so lahko koristna pri sestavljanju

nju besedil: "klikneš" na besedo "mladost" in dobiš celo vrsto citatov in znanih pregovorov o mladosti, označiš stavek in ti računalnik predlaga idealno skladnjo, hočeš vstaviti grško ali hebrejsko ali celo japonsko besedo in ti računalnik da na razpolago vse posebne znake, črke in naglase. Vendar tega niso dodali. In temu pravijo napredek? Očitno ja, saj je lastnik podjetja Microsoft Bill Gates najbogatejši človek na svetu. Zakaj? Zato, ker ti bedarije da brezplačno, koristne stvari pa moraš drago plačati. Hočete torej naglo obogateti? Povejte mi, kaj izdelujete, pa vam bom povedal, kaj morate svojim izdelkom dodati, in boste nesramno bogati.

Izdelujete kolesa? Oblikujete najnovejši model z dodanim daljnogledom. Med vožnjo v hribih boste lahko gledali prekrasno pokrajino v daljavah! Ko pa boste medtem padli v prepad, pa je le drugotnega pomena. Morda pa ste sami krivi, ker niste plačali dodatne cene za zavore.

POGLOBLJEN RAZGOVOR V DSI

O SONČNIH IN SENČNIH STRANEH LETOŠNJE DRAGE

IVAN ŽERJAL

Prvi večer nove sezone Društva slovenskih izobražencev je potekal v znamenju letošnjih študijskih dnevorov Draga 98. V ponedeljek, 5. t.m., so namreč spregovorili moderatorji letošnje Drage: Sergij Pahor, Ivo Kerže, Lučka Susič in Saša Martelanc.

Šlo je za poglobljen razgovor o letošnji Dragi, ki ni mogel iti mimo polemik in ostrih komentarjev, do katerih je prišlo zlasti zaradi dogajanja med razpravo, ki je sledila zadnjemu predavanju dr. Jožeta Pučnika v nedeljo, 6. septembra, popoldne. Sergij Pahor je med drugim dejal, da ni šlo le za kritične ocene, temveč že za napade, ki pravzaprav predstavljajo že pravo denuncianstvo.

Seveda se je precej govorilo ravno o dogajanju ob predavanju dr. Pučnika. Ravno zaradi zadržanja dela občinstva (spomnimo se, da so takrat izžvižgali prof. Jožeta Pirjevca, kar je - naj si o njegovem posegu mislimo karkoli - nesprejemljivo) je, po besedah Sergija Pahorja, Draga izvenela kot miting, čeprav to noče biti. Marij Maver pa je bil precej oster do zamejskih sredstev javnega obveščanja, ki da so izkazala pozornost le tistemu dogodku, o vsem ostalem pa niso poročala: ni bilo komentarja npr. na račun predavanja Damjana Hledeta ipd. Po drugi strani, je ugotov-

vil Tomaž Simčič, je tudi res, da so prav nedeljska predavanja tista, ki dajejo Dragi ton (primerjal jih je uvodnikom v časopisih): morda, če bi kako temo premaknili na kak drug dan oz. če bi jo pravilno zakoličili, bi do nevšečnosti ne prišlo. Po Simčičevem mnenju bi morala Draga spodbujati dialog znotraj posameznih miselnih krogov, tudi katoliškega, v katerem je še vedno premalo dialoga. Saša Martelanc, ki je bil moderator pri predavanju pisatelja Zorka Simčiča, je s svoje strani dejal, da je bila to ena boljših Drag. To pa velja predvsem za predavanja, medtem ko za debatni del tega ni mogoče trditi. Rafko Dolhar je bil zelo kritičen do tega, da osebnosti iz Slovenije prihajajo na Drago "si prāt dušo" in polemizirajo med seboj. Tudi tu je verjetno razlog, da se Drage udeležuje premalo zamejcev. Vendar, je k temu pripomnila Breda Susič, je Draga poskrbela z dvema predavanjema - Hledetovim in Simčičevim - ki sta bili zanimivi tudi za zamejce, kljub temu pa je bilo le-teh malo. Vzroki so torej drugje. Ivo Kerže, moderator pri predavanju Damjana Hledeta, je predlagal, naj se začne počasi opuščati model predavanja-monologa in naj se začne počasi prehajati na model dialoga, kjer dva predavatelja oz. diskutanta razvijata nasprotni tezi. Po mnenju Vladimira Vremca bi morala Draga vzbuditi občutek, da je prisotna iskrena volja do sprave in ne vtisa, da se skuša soliti pamet drugim.

Razprava, v katero so posegli še Marko Udovič, Anton Korsič, Aleksander Furlan, Zlatka Lokatos, Matejka Peterlin in Emidij Susič, prisoten pa je bil še slovenski konzul v Trstu Zorko Pelikan, je pokazala, da je debata o Dragi in njeni vlogi še kako živa in aktualna. Žal pa je treba tudi omeniti, da je na ponedeljkovem večeru manjkala "druga stran", ki je, vsaj tako izhaja iz člankov nekaterih njenih predstavnikov, zelo negativno ocenila letošnjo Drago. Resnici na ljubo je večina teh piscev bila odsotna tudi na letošnjih študijskih dnevih, kar pa očitno ni bilo ovira za pisanje tako ostrih komentarjev, ki smo jih lahko brali v zadnjih tednih.

NEPRIJETNO PRESENEČENJE NA TRŽAŠKI ŠOLI

UKINITEV STOLICE NA ODDELKU ZA GEOMETRE ZAVODA ŽIGA ZOIS

Niti mesec dni ni potekel od začetka pouka, pa je naša šola že doživela prvo "preseenečenje". Letos je namreč italijansko ministrstvo za šolstvo ukinilo eno od dveh stolic natečajnega razreda 16/A na oddelku za geometre Trgovskega tehničnega zavoda Žiga Zois.

Na trgovskem zavodu so že od ustanovitve oddelka za geometre imeli, kot je predvideval odlok predsednika republike št. 1263 z dne 20. oktobra 1980, eno stolično tehničnega risanja in gradbene tehnologije ter eno stolično gradbeništva. Na podlagi ministrske uredbe z dne 4. februarja 1984 za vse oddelke za geometre z eno samo paralelko je bilo predvidenih za stolično tehničnega risanja in gradbene tehnologije sedemnajst ur, za stolično gradbeništva pa petnajst ur. Letos pa je šolsko ministrstvo odredilo, da bo na šoli ena sama stolica z osemnajstimi urami, poleg tega pa še dodatnih štirinajst ur suplenice.

V tiskovnem sporočilu zavoda Žiga Zois, ki smo ga prejeli, piše, da je taka razdelitev "didaktično nesprejemljiva, saj stolica ne pokriva nobenega predmeta v celoti in prepušča suplentu delno poučevanje treh predmetov, ki so za geometre bistveni. Dijakom našega zavoda so na tak način ponujeni slabši učni pogoji kot na drugih šolah za geometre v Italiji. To škoduje ugledu šole in zmanjšuje konkurenčnost naših dijakov na tržišču. Opozarjamo, da je naš oddelek edina šola za geometre slovenske manjšine v Italiji." Odločitev, piše še v tiskovnem sporočilu, "je po našem mnenju tudi pro-

tizakonita, saj je v nasprotju z zgoraj navedenimi zakoni, ki predvidevajo dve ločeni

stolici. To potrjuje skoraj dvajsetletno poučevanje na šoli. Na oddelku se namreč ni zmanjšalo število razredov in se torej niso spremenile učne ure."

Zavod Žiga Zois je zaradi tega vložil priziv na tržaško šolsko skrbništvo.

NOVA ELEKTRONSKA OPREMA ZA SSG

V petek, 2. t.m., so v Kulturnem domu v Trstu na krajši slovesnosti predali namenu

novi elektronsko opremo Slovenskega stalnega gledališča. Naši osrednji gledališki hiši jo je podarila fundacija CRT, katere predsednik Renzo Piccini je bil prisoten pri predaji skupaj s predsednikom upravnega sveta SSG dr. Rafkom Dolharjem, ravnateljem Miroslavom Košuto in umetniškim vodjo Markom Sosičem.

Nova oprema šteje računalnik, CD-playerje, digitalni kasetofon, dva kasetnika-kasetofona, mešalno mizo za gostovanje, processor efektov, tri ojačevalce, šest brezžičnih mikrofонов, tri navadne mikrofone in šest zvočnikov. Gre za izdelke najnovejše digitalne tehnologije, ki bo še kako prav prišla našemu gledališču.

OB 55-LETNICI POŽIGA MAČKOLJ

NA POGORIŠČU JE ZRASLA KULTURNO ZELO AKTIVNA IN ŽIVAHNA VAS

55 let je že poteklo od tistega usodnega oktobrskega dne, ko je enota nemške nacistične vojske prišla v Mačkolje in požgala to breško vas v okviru široke akcije, ki je predvidevala vrsto represalij od tržaškega predmestja do notranjosti Istre. V nedeljo, 4. t.m., so se v Mačkoljah občuteno spomnili tistega žalostnega dogodka, na katerega odslej spominja tudi plošča na pročelju Srenjske hiše.

Proslavljanje sta priredili obe domači društvi, in sicer Slovensko kulturno društvo Primorsko in Prosvetno društvo Mačkolje, katerih delovanje dokazuje, da je na pogorišču zrasla nova, kulturno zelo aktivna in živahna vas. Kljub temu da je bilo tisto nedeljsko popoldne v znamenju slabega in deževnega vremena, se je proslave udeležilo lepo število domačinov pa tudi veliko gostov.

Slovesnosti so se pričele s sv. mašo v spomin na vojne grozote, ki jo je daroval župnijski upravitelj p. Rafael Slejko. Mašo je spremljalo petje domačega cerkvenega zbora oz. zbora PD Mačkolje. Udeleženci so se nato podali do spomenika padlim domačinom v Narodnoosvobodilni borbi (prav pred nekaj leti so praznovali njegovo 20-letnico), kjer sta najprej predsednika obeh društev, Branko Slavec in David Stepančič, zatem pa še ostale delegacije položile spominske vence. Prisotni so se tudi poklonili spominu na padle z enominutnim molkom.

Osrednja svečanost pa je bila pred Srenjsko hišo, na pročelje katere so, kot že povedano, postavili marmornato ploščo v spomin na požig vasi. Plošča sta odkrila pred-

sednika Slavec in Stepančič, priložnostni slavnostni govor pa je imel dolinski podžupan prof. Aldo Stefančič, ki je kot otrok tudi sam doživel prihod Nemcev v vas, požig in beg prebivalstva. Na začetku je podal nekaj ganljivih prispevkov tistega dogajanja: poleg bega vaščanov, ki so s seboj vzeli le najnujnejše, še nemotno tuljenje živine v gorečih hlevih in izlitje komaj pretočenega novega vina iz razbitih sodov. V nadaljevanju je med drugim opozoril, da nas vse to uči, da se je treba postavljati proti samovolji oblastnikov, kar je takrat tudi privredlo do narodnoosvobodilnega boja naših ljudi. Plošča na pročelju Srenjske hiše, je še dejal prof. Stefančič, naj bo tudi opomin mlajšim rodovom, naj ne pozabijo na vred-

note svobode, demokracije in pravičnosti. Naj bo tudi potrditev naše identitete, da se ne bomo odpovedali upravičnim zahtevam po priznanju narodnih pravic.

Svečanost je potekala tudi v znamenju kulturnega sporeda, ki so ga - ob povezovanju Elene Parovel in Danijele Tul - oblikovali mladi recitatorji; ti so podali oživljene spomine na žalostni požig vasi (besedila je priredila Nevija Benčina Smotlak). Mešani zbor Primorsko pa je ubralo zapel pod vodstvom Antona Baloha. Celoten potek proslavljanja pa je - razen maše - spremljalo tudi igranje Pihalnega orkestra Breg, ki je pod vodstvom Fiorenza Muscovija na koncu zaigral še Internacinalo.

IŽ

GLEDALIŠKI VRTILJAK

Feri Lainšček
**BRAT-JE,
ŠKRAT-JE,
TAT-JE**

Nastopa Lutkovno gledališče Buba iz Šmihela na Koroškem.

V nedeljo, 11. oktobra, ob 16. uri v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27.

ZA INFORMACIJE KLIČITE
TEL. 040-370-846.

SKUPINA '85, OB PEČINI-LA RUPE, KNJIŽNICA PINKO TOMAŽIČ IN TOVARIŠI, KROŽEK ISTRIA V SODELOVANJU Z GORIŠKO MOHORJEVO DRUŽBO

vabijo na predstavitev publikacije

Anton Kacin

GRAMMATICA DELLA LINGUA SLOVENA

Delo bo predstavila prof. Marija Kacin.

Opčine, Prosvetni dom, ponedeljek, 12. oktobra 1998, ob 20. uri.

RADIJSKI ODER, SLOVENSKA PROSVETA IN PDG

PREDSTAVITEV GLEDALIŠKEGA VRTILJAKA ZA OTROKE

V nedeljo, 11. t.m., bo v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu ob 16. uri prva predstava v okviru abonmaja Gledališkega vrtiljaka, ki ga prireja Radijski oder v sodelovanju s Slovensko prosveto in Primorskim dramskim gledališčem iz Nove Gorice. Na sporedu bo lutkarska igra *Brat-je, škrat-je, tat-je*, ki jo bo uprizorilo Lutkovno gledališče Buba iz Šmihela na Koroškem v režiji Saša Jovanoviča.

Gledališki vrtljak - o katerem smo že pisali v prejšnji številki - so predstavili v petek, 2. t.m., v Peterlinovi dvorani v Trstu, o njem pa sta spregovorila predsednik Slovenske prosvete Marij Maver in nova predsednica Radijskega odra Lučka Susič. Gre za prvo tovrstno sistematično pobudo (nekaj posameznih poskusov je bilo že v preteklosti), saj je po mnenju prirediteljev v zamejstvu še veliko prostora za mladinske gledališke prireditve, kot je Gledališki vrtljak. Spored so oblikovali tako, da se predstave v Marijinem domu ne bodo križale z otroškimi matinejami v Kulturnem domu v okviru sezone Slovenskega stalnega gledališča (ko so oblikovali spored Gledališkega vrtiljaka, je bil spored SSG že izdelan). Če bo pobuda uspela, upajo prireditelji, da bo v prihodnje prišlo do sodelovanja s SSG. Do sodelovanja pa je - kot že rečeno - že prišlo s PDG iz Nove Gorice, ki bo gostovalo z dvema predstava-

ma. Novogoriško gledališče sodeluje med drugim tudi s priljubljenim Goriškim vrtljakom, s katerim hoče biti povezana tudi tržaška pobuda (od tod ime Gledališki vrtljak).

Predstave so namenjene otrokom od 3. do 10. oz. 12. leta starosti, na voljo pa so tri kategorije abonmajev: redni abonma oranžne barve za prvega člana družine, ki stane 35.000 lir; abonma vijoličaste barve za drugega člana dru-

žine, ki stane 25.000 lir; abonma modre barve za vsakega ostalega člana družine, ki je brezplačen. Posamezne vsotopnice bodo stale 7.000 lir. Kot vidimo, je abonma primeren zlasti za številne družine, ki se lahko v celoti udeležijo predstav s tem, da plačajo največ 60.000 lir.

Poleg že omenjene lutkovne predstave, ki bo na sporedu v nedeljo, 11. oktobra, bo na voljo še pet predstav (dve lutkovni in tri igrane), ki

bodo potekale, vedno ob nedeljah popoldne z začetkom ob 16. uri v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu: 8. novembra bo Lutkovno gledališče iz Ljubljane uprizorilo delo Zlatka Kriliča *Jajce*; 13. decembra bo Mladinski oder PDG iz Nove Gorice igral delo Eve Janikowozky *Le po kom se je vrgele ta otrok* v režiji Emila Aberška; 17. januarja 1999 bo na sporedu Grimm-Polakova *Sneguljčica* v izvedbi Lutkovnega gledališča iz Maribora; 21. februarja 1999 bodo mladi gledalci lahko prisostvovali *Vlakcu* Emila Aberška v izvedbi Mladinskega odra PDG iz Nove Gorice; zadnja predstava Gledališkega vrtiljaka bo igra Žarka Petana *Obtoženi volk*, ki jo bo uprizoril Slovenski oder iz Trsta v režiji Lučke Susič. Predstave so primerne za otroško oz. mlado občinstvo, zato bodo trajale največ uro.

Udeležba je seveda brezplačna, čeprav so bili posamezni poskusi, ki so jih izvedli v preteklosti, dobro obiskani. Tokrat pa so - je dejala prof. Susičeva - v večji meri reklamizirali pobudo. Abonmaji se lahko kupijo ali rezervirajo na sedežu Slovenske prosvete v ul. Donizetti 3 v Trstu vsak dan razen sobote od 9. do 17. ure (tel. 040-370846), rezervirani abonmaji pa se lahko dvignejo v svetoivanskem Marijinem domu uro pred začetkom predstave.

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče razpisuje Abonma 98-99. Vpisovanje abonmentov vsak delavnik od 10. do 14. ure v Kulturnem domu, ul. Petronio 4, telefon 040-362542.

PRODAM LEPO poročno obleko z dolgimi rokavi ter plahito iz volne merinos in štiri blazine. Zainteresirani naj telefonirajo na številko 040-830440.

SLOVENSKO STALNO gledališče-otvoritvena predstava sezone 1998-99. Henrik Ibsen, Hedda Gabler. Režija Bojan Jablanovec. Premiera v petek, 9. t.m., ob 20.30 red A. Ponoovitve: v soboto, 10. t.m., ob 20.30 red B; v nedeljo, 11. t.m., ob 16. uri red C; v sredo, 14. t.m., ob 20.30 red D; v četrtek, 15. t.m., ob 20.30 red E; v petek, 16. t.m., ob 20.30 red F.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Terrence McNally: *Master Class*. Režija Vito Taufer. V torek, 13. t.m., ob 20.30.

SLOVENSKA PROSVETA in društvo Finžgarjev dom vabita v soboto, 10. t.m., ob 20. uri v dvorano Finžgarjevega doma na Opčinah, Narodna 89, na ogled komedije F.G. Lorce *Lepa čevljarka*. Nastopila bo gledališka skupina KPD Planina iz Sel na Koroškem.

GLEDALIŠKI VRTILJAK vabi v nedeljo, 11. oktobra, ob 16. uri v dvorano Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ulica Bran-

desia 27, na lutkovno predstavo Ferija Lainščka *Brat-je, škrat-je, tat-je*. Nastopa Lutkovno gledališče Buba iz Šmihela na Koroškem. Informacije in rezerviranje abonmajev na sedežu Slovenske prosvete, ul. Donizetti 3, od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure. Tel. 040-370846.

DRUŠTVO SLOVENSKE izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 12. oktobra, na srečanje s predstavnikoma Krščanske kulturne zveze in inštituta Urban Jarnik iz Celovca. Predstavili bodo nekaj svojih publikacij in izid raziskave o bralni kulturi med Slovenci na Koroškem. Začetek srečanja v Peterlinovi dvorani v Donizettijevi ulici 3 ob 20.30.

NAMISIJONSKO nedeljo, 18. oktobra, bosta ob 16.30 v Marijinem domu, v ul. Risorta 3, ura molitve za misijone in prikaz videokasete o romanju kipa Fatimske Matere Božje po Tržaškem. Vabljeni!

DAROVİ

ZA NOVI glas: Janko Jazbec 50.000.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: v spomin na Karmelo Zadnik Gruden daruje Lia 100.000 lir.

ZA KARITAS v Ajdovščini: S.V. 50.000; F.V. 20.000.

ZA SEMENIŠČE v Vipavi: v spomin na g. Dominika Pegana skupina svetoivanskih priateljev 100.000.

SIMPATIČNI PRISPEVEK ČLANOV MOSP-A

NAPOVEDUJE SE BOGATA IN ZANIMIVA SEZONA MOSP-A

Pozor, pozor!!! Pri MOSP-u (Mladi v odkrivanju skupnih poti) se pričena nova sezona! Tudi letos vam ponujamo zelo zanimive aktivnosti: tečaje, izlete, potovanja in predvsem zabavne večere v naši družbi.

Tudi letos vam nudimo možnost, da se z nami učite angleščine prek filmov v originalu. Vsak drugi četrtek, s pričetkom ob 20. uri, bodo predvajali najnovejše filme. Prvi film bo 22. oktobra, seveda na našem sedežu. Pri- drite tudi vi, imeli boste možnost, da si z majhnim prispevkom ogledate filme v izvirniku kot v pravi kinodvorani!

Kaj pa ob četrtek, ki ne bodo na vrsti angleški filmi??? Odgovor na to vprašanje je seveda Kino klub. Morda ste tudi vi med tistimi, katerim so všeč Kubrickovi filmi, ali radi gledate take filme, ki jih po televiziji redkokdaj ali nikoli ne predvajajo? No, potemtakem vam bodo Kino-klub-večeri zares všeč. Začetek bo prav tako ob 20. uri, prvi film pa bo na sporedu že 15. oktobra letos.

Vam je všeč igrati šah? Nimate soigralcev, da bi poskusili? Bi se radi naučili? No, potem pa pridite ob petkih zvečer ob 20. uri na naš sedež. Prvič se bomo srečali 16. oktobra; čaka vas večer z na-

slovom *Šah za res in za hec*. Srečali se boste z drugimi ljubitelji šaha, s katerimi boste lahko vadili, resno igrali in se marsikaj naučili pod vodstvom Mitje Petarosa (drugega nagrajenca v šahu na letošnjih športnih igrah v Nabrežini).

Novembra bo še potekal Tečaj lepe govorice, ki ga Radijski oder organizira v sodelovanju z MOSP-om. Tečaj bo razdeljen na prvo in drugo stopnjo. Ob koncu tečaja bodo vsi redni obiskovalci dobili priznanje. Tečaj je odprt vsem: študentom, profesorjem, uslužbencem, upoko-jencem... in vsem, katerim je slovenski jezik pri srcu. Informativni sestanek bo 4. novembra ob 19. uri na našem sedežu.

Če vam je všeč plesati in bi se radi naučili plesov, kot so mambo, valzer, fox trot, cha cha cha... in še marsikateri drugi, se nam pridružite, ne bo vam žal! Novembra se bo začel Plesni tečaj. Razdeljen bo na prvo stopnjo (za začetnike) in drugo stopnjo - izpopolnjevalno. Informativni sestanek bo 14. oktobra

ob 20.30 v Finžgarjevem domu na Opčinah.

Morda je med vami kdo, ki ima raje modernejše oblike plesa. Funky ples je kot nalašč za vas! Ste premladi? Ste prestari? To ni važno, tečaj je odprt vsem, ki čutijo v sebi ritem glasbe. Skupaj se bomo razgibali, zabavali in se naučili ta prekrasni ples. Ne mislite, da niste sposobni, poskusite, videli boste, kako je zabavno! Tečaj se bo začel meseca marca ob petkih zvečer.

Marca se bodo začela tudi Plesna gibalna soočanja. Na teh srečanjih boste s pomočjo čutov spoznali svoje telo in razvili nove načine izražanja. Prišli boste v stik z dru-

gimi in z okoljem na nov, pristnejši način. Izkušnja bo seveda nepozabna.

V okviru MOSP-a deluje tudi Mednarodni krožek, ki ponuja razne izlete in seminarje v tujini. V kratkem bomo dobili informacije o no-voletnih potovanjih za študente. O tem bomo poročali v tisku.

MOSP je odprt vsem, študentom, profesorjem, uslužbencem, brezposelnim... Naš namen je, da slovenski mladini nekaj ponudimo, da skupaj rastemo in se dopolnjujemo. Krog prijateljev postaja dan za dnem širši, zato pridite tudi vi, povabite tudi prijatelja, skupaj se bomo zabavali.

Za vse podrobnejše informacije glede tečajev in pobud in za prijave lahko kličete na naš sedež, na ul. Donizetti 3, od ponedeljka do petka od 9. do 17. ure, vprašajte po Alenki!

Čakamo vas!

SLOVENSKO DEŽELNO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE IN SERVIS DZOJ-SRL

obveščata cenjene člane in stranke, da bodo od 9. oktobra 1998 dalje uradi sedeža v Trstu in podružnic

zaprti ob petkih popoldne.

Prosimo za razumevanje.

ZA INFORMACIJE KLIČITE NA TAJNIŠTVO: TEL. 040-362949

ROŽNOVENSKA NEDELJA V BARKOVLJAH

Barkovljani smo hvaležni Bogu, da nam je naklonil čudovito lepo sončno rožnovensko nedeljo sredi sivih deževnih dni. Na sinjem morju so se pozibavale jadrnice, ki so se vadile za regato (ta bo v nedeljo, 11. oktobra), ko se je po končani slovesni maši ob morju med molitvijo, petjem in igranjem godbe vila procesija s kipom Kraljice rožnega venca. Kip je krasil bogat bel cvetni venec, še bolj so ga krasile mladenke v belih nošah, pa tudi otroci in odrasli v pi-

sanih narodnih oblekah. Slovesnost je vodil g. Jože Špeh.

Rožnovenska nedelja je za vse Barkovljane res občuten praznik. Ta dan se zberejo v barkovljanski cerkvi vsi: domačini in Barkovljani, ki so se preselili drugam. Ljubezen do rožnovenske Kraljice privablja na njeno slavo vse. Zahvaliti se hočejo Mariji za pomoč, ki jo je nudila prednikom pred poldrugim stoletjem v času kolere, zlasti pa se ji priporočajo za nadaljnjo dobrohotnost.

ŽELEZNINA

TERČON

OBVEŠČA CENJENE STRANKE, DA JE V TEKU JESENSKA PONUDBA PLINSKIH PEČI UNICAL. UGODNE CENE, MOŽNOST PLAČILA NA OBROKE.

NABREŽINA 124, tel. 040-200122

KONCERTNA SEZONA SCGV KOMEL / CARMINA SLOVENICA

NA TRNOVEM MOLITEV ZA VOJNE ŽRTVE

V soboto, 3. t.m., je bila v župnijski cerkvi na Trnovem nad Novo Gorico maša za vse žrtve nasilja pred drugo svetovno vojno, med njo in po njej. Somaševanje slovenskih in italijanskih duhovnikov iz Nove Gorice, Solkana in Gorice je vodil škofov vikar za Slovene msgr. Oskar Simčič iz Gorice. Obred je potekal v obeh jezikih. Sodeloval je tudi mešani pevski zbor F. B. Sedej iz Števerjana, ki ga je vodil Bogdan Kralj, pri orglah pa je bil Herman Srebrnič.

Msgr. Simčič je v pridigi pozval Slovence in Italijane, naj si prizadevajo za to, da bi vsi živeli po božji volji in podobi kot ena družina. Zavzel se je za sožitje ob meji med Slovenijo in Italijo ter povabil, "naj si vsi drug drugemu odpustimo, da bomo vredni božjega odpuščanja." Pri maši je nekaj vernikov iz Gorice prebralo prošnje za žrtve in za sožitje v teh krajih.

Po obredu so udeleženci šli h grobišču žrtv pobojev po drugi svetovni vojni. Gre za brezno, ki je največje od skupaj štirih na Trnovski planoti. Tam je za žrtve molil g. Renzo Boscarol. V imenu združenja Sloga in mir (Concordia et pax) je spregovoril Nicolò Fornasir iz Gorice. Povedal je, da je v združenje vključenih več slovenskih in italijanskih vernikov in drugih ljudi iz Nove Gorice in Gorice. Zdaj si prizadevajo, da bi odkrili vsa grobišča na Goriškem, kjer so pokopane še neznane žrtve dogodkov po vojni. Žrtve iz grobišč bi pozneje morda pokopali v skupno kostnico, ki bi bila v Sloveniji. Letošnjo slovesnost na Trnovem sta pripravila solkanski dekan Vinko Paljk in dekan iz Gorice Sergio Ambrosi.

MARJAN DROBEŽ

VEČ KOT KONCERT

DANIJEL DEVETAK

FOTO BUMBACA

Na sijajen način se je z uspešnim večerom začela nova koncertna sezona Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel. V nedeljo, 4. oktobra, je bil gost odra v veliki dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž deklški zbor Carmina Slovenica iz Maribora. Gre brez dvoma za enega najbolj zanimivih pevskih sestavov na Slovenskem, saj sloni njegov uspeh - tudi v mednarodnih glasbenih mlječjih - na resnem študijskem pristopu in na navdušeni predanosti glasbi. Težko je govoriti o pojavu Carmina Slovenica. Približno 40 vedrih in glasbeno strokovno izurjenih deklet, polnih življenja in sonca, je treba slišati; še več: treba jih je slišati in videti. Zborovodja Karmina Šilec, duša skupine od leta 1986, ima poleg visokega strokovnega znanja gotovo tudi znatne duhovne in človeške vrline, ki se kot v ogledalu odražajo tudi v mladih pevkah.

Zbor je uvedel koncert s klasično polifonično skladbo Jacobusa Gallusa *Pueri Hebraeorum* in takoj smo razu-

meli, koga imamo pred sabo: glasovno čisto in tehnično popolno zborovsko telo, ki spričo mladosti svojih članic resnično preseneča. Sledila je prepričljiva in barvita izvedba *Štirih letnih časov* Lojzeta Lebiča, enega glavnih slovenskih avantgardnih skladateljev. S pozornim ušesom smo lahko prisluhnili čudnim zvočnim efektom, odličnemu disonančnemu mrmranju, šepetanju, posnemanju zvonov, vetra, snega, ki "nenehno naltava", prasketanju ognja; vse to z velikimi dinamičnimi kontrasti. Prvi del koncerta so sklenile narodne pesmi iz Rezijske, Bele krajine in z Goriškega tudi z zelo zahtevnimi koreografskimi vložki. Drugi del večera je bil posvečen tujim sodobnim avtorjem, ki sestavljajo mednarodni repertoar zbora Carmina Slovenica. V skladbi *Spring fjord* (Daniel Bell) se prepletajo glasba, močni ritmi, gibi in govorjenje. *Vesi Vasy Lumen Alle* Finca Harryja Wessmana je sladka lirčna skladba, povzeta po starodavnem narodnem epu. Tudi skladba *Revuentelet* fin-

skega skladatelja Pekke Kostianena ob spremljavi tolkal (Nino Mureškič) je ponudila tople harmonije. *Nigra sum* Španca Pabla Casals je izzvenela kot nežna in melodična molitev. Kanadčan Stephen Hatfield je avtor skladbe *Las Amarillas*, napisane v slogu južno-mehiške ljudske glasbe; gre za učinkovit spoj krepkih ritmov in energičnih tonov. Avstrijec Herman Reberberger pa je avtor skladbe *Postojna*, ki je žela še posebno krepak aplavz goriškega občinstva: mlade pevke so s presenetljivim obvladanjem svojih naravnih instrumentov - glasov - poustvarile naravne glasove vode, vetra in magičnih skrivnosti v Postojnski jami. Z zadnjo pesmijo (Pascalle Denis & Laurina Vasques, *Aires de Duisqueya*) so pevke živahno zablestele v vrtincu južnoameriških ritmov in ob klavirski spremljavi (Vladimir Mlinarič) z iznajdljivimi in izvirnimi koreografijami.

Ploskanje je bilo tako bučno, da so dekleta zapela kar štiri dodatke, med temi tudi slovensko narodno. Iz zadnjih dveh pesmi je bilo razumeti, koliko je pri tem zboru pomemben čut za komunikacijo, koliko je vzgoje za celostno rast pevk, koliko je napora za razvoj ne samo glasbenih talentov, ampak tudi celotne osebnosti vsakega posameznika, koliko je v pojavu Carmina Slovenica pomemben duh prijateljstva in skupnosti. Vse to daje dekletom v belih haljah in z barvnimi trakovi, ki se pod vodstvom zanesljive mentorice ne ustavljajo pred nobenim izzivom sodobnosti in iščejo v njej čisti obraz trajnih vrednot, izredno umetniško vrednost.

NOVA TRŽAŠKA KREDITNA BANKA SE VEČA

NOVA TKB JE ODPRLA PODRUŽNICO V GORICI

Malo več kot po letu dni od svojega prepoveda kaže banka kaže svojo vitalnost s širjenjem svojega poslovanja tudi z odprtjem več novih podružnic, prva od katerih je postala operativna že od prvega oktobra v Gorici, v ul. Terza Armata 200, nedaleč od mejnega prehoda pri Vrtojbi.

Tržaški denarni zavod se torej predstavlja na tržišču, kjer doslej ni direktno posloval s svojimi okenci. Nova TKB sicer pa sploh ni nepoznana goriškemu podjetnikom, še zlasti ne onim, ki poslujejo z vzhodnimi državami. Razpredena mreža korespondentov in poznanstev, ki jih ima banka v teh državah, in pa njena sposobnost svetovanja na področju izvorov in načinov financiranja poslov namreč omogočata gospodarstvenikom veliko zmanjševanje tveganja v mednarodnem poslovanju. Nova Tržaška kreditna banka zato že

šteje med svoje stranke številna goriška podjetja, katerim bo lahko odslej bližja, in verjame torej, da bo lahko zadoštila pričakovanjem tudi ostalih gospodarstvenikov, ki bodo zaupali njenim storitvam.

Nova podružnica je vsekar zlahka dosegljiva tudi s strani zasebnikov z obeh strani meje. Osebe podružnice je seveda vsem strankam na razpolago za vse bančne storitve in svetovanje o bogati ponudbi investicijskih sredstev. Strankam je pred okencom namenjeno veliko parkirišče.

Nova Tržaška kreditna banka, ki je pred letom že odprla podružnico na Opčinah pri Trstu, namerava nadaljevati z otvoritvami novih okenec. Do kraja leta sta predvideni še dve otvoritvi na Tržaškem, in sicer pri Sv. Ivanu in na Proseku, nadaljnja okenca pa še načrtujejo.

ŠTANDREŽ

PRENOVLJENA GOSTILNA "LUKA" NA JAZBINAH

V nedeljo, 4. t.m., smo imeli na Jazbinah otvoritev prenovljenih prostorov stare domače gostilne "Luka".

Slavje je uvedel župnik Anton Lazar, ki je prostore blagoslovil. Nato sta zapela zbor z Jazbin pod vodstvom Zdravka Klanjščka in združeni moški zbor Briški grič-Paglavci pod vodstvom Marjana Cigliča. Domačinka Ingrid Komjanc je podala še recital. Na koncu je spregovoril še števerjanski župan Hadrijan Corsi, ki je povedal, da gospodarski trenutek ni preveč naklonjen novim investicijam, zato je čestital družini Maraž-Mrak za pogum, ki ga je vložila v obnovo stare gostilne. Povedal je, da je to pač značilnost briškega človeka, ki veruje, da si bo s trudom in požrtvovalnostjo zagotovil vsakdanji kruh. Corsi je tudi otvoril prenovljene prostore. Sledila je družabnost z bogato zakusko, pri kateri ni mogla manjkati domača kapljica, tako da je veselje na Jazbinah odmevalo še pozno v noč.

VELIKEMU JUBILEJU NAPROTI

Sv. oče Janez Pavel II. vabi Cerkev, naj v tretjem letu priprave na Veliki jubilej posveti svojo pozornost Bogu Očetu, ki ljubeznivo odpušča in je vedno pripravljen na spravo. Zato poudarja papež, da je zakrament leta prav zakrament sprave, v katerem se človek spet sreča z Bogom in brati.

V luči te spodbude je župnijska skupnost v Štandrežu že naredila prvi korak. Letos poleti je domača cerkev dobila novo spovednico, kraj odpuščanja in božjega usmiljenja. Oblikovana je kot spovedni kabinet, kakor ga danes Cerkev priporoča. Zunanja podoba spovednice se lepo ujema z arhitekturo cerkve: v oglatih vratih so obokana okna, kapitele krasijo lepi okraski, obok nad spovednico pa posnema oboke cerkvene ladje. V njej se prijetno počuti starejši, ker se lahko usedejo, in mlajši, ker se lahko nemoteno pogovarjajo. Dobra izolacija nudi tudi naglušnim osebam možnost, da brezskrbno govorijo in razločno slišijo. Spovednico je blagoslovil na rožnovensko nedeljo domači župnik ob prisotnosti vernega občestva. Naj tudi ta novi liturgični objekt pomaga vernikom do temeljite sprave z Bogom in z ljudmi.

PRVA RAZSTAVA NOVE SEZONE GALERIJE ARS

SANJE IN MITI SLIKARKE ANNAMARIE DUCATON

SAŠA QUINZI

V petek, 2. oktobra, se je v prostorih Katoliške knjigarne obnovilo delovanje Galerije Ars z razstavo del slikarke tržaškega rodu Annamarije Ducaton. Otvoritveni večer je pred številno publiko povezoval Jurij Paljk, glasbena točka je bila tokrat zaupana pianistki Eliani Humar, ki je zaigrala tri Schumannove *Skice*, razstavo samo pa je predstavil prof. Joško Vetrih, ki je po slikarski govorici Annamarije Ducaton vzporedil s predstavnikoma t.i. "magičnega realizma" in "sanjarskega fantastičnega simbolizma".

Annamaria Ducaton ima za sabo bogato in uveljavljeno slikarsko kariero in se lahko ponaša z več kot štiridesetimi osebnimi razstavami. V Gorici sami se je pred tre-

mi leti predstavila s ciklusom, posvečenim Ani Frank, tokratni publiko pa z dvema sklopoma del *Sanje in Kalevala*, zbranimi pod skupnim naslovom *Nordijske sanje in bajke*. *Sanje* so "izraz želja in utripov, ki naravno klijajo iz korenin domišljiskega sveta posameznega človeka in neke skupnosti", medtem ko se je za ciklus *Kalevala* umetni-

ca navdihnila ob istoimenski epski pesnitvi finskega pesnika Elias Lönnrota. Sploh so za slikarko literarna in glasbena dela privilegirane tematike, saj lahko prek njih prodre do "globlje, navadno zakrite resničnosti" in "obuja k življenju tiste prasilne, ki od začetkov obvladujejo svet".

Slikarska dela Ducatonove nas prevzamejo s svojo bar-

vno razkošnostjo, smislom za eleganco potezo in s tehnično dodelanostjo, saj umetnica prosto uporablja različne slikarske tehnike in se poslužuje različnih sredstev (tudi peska s Finske), tako da se podživljanje slik ne omejuje le na optični trenutek. Niti ni slučaj, če se v delih ponavljajo elementi, povezani z ognjem, ali če je poudarek na očeh-pogledih: iz zemlje tako poganjata obraza, ki se zazreta prek belega, še nenapisane polja; ob tleh pa se sveče razdajajo v toplo svetlobo. Slikarka pa lahko zaigra tudi na strune magične in skrivnostne atmosfere v *nocturnih*, je lahko otroško prikupna, ko naslikaljska, ali sveža, ko prikazuje svoboden let dveh ptic. *Ptice* pa so tudi pevke, pevke pomladi in pomladno lepote so cvetovi, ki se nam kažejo v živih, polnih in "dišečih" barvah. Ducatonova nam skratka ponuja sicer domišljiji svet, ki pa je "v bistvu poln namigov na resničnost, v kateri živimo".

OBLETNICA / GORIŠKI INŠTITUT ZA DRUŽBENO
IN VERSKO ZGODOVINO

INŠTITUT ZA GORICO

IGOR DEVETAK

Znano je, da je goriška kultura črpala iz štirih korenin: furlanske, italijanske ali, bolje, beneške, nemške in slovenske. Resnično obličje Goriške more-jo zato osvetliti samo raziskave, ki priznavajo to zgodovinsko dejstvo. Zaslugo za današnje poznavanje goriške večkulturne tradicije moramo še predvsem pripisovati prizadevanjem Goriškega inštituta za družbeno in versko zgodovino. Dne 25. septembra so se zato v avli goriškega oddelka tržaške univerze, to je v nekdanji kapeli malega semenišča v ulici Alviano, številni udeležili proslavitev srečanja ob petnajstletnici zaslužnega Goriškega inštituta.

Med zbranimi je bilo veliko Slovencev. To je znamenje, da je Goriški inštitut ne samo pozoren na nas, ampak priteva med svoje cilje razkrivanje in predstavljanje zgodovinske vloge Slovencev na Goriškem. Čeprav izhaja že iz naslova goriška pripadnost inštituta, je to ustanova, ki se vpisuje v gibanje tovrstnih zgodovinskih zavodov v Italiji in v tujini.

Njegov sodobni pristop k zgodovini je osvojil francosko in nemško zgodovinsko lekcijo dvajsetega stoletja in si prizadeva za oživilje spomina na družbeno in versko zgodovinsko tradicijo Goriške z upoštevanjem spleta vseh družbe-

nih dejavnikov. Neizmeren vir novih spoznanj je upoštevanje drobnega vsakdanjega dogajanja, ki izhaja iz natančnega prebiranja ogromnega arhivskega gradiva, ohranjenega na Goriškem. Zaradi zemljepisne lege in zgodovine tega ozemlja se naporu tukajšnjih zgodovinarjev morajo po silo razmer navezovati na zgodovinske izsledke v sosednjih deželah Avstrije in Slovenije. Dobro pa vemo, da je miselnost na Goriškem še prepojena z zgodovinskimi lažmi. Potvarjanje in pristansko ter izključevalno prebiranje goriške preteklosti je inštitut skušal dosledno in znanstveno utemeljeno premagovati že od samega svojega rojstva, leta 1982, ko so njegovi člani sodelovali tudi s predstavniki slovenske kulture na Goriškem in Primorskem ter v Sloveniji. Njegovi redni člani so danes Lojzka Bratuž, Marijan Breclj,

France Dolinar, Franc Kralj, Branko Marušič, Alojz Rebula, Milko Renner in Marko Waltrisch. Že samo to dejstvo potrjuje mednarodno vlogo inštituta. Petnajst let res ni veliko, kritični pregled opravljenega dela od začetkov od danes, predvsem pa seznam uresničeni študijskih posvetov in priloženosti za izpopolnjevanje ter v prvi vrsti objavljenih knjig opravičujeta ponos in tudi optimizem. Skoraj tisoč šolnikov od osnovnih do višjih šol se je doslej udeležilo zgodovinskih tečajev. Poleg tega je inštitut priredil petnajst posvetov, od katerih je bilo deset mednarodnih. In še bi lahko naštevali njegove zasluge. Inštitut si je za dal tudi nalogo, da spodbuja mlade zgodovinarje. Zato je omogočil s štipendijo skupini mlajših raziskovalcev poglobljen pogled v 19. stoletje na Goriškem, ki prikriva še marsikaj.

Kljub kroničnemu pomanjkanju sredstev in brezbižnosti javnih uprav sloni inštitut na trdni osnovi: njegova identiteta in cilji so jasno začrtani, zgodovinska snov pa še zdaleč ni izčrpana. Vplivnost in uspešnost pa mu daje predvsem jedno zgodovinarjev in usmerjevalcev, katerih duša je g. Luigi Tavano. Priredili so pozornost krajevnih in drugih zgodovinarjev na goriško preteklost, ovrednotili o-malovaževane krajevine zgodovinske arhive (npr. škofijski arhiv, arhiv Attemsov, arhiv deželni stanov...), končno osvetlili ključne trenutke goriške zgodovine, od rojstva in razvoja mesta do nastanka škofije, ki je objemala ozemlje od Drave do Zagreba in Cortine.

Številna prisotnost na jubilejnim srečanju v malem semenišču in daljša posega dveh priznanih zgodovinarjev, Gabrieleja De Rosa in Franceta Dolinarja, pomenijo priznanje sveta kulture zaradi izvirnosti dobro opravljenega dela.

Da pa bi ostalo od obletnice tudi nekaj trajnega, je inštitut izdal zajetno knjigo, zbornik *Figure e problemi dell'Ottocento Goriziano*. Poleg zgodovinskih tem, ki so jih razvili odlični poznavalci naše preteklosti, med katerimi sta Slovenca Lojzka Bratuž z zapisom o Valentinu Staniču in Branko Marušič s prispevkom o odnosih med Italijani in Slovenci na Primorskem, je v zadnjem delu zbornika še zapis o petnajstletnem delu inštituta, njegovih izvorih in ciljih. Knjiga bo predstavila inštitut tudi tisti javnosti, ki ga ne pozna ali noče podpreti.

OBVESTILA

V GALERIJI Ars v Katoliški knjigarni razstavlja Annamaria Ducaton. Razstava je odprta do 31. oktobra po urniku knjigarn.

KULTURNI CENTER Lojze Bratuž - Goriški vrtljak. V sredo, 21. t.m., bo ob 10.30 nastop Primorskega dramskega gledališča z delom *Kralj v časopisu*.

DRUŠTVO JADRO prireja pod pokroviteljstvom občine Ronke dva tečaja slovenskega jezika za odrasle; potekala bosta enkrat tedensko na sedežu društva v Romjanu v večernih urah. Informativno srečanje bo v ponedeljek, 19. oktobra, ob 20. uri na sedežu društva. Vpisovanje in pojasnila pri odbornikih društva ali v občinski knjižnici v Ronkah, tel. 0481-477205.

NA NAŠI upravi je na razpolago zbornik *Figure e problemi dell'Ottocento Goriziano*, ki ga je izdal Inštitut za družbeno in versko zgodovino ob 15-letnici delovanja. Cena s popustom znaša 25.000 lir.

SOŽALJE

Mladinski pevski zbor Vrh sv. Mihaela in cerkveni pevski zbor z Vrh sv. Mihaela izrekata občuteno sožalje možu Renatu, sinu Avguštinu, hčerki Nerini, snahi Gabrijeli, zetu Klavdiju, vnukom in vnukinjam ter ostalim sorodnikom ob težki izgubi drage žene, mame in babice HELKE, ki je z razumevanjem in zavzetostjo spremljala delovanje obeh zborov.

Ob bridki izgubi gospe HELKE izraža SZ Soča občuteno sožalje vsem svojcem.

Vsi Markotinovci pretreseni sočustvujemo ob trpki izgubi drage HELKE s Čotovimi.

Ob boleči izgubi uspešne in narodno zavedne slovenske gostilničarke HELKE DEVETAK se SSK - Sekcija za Sovodnje klana njenemu spominu in izreka družini občuteno sožalje.

Ob težki izgubi drage mame MICHELE DEVETAK izreka iskreno sožalje sinu Avguštinu in prizadeti družini Predsedstvo Slovenskega gospodarskega združenja.

Uslužbenci Goservisa Srl izrekajo iskreno sožalje Avguštinu in družini ob težki izgubi drage mame MIHAELE DEVETAK.

Pevski zbor Rupa-Peč izreka globoko sožalje ob prerani smrti prijateljice HELKE DEVETAK možu Renatu, sinu Uštiliju in hčerki Nerini ter njunima družinama in ostalim sorodnikom.

Ob boleči izgubi drage žene in mame HELKE DEVETAK izreka občuteno sožalje možu Renatu, sinovoma Uštiliju in Nerini ter svojem Slovenska skupnost - Pokrajinsko tajništvo Gorica.

Društvo krvodajalcev iz Sovodenj izreka iskreno sožalje možu Renatu, sinu Uštiliju, hčerki Nerini ter ostalim sorodnikom ob boleči izgubi drage HELKE.

DAROVI

ZA POSOČJE: učiteljice ob jubileju mature 100.000 lir.

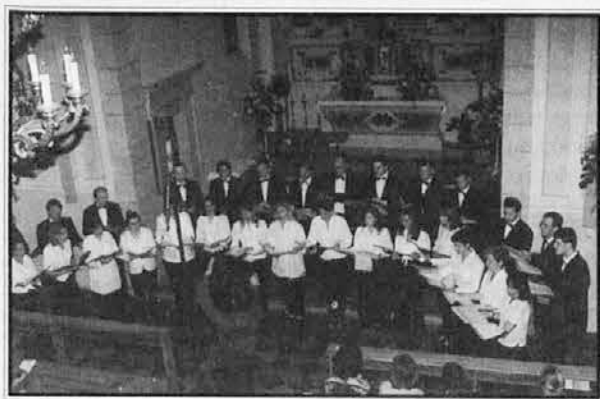
ZA CERKEV v Gabriju: Vanda Devetak 15.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Vrh 160.000 lir.

ZA ZBOR Rupa-Peč: Nevenka in Filka Čotar v spomin na očeta in moža Jožeta Čotarja 200.000; ob poroki Romane in Alberta oče Ivčič 100.000 lir.

POGOVOR / MARKO TERČIČ

ZBOR BRATUŽ VABI

Goriški mešani pevski zbor Lojze Bratuž je stopil v tretje leto prenovljenega delovanja pod vodstvom Stojana Kureta z bogatimi načrti za prihodnost. O tem smo se na uredništvu pogovorili z Markom Terčičem, ki so ga pevci letos spomladi izvolili za predsednika zbora.

"To je bil prvi zbor, v katerem sem pel," je povedal in obudil spomine na zbor pred dvema desetletjema. "Imel sem kakih sedemnajst let, v zbor Bratuž me je privabila pokojna prijateljica Alenka Černic." Na svojo "prvo ljubezen" je ostal Marko s svojim lepim tenorjem vedno navezan, čeprav ga je moral kasneje zaradi družine in dela zapustiti. Ko se je pred tremi leti zbor prenovil, se je vanj vrnil, čeprav poje tudi v števerjanskem zboru F.B. Sedej.

Zbor Bratuž je začel sezono z rednimi vajami sredi septembra. "Vaje imamo ob

ponedeljkih s prof. Kuretom od 19.30 do 21.30, ob petkih pa od 19.30 do 21. ure s štirimi korepetitorji." Po teh letih imajo pevci jasnejše želje... "Želili bi si, da bi zbor pomnožil svoje vrste, da bi spet postal to, kar je bil v zlatih časih na Goriškem." Zbor Bratuž je bil namreč številan, krepak, naokoli poznan, cenjen in inovativen. V njem so se preizkušali novi prijemi in drugi zbori so ga posnemali. "To je naša želja: postati reprezentančen postav goriških Slovencev, gonilna sila drugih zborov. Z novim dirigentom je to danes spet možno." In vendar so zbori na vasi nadvse potrebni... "Seveda, povem pa lahko to: že prof. Jeričijo nam je veliko dal, prof. Kuret pa je trenutno eden najboljših dirigentov na Slovenskem; poleg tega poje v zboru lepo število dobro vzgojenih glasbenikov. To, kar se učimo v zboru Bratuž,

prenašamo v vaše zборе. Če zato pride vsaj kdo iz vaših zborov, bo to koristno najprej zanj, potem za vaški zbor in ne nazadnje za zbor Bratuž. Rezultati pričajo o tem, da se posredno viša kakovost vaških zborov."

Najprej bo seveda nastopil na Cecilijanki, ki bo letos posvečena 70-letniku Stanku Jeričiju. "Da. Nastopili bomo s tremi njegovimi skladbami." Sredi decembra bo zbor proslavil skupno z dekliskim zborom Iskra iz Bovca, ki ga vodi Ambrož Čopi, skladatelja Pavleta Merkuja. Z istim zborom bo Bratuž pripravil spomladski spominski večer goriškemu skladatelju Danilu Fajglju ob 90-letnici smrti; naštudiral bo Misso *veni sponsa Christi* op. 173, ki jo je skladatelj posvetil slovenskemu kardinalu Jakobu Missii. "Peli bomo na reviji Primorska poje, v načrtu pa imamo tudi ponovitev Lebanove maše, ki smo jo izvedli že lani. Na koncu sezone pa imamo v programu koncert narodnih priredb."

Za konec se je Marko želel še enkrat zahvaliti dolgoletnemu dirigentu Stanku Jeričiju. "Zbor je vodil res požrtvovalno in mu dal tudi svoj pečat. Zaoral je ledino. Mi bomo nadaljevali po tej poti. Zato pozivam vse, ki radi pojejo, naj se nam pridružijo. Če se bodo med nami dobro znašli, bodo dobrodošli. Vabim tudi pevce z one strani meje; nekaj fantov in deklet iz bližnjih krajev Slovenije že poje z nami. Veseli bomo vsakogar, ki ima rad lepo petje!"

DD

PRIREDITVE
KOROŠKIH
DNEVOV NA
GORIŠKEM

Zveza slovenske katoliške prosvete, Slovenska prosveta-Trst in Krščanska kulturna zveza iz Celovca prirejajo od 9. do 18. t.m. Koroške dneve na Primorskem. V nedeljo, 11. t.m., bo Gledališka skupina Planina iz Sel nastopila ob 17. uri v župnijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu z igro *Lepa čevljarka*. V ponedeljek, 12. t.m., bo ob 9.30 in ob 10.45 v Kulturnem centru L. Bratuž nastop skupine Buba iz Šmihela z lutkovno igro *Brat-je, Škrat-je, Tat-je*. V četrtek, 15., in petek, 16. t.m., bo v raznih osnovnih šolah: nastop pesnice Lenčke Kupper in Nika Kupperja. V petek, 16. t.m., bosta ob 18.30 v Kulturnem centru L. Bratuž srečanje in nastop gojencev Glasbene šole na Koroškem in SCGV Emil Komel. V nedeljo, 18. t.m., bo ob 16. uri v župnijskem domu v Števerjanu nastop otroškega zbora, vokalne in folklorne skupine kulturnega društva iz Globasnice.

ČESTITKE

Ob podelitvi častnega članstva Slavističnega društva Slovenije se s PROF. LOJZKO BRATUŽ, ki s svojim raziskovalnim delom razkriva širši javnosti predvsem literarno ustvarjalnost pomembnih osebnosti v zamejstvu, veselijo prijatelji in ji želijo še nadaljnjih uspehov.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE
PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Koroški kulturni dnevi na Primorskem

Gledališka skupina Planina iz Sel
bo uprizorila igro *Garcie Lorce*

LEPA ČEV LJARKA

REŽIJA Franci Končan

Nedelja, 11. oktobra, ob 17. uri v župnijski dvorani Anton
Gregorčič v ŠtandrežuSLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO E. KOMEL
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽSREČANJE IN NASTOP GOJENCEV
GLASBENE ŠOLE NA KOROŠKEM
IN SLOVENSKEGA CENTRA ZA
GLASBENO VZGOJO EMIL KOMELPetek, 16. oktobra, ob 18.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž
v Gorici.GORIŠKA POKRAJINA
ODBORNIŠTVO ZA KULTURO
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Vabimo Vas na odprtje razstave

Contemporanea '9
Sodobna Umetnost 8
Arhitektura in industrijski
design devetdesetih letKulturni center Lojze Bratuž, Gorica, četrtek, 15. oktobra
1998, ob 18. uri.

KNJIGA JE IZŠLA PRI CANKARJEVI ZALOŽBI

MRAČNA BENEŠKA DESETLETJA V SLOVENSKEM PREVODU

ERIKA JAZBAR

Knjiga je v deželi Furlaniji-Juljski krajini vzbudila veliko zanimanja, kmalu je pošla, predstavnikom založniške zadruge pa je prinesla tudi nekaj sodnih prijav.

Naslov publikacije verjetno najjasneje predstavlja vsebino knjige, saj o mračnem obdobju naše zgodovine lahko kar mirno govorimo; pred našimi očmi se namreč vrstijo primeri za primerom ustrahovanja, vohunjenja, prisilno poitalijančevanje v šoli, v vsakdanjem družbenem in kulturnem življenju, bučni propagandni stavki in izkrivljena poročila o delovanju naših ljudi; nemalo je grobih posegov na slovenskega človeka, ki je bil stalno pod nadzorom in je v bistvu vedel, da je vsaka pobuda registrirana in reinterpretirana v poročilu in dodana ostalim, ki že ležijo v posebnih osebni mapi.

Pomemben delež publikacije je bil predvsem v razkritju omrežja podtalne vojske, ki je štel tudi 7000 somišljenikov, nastala je takoj po vojni januarja 1946, vanjo pa so stopili v glavnem aktivisti razpuščenega bataljona Osoppo; leta 1956 se je ob razpustu "organizacije O" prelila v glavnem v nam bližji in bolj po-

Ko je pred letom dni izšla publikacija oziroma uspešnica zadruge Dom Gli anni bui della Slavia, je marsikdo izrazil željo, da bi bilo delo prevedeno v slovenski jezik in bi tako razkrilo tudi matičnim Slovencem mračna desetletja naše polpretekle zgodovine.

znani Gladio. Tajna organizacija se je posluževala pomembne mreže vohunov, ki niso imeli najmanjše koristi, da bi se težko vzdruže razjasnilo. Sovraštvo, sum in dvočelnost so jim stregli vsakdanji kruh in tudi kaj več, med prebivalce teh dolin pa so zarezali težko in globoko rano.

Neposrednost ter dokumentarnost sta glavni značilnosti avtorjevega raziskovalnega dela, ki ne gradi na komentarjih ali ogorčenosti, temveč z dokumenti, poročili, številnimi podatki ter samimi imeni in priimki podaja še preveč jasno sliko omenjenega obdobja.

Cankarjeva založba je poskrbela za slovensko izdajo publikacije, avtorica prevoda je Vida Gorjup Posinkovič. V krajšem pogovoru nam je Bo-

FOTO BUMBACA

žo Zuanella pojasnil, da je do prevoda prišlo predvsem zato, ker je bilo "veliko zanimanja s strani slovenskih družbeno-političnih delavcev že ob sami predstavitvi, obenem pa je tudi naša zadruga imela od vsega začetka v načrtih prevod dela. Prišlo je do neformalnih stikov z raznimi slovenskimi založniškimi hišami, dokler nismo prišli v stik z urednikom Zdravkom Dušo, ki je sam doma iz Volč in pozna našo realnost oz. naše družbene delavce. Ponudil nam je izid prevoda pri Cankarjevi založbi z naslovom Mračna leta Benečije in tako je prišlo do septembrske predstavitve v Ljubljani."

Gospod Zuanella je nadalje povedal, da je bila na omenjenem srečanju publika zelo številna, "posvečena nam je bila velika medijska pozornost, kar pomeni, da je za novo publikacijo veliko zanimanja in zato upamo na dober odziv s strani bralcev. Dejstvo je, da matični Slovenci premalo poznajo našo beneško zgodovino, nekaj se ve o obdobju fašizma, kajti vsi smo prebrali Bevkovega Kaplana Martina Čedermaca; o avtonomiji, ki jo je doživljala naša zemlja pod beneško republiko, ali o obdobju, ki se predstavlja v tem delu, pa je znanje precej megljeno. Pomembno bi tudi bilo, da bi marsikateri slovenski politik lahko prebral omenjeno delo in bil tako bolj seznanjen, ko se pri bilateralnih odnosih z italijanskimi kolegi razpravlja o še nerešenih problemih slovenske manjšine v Italiji."

Z zadoščenjem nam je gospod Božo Zuanella še povedal, da se pripravlja izid druge publikacije, ki je izšla pri založniški zadrugi Dom, in sicer Gariupove Opcije za 3. rajh. Prevod je sicer že do končan, medtem ko so pogajanja z založbami še v polnem teku.

KONCERT APZ TONE TOMŠIČ V ŽABNICAH

V soboto, 26. septembra, je bil v farni cerkvi v Žabnicah lep koncert Akademskoga pevskega zbora Tone Tomšič iz Ljubljane. Koncert je priredilo slovensko kulturno središče Planika iz Ukev v sodelovanju z župnijo sv. Egidija in pod pokroviteljstvom občine Trbiž.

S sobotnim koncertom se je začela tudi pestra kulturna sezona središča Planika, ki bo potekala, kot je povedal njegov predsednik Rudi Bartaloth v pozdravnem nagovoru, "v duhu sodelovanja z občinskima upravama Kanalske doline, ostalimi organizacijami ter društvi, ki delajo na teritoriju in z vsemi ljudmi dobre volje." Bilo je tudi prvič, da je središče Planika priredilo pevski koncert izven konvencionalnih kulturnih prostorov, kot sta npr. občinski kulturni center na Trbižu ali pa Beneška palača v Naborjetu: to po eni strani, da bi se približalo ljudem, po drugi strani pa, da bi bila omogočena prisotnost tudi tistim, ki bi drugače težko prišli na Trbiž ali v Naborjet.

APZ Tone Tomšič, ki ga že od sezone 1992/93 vodi tržaški dirigent Stojan Kuret, se je predstavil s sporedom iz svetovne nabožne zborovske klasike, ki ga je izvajal v prvem delu, in z venčkom ljudskih pesmi, ki so prišle na vrsto v drugem. Najprej je zbor zapel locundare filia Syon Ja-

cobusa Gallusa, Richte mich, Gott Felixa Mendelssohna Bartholdya, Otče naš in Bogorodice djevo Sergeja Rahmaninova, Dieu! Qu'il la fait bon regarder! Clauda Debussyja, Totus tuus Ambroža Čopija, Requiem aeternam Franca Dominuttija in Alelujo Roka Goloba. Drugi del je, kot že rečeno, obsegal priredbe slovenskih ljudskih pesmi: goriško ljudsko Dekle, poglej me prou v priredbi Emila Komele, tolminsko ljudsko Magdalenca (pripr. Aldo Kumar), korško Čej so tiste stezice (pripr. Matija Tomc), rezijansko Nana ščeričica (pripr. Sandro Filippi), rezijansko Gre alba še čez Bužico (pripr. Pavle Merku), ljudsko iz Gor. Bistrice San se šetao (pripr. Ambrož Čopi) in korško Ta drum!ca (pripr. Lojze Lebič).

OŽIVLJENI OBIČAJ

OB SKLEPU VIŠARSE SEZONE

Tudi letos je sv. Janez odprl romarsko sezono na Sv. Višarjah, Devica Marija pa jo je zaprla. Po stari navadi so namreč odprli redno božjepotno sezono ob prazniku rojstva sv. Janeza Krstnika, čeprav je žičnica obratovala že nekaj sobot in nedelj pred praznikom. Po uspelem poletju pa so slovesno zaključili poletna romanja preteklo nedeljo, na rožnensko nedeljo, ko so po osemindvajsetih letih spet obudili staro navado - procesijo z milostnim kipom Matere Božje. Žabničani in romarji, ki so se na ta megle ni dan zbrali na vrhu višarskega hriba, so bili nadvse srečni zaradi oživiljene tradicije. Ob 11.30 je Marija ob pobožnem prepevanju ljudskih pesmi in molitvi zapustila svoj dom in se z množico podala po pobočju okrog cerkve. Različni jeziki so se prepletali Mariji v čast, a najmočnejši je bil tudi tokrat slovenski. Ob 12. uri se je procesija vrnila v cerkev, kjer je domači župnik, g. Mateučič, vodil sv. mašo. Smemo reči, da je bil po dolgih letih to odličen način za zaključek poletnih romanj na sv. Višarje.

Poudariti velja, da je letos obiskalo božjepotno središče nekoliko manj romarjev, čeprav je žičnica obratovala dnevno več ur in tudi več dni v primerjavi s prejšnjimi leti. Domačini in oskrbovalci cerkve so letos opazili upad slovenskih romarjev, močan porast nemških govorečih in običajno število Italijanov. Duhovniki, župnik Mateučič, g. Petričič in g. Kragelj, ter sestra Addolorata in cerkovnik Pepi se sprašujejo, od kod takšno nihanje. Upajo, da je bilo vsem višarskim romarjem dobro postreženo in za vsako narodnostno skupnost dobro poskrbljeno. Z veseljem in hvalečnostjo do oskrbnikov in duhovnih pomočnikov cerkve upamo, da bo naša Božja pot še vedno cilj naših srečanj z Bogom in s človekom.

BK

FOTO BUMBACA

O NAJBOLJ ODPRTI MEJI

JURIJ PALJK

Naj že takoj v začetku povem, da najbolj odprta meja, kakor smo navadno imenovali mejo med nekdanjo Jugoslavijo in Italijo in še vedno imenujemo mejo med sedanjo Slovenijo in Italijo, to nikdar ni bila, pa čeprav so se skoraj vsi zelo trudili, da bi ljudi prepričali o tem.

Govoriti danes o najbolj odprti meji pri nas pa je več kot samo natančevanje, ker je potrebno samo z avtom do Kovega in je vsakomur jasno, kaj je v resnici odprta meja. Na Kokovem te napisi na italijansko-avstrijski meji opozarjajo, da ne smeš zaustavljati vozila, da moraš z zmerno hitrostjo voziti čez nekdanjo mejo, na katero te spominjajo samo še zapuščeni mejni prehod in stavbe, ki delujejo zapuščeno, nekam melanholično je

vse skupaj, nikjer pa ni več ne carinikov in ne policistov.

O blagodatih Schengenskega sporazuma, ki je Evropo spet razdelil na dva dela, če je bilo to še enkrat potrebno, ko pa vsi vemo, da v Evropi najbolj deli ljudi denar, bogastvo torej, je v Novem glasu lepo pisal pred časom naš odgovorni urednik dr. Drago Legiša. To je bilo v času, ko je prišel v veljavo sporni Schengenski sporazum in so se pri nas, na meji med Italijo in Slovenijo, pojavile dolge vrste čakajočih vozil. Kasneje se je to uredilo tako, da so uvedli posebne vozne pasove za slovenske državljane in ostale državljane, ki niso še državljani Evropske zveze, ter seveda Italijane in vse tiste, ki se že sončijo pod ru-

menimi zvezdicami Evropske unije. Danes je vsakodnevna praksa pokazala, da teh pasov na mejnih prehodih nihče več ne uporablja, razen takrat, ko nekemu carniku na meji to enostavno ne "pade na pamet". Takrat smo spet razdeljeni na tiste, ki lahko gredo hitro čez mejo, in tiste, ki smejo počasi.

Demokratska Evropa, Evropska zveza, ki pogojuje včlanjevanje sosednjih držav v EZ z mogočimi in nemogočimi pogoji, je po padcu berlinskega zidu ponovno zgradila zid, katerega vsak dan skušajo preplezati vsi tisti reveži, ki se v revnejših državah odločijo iti s trebuhom za kruhom in jih potem policiji Slovenije in Italije na naši meji skušajo kar največ uloviti in jih ponovno poslati domov. Prelahko bi bilo reči, da mora EZ vsem ljudem, ki bi hoteli priti vanjo, priti k nam, dovoliti, naj to storijo, gotovo pa je tudi res, da prav to dejstvo spet dokazuje tudi to, kako o najbolj odprti meji pri nas sploh ne moremo govoriti.

Ker pa živimo na obeh straneh "najbolj odprte meje" tudi Slovenci, me najbolj moti "najbolj odprta meja" med nami, Slovenci: manjšino na eni strani in večino na drugi. Da meja obstaja, je vsakomur jasno. Če se je nekoč to poznalo tudi po avtomobilih, danes te razlike skorajda ne opaziš več, ker so "Slovenci od tam gor", kot tu

radi matične Slovence imenujejo, v tem smislu naredili velike korake, po mojem mnenju prevelike. Za slovenske ljudi, ki so v pomanjkanju, današnje reveže torej, in teh je v Sloveniji vedno več, pa je sploh znano, da znajo svoje pomanjkanje lepo in dobro skrivati. Tudi Slovenci iz matice so se hitro naučili enega od temeljnih pravil sodobne in demokratične Evrope: da je namreč biti revež še slabše, kot če si bolan, da je biti brezposeln približno enako, kot če imaš aids. Zato so ti "Slovenci od tam gor" vedno bolj doma, zato v Gorici vidimo vedno manj avtov znamke Zastava in starih škafel, a vedno več bmw-jev in alf ter seveda obveznih mercedesov in tudi porschejev iz bele Ljubljane. Doma so nekateri "Slovenci od tam gor" tudi zato, ker se doma najlažje skrivata socialno pomanjkanje in ogroženost. To lahko z gotovostjo zapišem, ker sem to tudi jaz, eden od "Slovencev od tam gor", ki so se udomachili "tu dol", podobno kot večina kmečkih otrok v nekdanji Jugoslaviji, že nekoč prekleto dobro poskusil, kaj pomenita revščina in pomanjkanje.

"Najbolj odprta meja" se nam kaže v vsej svoji lepoti, ko na vsakem koraku vidimo, da smo kot manjšina postali nekakšen Nebodigatreba, ki je vsem v napoto: sosedom tu pri nas od vedno, Ljubljani

zadnje čase vedno bolj predvsem zato, ker misli, da bo "brez problema slovenske manjšine v Italiji" hitreje prišla vsa upehana v Evropo, kjer je od vedno bila in je še danes, le da tega ne ve, ali pa noče vedeti. Zato slovenski zunanji minister brez težav, in po moje najbrž tudi brez premisleka in pametnega nasveta svetovalcev, lagodno reče, "da z Italijo ni težav". Kaj si mislimo mi, ki živimo ob "najbolj odprti meji", ni važno.

"Odprta meja" je tako le neka fikcija, čista izmišljotina, ki jo potegnejo krajevni veljaki na dan, ko jim služi. Drugače pa vsi vemo, da je ni.

Ker me kulturno delovanje pri nas najbolj zanima, vam lahko mirno povem, da tako malo ljudi iz Ljubljane še ni prihajalo k nam kot sedaj. Na vseh področjih. Pred časom mi je nekdo enostavno rekel, da ne čutijo več potrebe in da bo drugače, ko bo Slovenija v Evropski zvezi, ko meje več ne bo. Jaz pa vem, da ne bo! O ne bo, ne! Žal.

"Odprta meja" je torej kar dobra meja, brez nepotrebne pridevnika odprta. Meja je pač meja, ki je postavljena zato, da meji. Ozemlje in ljudi. Večinski narod in manjšino. Nas od njih. Kaže, da resnica, ki govori o tem, da smo vsi Slovenci, ne zanima več dosti ljudi. Vsaj tistih ne, ki bi jih morala.

FESTIVAL
SLOVENSKE
CERKVENE
GLASBERAZPRTIJE OVIRAJO DELO
VLADE IN PARLAMENTA

MARJAN DROBEŽ

V petek, 25., in v soboto, 26. septembra, so v Cerkljah, vasi pod Krvavcem, proslavili 100-letnico smrti cerkljanskega učitelja, organista in župana Andreja Vavka in 120-letnico rojstva skladatelja dr. Franceta Kimovca. Prvi dan popoldne so osebnosti in delo obeh skladateljev ter njuno vlogo za slovensko cerkveno glasbo orisali vidni predstavniki slovenskega glasbenega in cerkvenega življenja. Predstavili so tudi novo izdajo cerkvenih pesmi Andreja Vavka. Zvečer je bil slavnostni koncert ob odprtju festivala, na katerem so domači zbori zapeli vrsto del obeh skladateljev rojakov. Jožef, Damijan, Irma in Tomaž Močnik, ki vadijo cerkljanske pevske skupine, so nadarjeni in strokovno pripravljeni cerkljanski glasbeniki, ki z gledno nadaljujejo delo Kimovca in Vavka.

V soboto, 26. septembra, se je v cerkljanski župni cerkvi predstavilo štirinajst izbranih cerkvenih zborov iz vse Slovenije ter dva iz zamejstva: cerkveni mešani pevski zbor Raduš s Koroškega ter cerkveni mešani pevski zbor iz Rojana na Tržaškem. Izbrani so bili med pevske skupine, ki redno sodelujejo pri bogoslužju skozi vse cerkveno leto.

Kot priznanje za dolgoletno sodelovanje pri oblikovanju slovenske maše, ki jo iz cerkve v Rojanu že 34 let prenaša slovenska tržaška radijska postaja, so organizatorji na festival slovenske cerkvene glasbe povabili tudi rojanski mešani cerkveni zbor pod vodstvom Humberta Mamola. Rojanski pevci so bili deležni prisrčnega sprejema. Napovedovalka je izrecno poudarila versko in hkrati narodnostno vlogo, ki jo zbor že dolga leta opravlja na širšem slovenskem prostoru.

Vsi zbori so morali izvajati skladbe iz slovenske cerkvene zakladnice, med katerimi vsaj eno Kimovca ali Vavka. Nastopajoči so pokazali resno in kakovostno pripravo, nekateri pa tudi visoko tehnično in umetniško podajanje.

Deseti festival je sklenil koncert, na katerem so izbrani zbori pod taktirko Tomaža Faganela izvedli Kimovčovo latinsko mašo *Missa Regina Pacis*, ki jo je skladatelj napisal med drugo svetovno vojno s prošnjo za mir h Kraljici miru. Pred koncertom je predsednik slovenskega Cecilijnega društva Vito Primožič ob prisotnosti ljubljanskega nadškofa Franceta Rodeta, zastopnika nunciature Sv. Sedeža v Sloveniji in drugih uglednih gostov, podelil Cecilijno priznanje za leto 1998 triindvajsetim najstarejšim organistom. Priznanje so dobili tudi naslednji zamejski organisti: Herman Srebrnič iz Števerjana (59 let delovanja), Marija Mauri iz Boljunca (66 let delovanja), Jože Čotar iz Gorice (70 let delovanja), Milko Cibic s Proseka (67 let delovanja) ter Just Lavrenčič (70 let delovanja) - post mortem, saj je umrl letos maja.

Festival slovenske cerkvene glasbe je bil in ostaja vseslovenski: zbira cerkvene pevske zборе iz vseh treh slovenskih škofij in rojake iz zamejstva.

LB

Krajne volitve, ki so razpisane za nedeljo, 22. novembra, bolj vplivajo na odnose in spore med političnimi strankami, kot pa bi glede na njihov pomen pričakovali. Vlada, v kateri zaradi občasnih sporov med koalicijskima partnerjema, to je med Liberalno demokracijo Slovenije in Slovensko ljudsko stranko, prihaja do zastojev in težav v njenem delovanju, je ohromljena. Poglaviti vzrok za to so interpelacije, ki jih opozicijske stranke, zlasti SKS in SKD, vlagajo proti posameznim ministrom. Za zdaj sta vloženi interpelaciji o delu ministra za šolstvo in šport dr. Slavka Gabra in obrambnemu ministru Alojzu Krapežu. Ta naj bi sam sebi dodelil stanovanje, ne da bi upošteval predpise, ki dodeljevanje stanovanj urejajo. Združena lista socialnih demokratov pa napoveduje interpelacijo ministru za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Cirilu Smrkolju, ki s položaja noče odstaviti sporne direktorice Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov, Marije Lukačič. Krščanski demokrti pa grozijo še z eno interpelacijo, in sicer ministru brez listnice Božu Grafenauerju. Povzročil naj bi namreč zaplet z Mestno občino Koper, ki je po odločbi Ustavnega sodišča protiusstavna. Dodaten in nepričakovani pretes v vladi pa je povzročila trditev Janeza Janše, ki je bila domnevno potrjena, da naj bi Slovenska obveščevalno varnostna agencija (SOVA) nadzorovala tudi eno izmed parlamentarnih strank, kar je seveda nezakonito. To naj bi bila prav Socialdemokratska stranka Janeza Janše.

Z interpelacijami se bo čez kak mesec moral ukvarjati tudi parlament. Seveda le v primeru, da kak minister, ki ga dolže materialnih okoriščanj in nezakonitega delovanja, ne bo sam odstopil. Predsednik SLS in pod-

predsednik vlade Marjan Podobnik je o primeru ministra za obrambo Alojza Krapeža dejal: "Od ministra Krapeža sem zahteval, da pripravi celovito poročilo o utemeljenosti obtožb v anonimnem pismu nekaterih častnikov slovenske vojske in navedb majorja Trohe. Na zakonodajno službo vlade in nekatere neodvisne pravne strokovnjake sem se obrnil za pridobitev pravnega mnenja o zakonitosti postopkov ministra in drugih funkcionarjev, ki se jim očita nezakonito delovanje. Na osnovi teh informacij bodo organi SLS sprejeli nadaljnje odločitve. Zaščitili bomo obrambnega ministra pred morebitnimi zlonamernimi in pravno neustreznimi tolmačenji posameznih njegovih ukrepov. Če pa se bo nedvoumno pokazalo, da je minister pridobil stanovanje ali kako drugo dobrotno na nezakonit način, bo moral s svojega položaja odstopiti".

Minister za obrambo se iz nelagodnega položaja skuša izmotati z zatrjevanjem, da se v stanovanje, ki si ga je sam dodelil, ni vselil, ampak se je s svojo družino preselil v hišo ženinih staršev.

USTAVNO SODIŠČE
NE BO SPREMENILO
ODLOČBE O MESTNI
OBČINI KOPER

Politične strasti, polemike in grožnje, ki so nastale po odločbi Ustavnega sodišča, da je Mestna občina Koper neustavna tvorba, so se nekoliko umirile. Delegacija omenjene občine bo pri predsedniku državnega zbora dosegla sporazum glede volitev 22. novembra. Obstaja namreč možnost, da bi lokalne volitve kljub zapletom bile, toda v organe občin, ki bi nastale z razdelitvijo sedanje Mestne občine. Odvetnik Danijel Starman, ki je nemara glavni protagonist obstoječih zapletov, poudarja, da hujskanje zoper odločbo Ustavnega sodišča lahko pomeni kaznivo dejanje po 305. členu prvega odstavka Kazenske-

ga zakona Slovenije. V pismu predsedniku parlamenta je predlagal, da bi na območju sedanje Mestne občine ustanovili naslednje občine: Mestno občino Koper (seveda v zmanjšanem obsegu), Ankaran-Hrvatini, Dekani, Gračišče, Marežice, Škofije in Šmarje.

Za spoštovanje odločbe Ustavnega sodišča o ustavnosti neprimernosti Mestne občine se je ponovno zavzel dr. Ciril Ribičič, poslanec in strokovnjak za ustavno pravo. Ustavni sodnik dr. Tone Jerovšek pa je o koprskem primeru dejal: "Občina ljudem ni bila pravilno predstavljena. Zato njihov strah, da bodo na slabšem, ko bo mestna občina razdeljena, ni utemeljen. Ustavno sodišče od svojih odločb seveda ne odstopa. Vse, kar se bo dogajalo proti odločbi o ustavnosti neprimernosti mestne občine, bo seveda pravna anarhija, nered in ustavna kriza. To je poudaril že predsednik Ustavnega sodišča. Mislim celo, da bi to bila globoka ustavna kriza, ki bi seveda absolutno upočasnila vse procese integracije Slovenije v evropske povezave".

V PODNANOSU BODO ODKRILI
DOPRSNI KIP IVANA RUDOLFA

V Podnanosu (nekdanjem Šentvidu) pri Vipavi bodo v nedeljo, 18. oktobra, odkrili doprsni kip prof. Ivana Rudolfa, ki je bil med voditelji protifašistične in narodnoobrambene organizacije TIGR. V tem kraju je v hiši Pri učenicah - njegov oče je bil nadučitelj in zato tak naziv domačije - preživel svojo mladost. Njegovo življenje je bilo razgibano, burno in polno nevarnosti in preizkušenj. Deloval je tudi v Afriki, kjer je Primorče, nekdanje italijanske vojake, spodbujal za boj proti fašizmu. Pri tem je ustanovil tudi posebno

glasilo, ki ga je urejal in vanj tudi veliko pisal. Po vojni je bil izpostavljen mnogim izsiljevanjem, političnim pritiskom in nevarnostim, saj se ni uklonil novim oblastem v Sloveniji in Jugoslaviji. Ostal je neomajen v svojih opredelitvah in izbirah in je do smrti 4. maja 1962 deloval v šolstvu, politiki in tudi v slovenskem časnikarstvu v Trstu.

O prof. Ivanu Rudolfu, njegovem življenju in delovanju bo izšla posebna publikacija, ki sta jo napisala prof. Mira Cencič iz Šempetra pri Gorici in prof. Ju-

jevne uprave, ki naj bi zakon izvajale do Slovencev praviloma, niso poštene in objektivne. Naš cilj je dvojezičnost, s čimer bi se denimo na občinah v obmejnih krajih lahko pojavil tudi slovenski napis župan," je nadalje opozoril. Pri tem bi se lahko sklicevali tudi na recipročnost, kar pomeni, da bi zaščita za Slovence v Italiji morala biti vsaj približno taka, kot jo imajo Italijani v Istri. Pri tem je opozoril na pojav narodne utrujenosti, ki se opaža ponekod, in na številčno upadanje manjšine, "kar nas bi moralo zaskrblyati. Sicer pa bo zakon, tudi če bo sprejet, začel veljati šele po letu 2000".

Rudi Pavšič je povedal, da SKGZ osnutek zaščitnega zakona v celoti sprejema, ker da pomeni prelomnico in doslej največji rezultat demokratičnega razvoja države v korist manjšine. Omenil je tudi, da so se nasprotja med obema krovnicama organizacijama slovenske narodnostne skupnosti do te stopnje zmanjšala, da bi lahko začeli razmišljati o njuni združitvi.

Udeleženci pogovora v Novi Gorici pa so izrekli bojazen, da bi v Italiji nastala vladna kriza, s čimer bi tudi prišlo do novega zastoja na področju zakonske zaščite Slovencev v Furlaniji-Juljski krajini.

M.

KRATKE

VODNIK PO GRGARJU
Krajna skupnost v Grgarju je izdala prvi vodnik tega kraja v rodovitni Grgarski kotlini. Znan je predvsem po pastirici Urški Ferligoj, ki se ji je prikazala Matija Božja. Nanjo spominja Kapelica "Pri Urški", ki so jo leta 1939 ob 400. obletnici Sv. gore postavili pred Piskovo domačijo. Grgarsko kotlino je oblikovala močna dinarska prelomnica. Na zahodu jo zapira povsem porasla Sv. gora, na severu južni del Banjske planote, na jugu se dviga Škabrijel (646 m), preko Fobškega Kala se dolina prevesi v 16 km dolgo suho Čepovansko dolino. Vas se predstavlja z belim zvoni-

kom, zelenimi pobočji hribov, na dnu kotline pa so lepa obdelana polja.

V vodniku bomo, da je steza, ki iz Grgarja vodi na Sv. goro, stara stoletja. Zdaj, na prelomu tisočletja, pa prihaja s Sv. gore čez Preški vrh v Grgar nova cesta, ki bo Grgar odprla tistim, ki radi obiskujejo tudi manj znane kraje. Vodnik je izšel v nakladi 1000 izvodov. V sodelovanju s krajevno skupnostjo ga je pripravila Založba Branko. Besedilo je napisala upokojena učiteljica Justina Doljak, fotografije je prispeval foto-atelje Pavšič-Zavadlav iz Solkana, oblikovanje pa je prevzel Pavel Medvešček. (M.)

V VRTOJBI USTANOVILI
KULTURNO DRUŠTVO

V Vrtojbi so v okviru oživiljanja raznih dejavnosti in razvoja samouprave v novi občini Šempeter-Vrtojba ustanovili novo kulturno društvo. Pobudo zanj je dala skupina Vrtojbencev. Poimenovali so ga po doslej najstarejši znani pisani arhivski omembi Vrtojbe, Toifa ali Tojva. Program, načrte in cilje novega nastalega društva so pobudniki obrazložili na tiskovni konferenci 2. oktobra. Potem so v prostorih osnovne šole odprli priložnostno fotografsko razstavo na temo *Vrtojba in Vrtojbenci v 1. vojni*. Sledilo je predavanje o Vrtojbi v prvi svetovni vojni, ki ga je v župnijski dvorani imela zgodovinarica Nataša Nemec. (M.)

DRUGI BIOSIMPOZIJ ALPE - JADRAN

Biolško kmetijstvo pridobiva vse večji pomen v Evropi in še zlasti v manj razvitih in gorskih krajih predstavlja pomemben dohodek za kmečko prebivalstvo, ki z biološkimi pridelki zapolnjuje določeno tržno nišo in zaradi tega lahko tudi dosega kar zanimive cene. V tem smislu je zelo zanimiv drugi biosimpozij s področja dežel Alpe - Jadrana, ki ga je priredilo koroško združenje bioloških kmetovalcev ERNTE v gradu Hrastovica pri Celovcu 7. in 8. t.m. Letošnji simpozij je bil posvečen vprašanju trženja tovrstnih pridelkov na področju Italije, Slovenije in Avstrije. Na tem simpoziju je sodelovalo tudi Združenje A. Pro Bio iz dežele Furlanije-Juljske krajine. Ob tej priložnosti velja opozoriti, da so predstavili tudi novo stran o bioloških

kmetijah na internetu. Na tej strani v *word wide web-u* so predstavljene vse kontrolirane biokmetije, ki se ukvarjajo z bioživilni, kakor tudi društva in ustanove, ki delujejo na tem področju. Vključili so podatke iz Slovenije, Furlanije-Juljske krajine in Avstrije s poudarkom na Koroški. *Home page* vsebuje: spisek z naslovi biokmetij, društev in ustanov, spisek bioživil, zemljevid, t.i. bioborzo za večje odjemalce - ponudnike, smernice proizvodnje in predelave, aktualne prireditve, značilne recepte, informacije in reklame.

V petek, 9., in soboto, 10. oktobra, pa bo na Novem trgu v Celovcu letošnji Biofest, sejma, na katerem koroški a tudi drugi biološki kmetovalci predstavijo svoje pridelke.

BOJ PROTI ŠKODLJIVCU

CAMERARIA OHRIDELLA: NOV ŠKODLJIVEC DIVJEGA KOSTANJA

V okviru letošnjega sejma Florest 98, ki je bil na tržaškem sejmišču konec prejšnjega tedna, so deželno ravnateljstvo za kmetijstvo, in sicer njen urad za opazovanje bolezni rastlin, urad za javno zelenje tržaške občine in še fakulteta za kmetijstvo videmske univerze priredili posvet o novem škodljivcu, ki od leta 1997 hudo napada divji kostanj na celotnem področju Srednje Evrope. Gre za metuljčka *cameraria ohridella*, ki napada liste divjega kostanja. Vsi smo lani in tudi letos opazili, kako kostanji vzdolž drevoredov v Trstu, Gorici in drugod izgubljajo liste, in smo se spraševali, čemu naj bi to pripisovali. Raziskovalci so ugotovili, da je temu kriv omenjeni metuljček, ki so ga prvič opazili na področju Ohrskega jezera in ki kot buba prezimi v jamicah, ki si jih izvrti v odpadlem listju. Metuljček, ki se izleže iz bube, je dolg približno 3 mm in je rjavkaste barve z belkasto srebrnimi progami. Ima zelo dolge tipalke. Največ škode povzroča ličinka. Metuljček namreč zalaga jajčeca na zelenem listju in ličinke nato ustvarijo omenjene rove. V deželi Furlanije-Juljski krajini ima ta škodljivec štiri generacije in najraje napada divji ko-

stanj, ki ima belo cvetje. Redkeje napada hibride, ki imajo cvetje roza barve. Škoda, ki jo povzročajo, je precej huda in stroka išče rešitev, da bi omejili ali preprečili širjenje tega škodljivca. Kot kaže, bo ob uporabi mehanskega in kemičnega načina boja proti škodljivcu stroka posvetila pozornost tudi selekciji takih vrst divjega kostanja, ki so odporne proti temu škodljivcu.

MT

ŽIVO NA VIDEMSKEM SEJMIŠČU

Tako bi najlepše zapisali o sejmu Casa moderna - Moderna hiša na videmskem sejmišču. Veliko število obiskovalcev, ki so si do 5. t.m. ogledovali opremo za sodobno urejeno hišo, je dokaz, da so prizadevni organizatorji videmskega sejma spet zadeli v črno. Z napadalno reklamo in odlično grafiko so dodobra preplavili javna sredstva obveščanja in ljudi prepričali, da si je sejem pohištva in hišnega designa vredno ogledati. Morda si je marsikateri obiskovalec pričakoval kaj več, mnogi pa so dobesedno uživali ob ogledu zadnjega, minimalističnega, oblikovnega pohištva.

PODELITEV ZNAKOV SQ V KRANJU

PROMOCIJA SLOVENSKE KAKOVOSTI

Poslovno prireditveni center Gorenjski sejem v Kranju je v na začetku septembra letos organiziral že osmo strokovno specializirano razstavo *Slovenski proizvod - slovenska kakovost*. Komisija za ocenjevanje in dodeljevanje znakov SQ, v okviru Združenja SQ - slovenska kakovost Kranj, je ob odprtju sejma svečano dodelila 41 novih znakov SQ podjetjem in zasebnikom ter podaljšala pravico uporabe 34, že dodeljenih znakov SQ. V tem obdobju je v Sloveniji več kot 700 veljavnih znakov SQ, ki jih ima blizu 300 proizvodnih in storitvenih podjetij in zasebnikov. Pohvalno je tudi dejstvo, da je uspela komisija zbrati, analizirati in podeliti znake SQ ne samo proizvodnim, temveč tudi storitvenim organizacijam. Med letošnjimi prejemniki znaka SQ sta tudi novogoriški podjetji MIP Nova Gorica in Kamnolast Brezavšček iz Kromberka pri Novi Gorici.

Podelitvi novih znakov SQ je sledilo strokovno predavanje o sodobnih tehnikah promoviranja izdelkov in storitev slovenskega nacionalnega prispevka, ki ga je podal Gabrijel Devetak. V času razstave pa so se zvrstila še druga zanimiva strokovna predavanja, razporejena vsak dan z eno zaokroženo temo, kot na primer: mednarodno trženje med organizacijami; praktični ukrepi Urada pri spodbujanju izvoza slovenskih proizvajalcev; posvet o varstvu potrošnikov: izkušnje tržne inšpekcije ob izvajanju Zakona o varstvu potrošnikov ter problematika varstva potrošnikov z vidika svetovalne ter informativne dejavnosti.

Letošnja razstava je bila predvsem namenjena spodbujanju in uveljavljanju kakovosti slovenskih izdelkov in storitev ter uradnemu priznavanju te kakovosti.

V okviru predavanj o sodobnih tehnikah promocije so bili obrazloženi tudi filozofija in praksa marketinga, marketinški splet po formuli "4 x P oz. 7 x P", tehnika komuniciranja, najosnovnejši instrumenti promocije (ekonomska propaganda, izboljšanje prodaje, publiciteta, osebna prodaja). Predavatelj je opisal elemente procesa komuniciranja, raziskave pri komuniciranju in temeljne dejavnike, ki vplivajo na uspešnost promocije oz. komuniciranja (strokovni kader, motivacija, stimulacija, organizacijski pristop, konkurenca itd.). Na praktičen način pa je bil podan organizacijski pristop za promocijo na domačih in tujih sejmih, ki zajema priprave na sejem, aktivnosti po sejmu, ker je promocija povezana z velikimi stroški, je potrebno to primerno načrtovati, planirati in se pravočasno odločati, kdaj in kje bomo razstavljali.

GD

TUDI LETOS USPEŠNO POSLOVANJE DRUŽBE HIT

V novogoriški družbi HIT (ta kratica pomeni hotele, igralništvo in turizem) tudi letošnje poslovanje ugodno ocenjujejo. Napreduje zlasti igralništvo, za katerega velika večina gostov - okoli 95% - prihaja iz tujine, predvsem iz sosednjih dežel Italije. Letos bo družba HIT v igralnicah in v drugih dejavnostih, zlasti gostinskih, imela nad 350 milijard tolarjev prometa. Toda davki in druge obveznosti naraščajo hitreje od prometa, zaradi česar bo novogoriška družba v letu 1998 državi plačala nad dvanajst milijard tolarjev davkov. S tem je postala eden izmed največjih davkoplačevalcev v Sloveniji. Dodati pa je treba še takse, s katerimi so obremenjeni na občinskih ravneh. Le-te bodo v letu 1998 znašale približno 500 milijonov tolarjev.

Letos v HIT-ovih igralnicah, ki delujejo v Novi Gorici, torej ob meji z Italijo, ter v Rogaški Slatini in na Otočcu nedaleč od meje s Hrvaško, pričakujejo skupno okrog milijon 800 tisoč gostov. Potrošnja obiskovalca igralnice naj bi se zvišala od povprečno 150.000 lir lani na 170.000 lir v tem letu. Generalni direktor družbe HIT Silvan Križman je na nedavni časnikiški konferenci dejal, da bi glede na potrebe gostov, ki prihajajo v njihove igralnice, lahko nabavili in uporabliali nad tristo novih igralnih aparatov. Vendar so nove naložbe v slovensko igralništvo za zdaj omejene.

M.

ITALIJANSKO PRAVO.

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (4)

DAMJAN HLEDE

Drugo vprašanje, ki se pravniku postavlja ob soočanju z izvenzakonskimi skupnostmi, zadeva pravno vrednost obstoječih norm, ki izrecno predvidevajo sobivanje *more uxorio* kot pravno relevantno situacijo z ozirom na naslovitev določenih osebnostnih ali premoženjskih pravic.

Med premoženjskimi pravicami gre npr. za 6. člen zakona 392/78 o najemu nepremičnin, ki (po posegu ustavnega sodišča iz leta 1988) uvršča tudi izvenzakonskega partnerja med naslednike *ex lege* v najemniški pogodbi v primeru smrti najemnika in v primeru prekinitev sobivanja, če obstajajo naravni-nezakoniti otroci. Gre za uzakonitev neke vrste stanovanjske pravice, ki pa naj bi mu pripadala - tako utemeljuje ustavno sodišče - ne toliko kot pripadniku izvenzakonske skupnosti ali kot predstavniku neke dejanske družine, ampak preprosto kot osebi-posamezniku, ki mora biti obvarovan pred "izgubo strehe" zaradi naravnih okoliščin ali takih, ki ne morejo biti pripisane njegovi krivdi.

Na področju osebnostnih pravic lahko omenimo 5. člen zakona št. 194/87 (zakon o splavu), ki predvideva možno participacijo "osebe, ki je prikazana kot oče zanošene otroka" pri postopku za prekinitev nosečnosti; 2. člen zakona št. 485/81 (to je

zakon, ki je uvedel družinske posvetovalnice), po katerem so usluge posvetovalnic namenjene reševanju težav "v paru"; člen 199 novega kazenskega postopnika, po katerem se lahko vzdrži pričevanju tudi, "kdor sobiva z obtožencem, čeprav ni z njim v zakonski zvezi".

Predvsem pa gre omeniti člen 317-bis civilnega zakonika, ki ga je uvedla reforma družinskega prava leta 1975 in je sedaj sestavni del le-tega. V njem namreč številni avtorji vidijo izrecno pravno podlago za priznanje izvenzakonskih skupnosti, predvsem zato, ker drugi odstavek podeljuje staršem, ki živijo izven zakonske zveze, iste starševske pravice kot so priznane znotraj zakonite družine.

Po mnenju nekaterih gre torej pri tej zakonski normi za izrecno priznanje izvenzakonskih skupnosti kot zakonsko predvidenega alternativnega družinskopravnega modela. V resnici pa, tako kot pravilno trdijo drugi avtorji, ni mogoče iz neke posredne določbe, kakršno vsebuje npr. člen 317-bis, izluščiti splošno pravno načelo. Omenjena določba pa je posredna zato, ker se nanaša na partnerje le, kolikor so starši in torej v funkciji odnosa z otroki. Neposreden predmet zaščite, ki jo omenjeni člen vsebuje, so torej nezakoniti otroci, ki so v odnosu s starši na tak način parificirani zakonitim otrokom.

DALJE

EVRO: NAŠA NEZNANKA (5)

MARA PETAROS

EVRO ZA SKODELICO KAVE

Tudi trgovine se bodo morale prilagoditi novi valuti. Na začetku uvajanja bodo morale za dobo treh let objavljati cenik v obeh valutah, stare blagajne pa bodo morali počasi zamenjati s tistimi, ki izdajajo račune v lirah in v evrih. Za potrošnike bo to imele več pozitivnih posledic, in sicer: cene bodo postale bolj stabilne, zmanjšali se bodo stroški, cene bodo nižje. Zaradi prostega gibanja oseb in blaga v sklopu Evropske skupnosti bo potrošnik lahko izbral, kje bo dobriše kupoval. Ker bodo vse cene izražene v isti valuti, bo lahko primerjal cene v različnih evropskih državah in se posledično odločal za nakup v tisti državi, kjer ista dobrina stane manj. Tudi potovanja v sklopu držav članic Evropske monetarne unije bodo enostavnejša. Povečala se bo po-

nudba turističnih operaterjev. Italijanski turistični delavci se že bojijo vpliva, ki ga bo imel na italijanski trg pristop nemških in sploh severnih turističnih operaterjev, saj je splošno znano, za so njihove ponudbe za isti cenovni razred na precej višjem kakovostnem nivoju. Obenem pa se bo povečala tudi pozornost ponudb in cen posameznih turističnih paketov. Že v bodoči sezoni predvidevajo precejšnje znižanje cen in povečanje kvalitete storitev. Poleg tega se bo turist izognil stroškom, ki bi jih sicer imel zaradi menjave, po drugi strani pa bodo vse cene raznih nakupov prozornejše, primerjava stroškov pa enostavnejša. Uvajanje evra pa za potrošnike ne bo imelo samo pozitivnih učinkov.

Za potrošnika bo predstavljal poseben problem

zaokroževanje posameznih cen, ki bo navadno v njegovo škodo: na primer običajna skodelica kave stane danes 1400 lir, po predvidevanjih pa naj bi po letu 2002 stala 1 evro, kar znaša približno 2000 lir.

Zaradi vseh teh novosti si države prizadevajo, da bi bili državljani kar najbolje pripravljeni na prehod z državne valute na evro in da bi bil le-ta čim bolj neboleč. V Italiji npr. so celo med razvedrilno oddajo *Igre brez meja*, ki je na sporedu ob sobotah zvečer, pripravili poseben kotiček, kjer priljubljeni voditelj v šalivem tonu posreduje gledalcem informacije o evru, o njegovem videzu in seveda o novostih, ki jih bo evro prinesel v vsakdanje življenje. Veliko pozornost pa namenjajo prav šolski mladini, kateri bodo ponudili posebne natečaje. Organizacijo teh so prevzela najrazličnejše javne in zasebne ustanove. Prek natečajev naj bi si dijaki nabrali čimveč informacij, na kar naj bi le-te prenesli tudi v svoje družine.

DALJE

AKTUALNO V ITALIJANSKI JAVNOSTI

DOPING, PROBLEM NE LE ŠPORTA

GORAZD BAJC

V Italiji je dopinška afeta v zadnjih tednih dobila neslutene razsežnosti, ki preraščajo športni okvir, saj je posegla sama vlada. Vse kaže, da je spet prišlo do afere, podobne tisti, ki je, poimenovana "čiste roke", pretresla Italijo v začetku devetdesetih let.

Po izjavah trenerja rimskega prvotigaša Zdeneka Zemana, ki so bile povod za letošnjo afero v svetu nogometa, so postale govorice o uživanju prepovedanih snovi že predmet vsakdanjih pogovorov. Ne bi bilo čudno, če bi se komu pojavil dvom, ali sploh še obstaja pravi, čisti, neomažeževani šport.

Čemu takšen dvom, saj ni prvič, da javnost izve o dopingu? Z razliko od prejšnjih afer pa je tokrat "inkvizicijska" roka protidopinške pravice zadela v srce nogomet, se pravi najbolj priljubljeno razvedrilo v državi, kjer npr. finalna tekma še kako zasenči važnejše in aktualnejše socialne probleme. V Italiji ni važnejšega kolektivno zabavnega razvedrilnega omrtvila in prav ta je sedaj pod udarom. Seveda je lahko prišlo do pretiravanja oziroma zrežiranih zarot, jasno pa je, da ni bilo vse v redu.

Vprašanje je, koliko gnilega podkupovanja in odstopanja od načel je bilo za vsem tem, če so se znašli na zatožni klopi celo sam italijanski olimpijski komite in njegov predsednik Mario Pescante, z njim pa še druge važne športne institucije. Kaže, da

jim niti najboljši odvetniki ne bodo mogli pomagati. Predvidevanja o razsežnostih pojava so torej res presenetljiva.

Ponavljamo, lahko je res prišlo do zlonamernih podtikanj, zagovornike obtoženec pa tokrat tlači še druga, pomembnejša okoliščina, ki jim gotovo ne more pomagati: v afero je aktivno posegla italijanska vlada. Njen podpred-

sednik Walter Veltroni se je odločil, da se bo s problemom ukvarjala zunanja komisija. To ponovno dokazuje: prvič, da je bilo ozadje res gnilo; drugič, da se je celo sama vlada zbal, da bi tako uspešen "panem et circenses" zašel v globoko krizo in tako izgubil svojo pravo prikrito funkcijo.

Da so se tega zavedali tudi najvažnejši državni časo-

pisi, nam priča že dejstvo, da je vsakdanja obravnava dopinške afere na široko prisotna ne le na športnih straneh, temveč tudi na tistih, ki so posvečene notranji politiki. Kaj bi se zgodilo, če bi ljudje preusmerili svojo pozornost od igrišč k politični areni, med drugim k stalni boleči točki katerekoli vlade, se pravi finančnemu zakonu? Signal je bil več kot očiten, po zadnjih reakcijah pa prihaja do še večje razširjenosti fenomena: vsaki obtožbi (med zadnjimi se je na zatožni klopi znašel tudi Udinese) sledita obramba in zagovarjanje, da je to tipičen lov na čarovnice. Postavlja se v dvom marsikdo: ali sta nedavni odhod s smučarskih prizorišč Alberta Tombe in že nekaj časa trajajoča poškodba Ronalda (na sliki levo; desno: Del Piero) le naključji ali pa se za tem skriva bojazen, da bi tudi njiju doletela protidopinška kontrola?

Pritisk se stalno veča. To dokazuje tudi poziv Giannija Agnelli, naj pride čimprej do razjasnitve. Govori pa se že o bolj ali manj dolgih protestnih prekinitev prvenstva. Najradikalnejši predlog je bil, naj se prvenstvo prekine za celih šest mesecev! Posledice take odločitve bi lahko bile izjemno nevšečne za marsikoga. Nedavna smrt olimpijske zmagovalke Florence Griffith je k vsemu temu dodala olja na ogenj, spomnila pa je na neposredne nevarnosti za športnike, ki so vpleteni v začarani krog, ki te sili k uspehu za vsako ceno.

SLOVENCIZ ITALIJE, AVSTRIJE IN MADŽARSKE

ODMEVNA PREDSTAVITEV ZAMEJSKEGA ŠPORTA V LJUBLJANI

V četrtek, 1. oktobra, je bila v olimpijski sobi dvorane Tivoli v Ljubljani tradicionalna tiskovna konferenca, na kateri so predstavili načrte in uspehe slovenskega zamejskega športa.

Letos se je prvič zgodilo, da so se tiskovne konference udeležile vse tri slovenske zamejske športne organizacije v Italiji, Avstriji in na Madžarskem. Združenje slovenskih športnih društev v Italiji (ZSSDI) je predstavil njen predsednik Jure Kufersin, Slovensko športno zvezo iz Koroske pa predsednik Marijan Velik. Slovenci v Porabju nimajo svoje samostojne športne zveze, je pa bila prisotna njihova osrednja krovna organizacija, Zveza Slovencev na Madžarskem, ki skrbi tudi za športno dejavnost. Zastopal jo je predsednik Jože Hirnšek.

Nas seveda najbolj zanima predstavitev slovenskega športa v Italiji, o katerem je spregovoril Jure Kufersin. Predstavniki slovenskih osrednjih javnih občin so tako prejeli kopico podatkov o našem športu ter o njegovih dosežkih in uspehih. Poleg tega, da je ZSSDI najstarejša in najštevilnejša zamejska športna krovna organizacija (šteje 49 društev), se lahko pohvali z res zavirljivimi uspehi, ki so jih na tiskovni konferenci tudi fizično predstavljale tri od najboljših slovenskih športnic

v Italiji: evropska mladinska prvakinja v rolanju Mateja Bogatec, evropska mladinska prvakinja v kotalkanju Tanja Romano in državna mladinska prvakinja v jadrnanju (razred europa) Johana Križnič. Precejšnje zanimanje pa je žel tudi Zbornik slovenskega športa v Italiji, ki ga je uredil Branko Lakovič.

Ravno kakovost in uspešnost slovenskega zamejskega športa (tu je treba omeniti madžarskega reprezentanta slovenskega rodu Tiborja Gecseka, ki je postal evropski prvak v metanju kladiva na nedavnem evropskem atletskem prvenstvu v Budimpešti) sta poleg pomembne narodnoobrambene vloge vzrok, da v Sloveniji ponosno gledajo na dosežke zamejskih športnikov, saj, kot je dejal predsednik Olimpijskega komiteja Slovenije Janez Kocijančič, je vsak uspeh zamejskega športa tudi uspeh celotnega slovenskega športa.

Predstavitev zamejskega športa je močno odmevala v osrednjih slovenskih sredstvih javnega obveščanja, ki so ji posvetili res veliko pozornost.

15

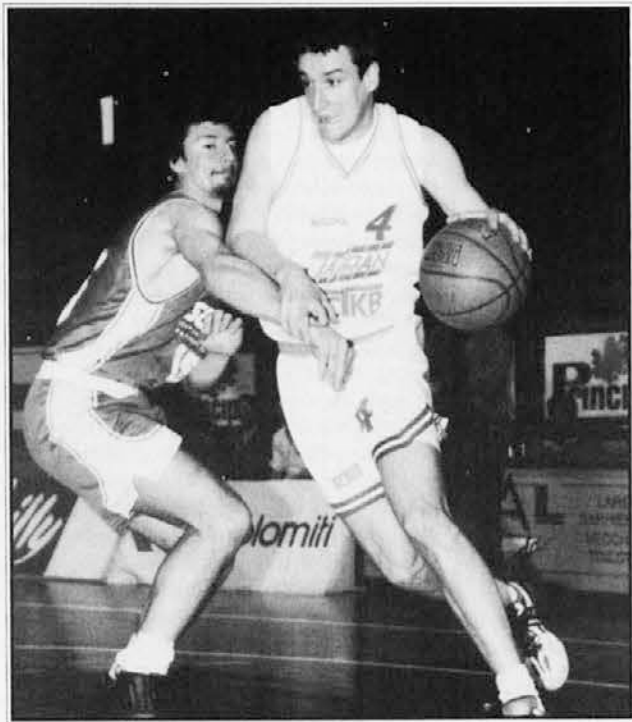
ČETRTAK
8. OKTOBRA
1998

DOMAČA KOŠARKA

NAŠE EKIPE SE PRIPRAVLJAJO NA ZAČETEK PRVENSTEV C1 IN C2 LIGE

Konec tedna se bosta pričeli tudi košarski prvenstva C1 in C2 lige. Na njih bodo nastopale tudi naše ekipe, točneje Jadran NTKB, Bor Radenska in Dom Kmečka banka, ki ravno v teh dneh zaključujejo priprave na prvenstvo.

Združena ekipa Jadran, ki je pred kratkim osvojila drugo mesto na turnirju Nove tržaške kreditne banke, bo nastopala v prvenstvu C1 lige. V soboto, 10. t.m., se bo v gosteh pomerila s pordenonsko ekipo Amici del Basket. Tekma se bo pričela ob 20.30 v športni palači v Pordenonu. Jadranovci upajo, da se bodo na tem prvenstvu uvrstili v play off. V ta del se uvrsti prvih osem ekip od skupnih štirinajst. Zadnje uvrščena ekipa bo izpadla neposredno, ostalih pet pa se bo moralo boriti proti izpadu v play outu, v katerem bosta izpadli nadaljnji dve. Naša združena ekipa je torej pred težko nalogo, a upati je, da jo bo do-

bro izpeljala. Jadran NTKB je letos zapustil Dean Oberdan, ki bo igral v Vidmu v B1 ligi, Štefana Samca pa zaradi vojaških obveznosti zelo verjetno ne bo pred januarjem. Na njuno mesto prihajata Massimiliano Cerne in Christian Arena (na sliki). Jadranovo po-

stavo bo tudi letos treniral Walter Vatovec.

V C2 ligi bosta nastopali dve slovenski ekipi. Gre za tržaški Bor Radenska in za goriški Dom Kmečka banka. Obe ekipi si bosta prizadevali za obstanek v ligi. Pri Boru se veselijo vrnitve Mateja Petti-

rossa in Pavla Rustje, odšli pa so Brazzani, Possega in Rebutla. Trener ostaja Luka Furlan, ki ga je klub po pretekli uspešni sezoni potrdil.

Goriški Dom se predstavlja s precejšnjimi novostmi. Prva je vsekakor ta, da bo goriško ekipo odslej treniral Dražen Grbac, strokovnjak iz Nove Gorice, ki je bil že pomožni trener slovenske reprezentance do 22 let. Druga novost je ta, da bo letos sponzor goriškega tretjeligaša Kmečka banka. Ekipa se je okrepila s prihodom Davida Brainija in Tassila Kristjančiča, medtem ko je Cristiano Franco odšel v Palmanovo.

Dom in Bor bosta igrala v dveh različnih skupinah, in sicer Dom v skupini A, Bor pa v skupini B. Dom Kmečka banka se bo v 1. kolu v soboto, 10. t.m., pomeril v gosteh proti Manzanu. Tudi Bor Radenska bo prvo prvenstveno tekmo odigral v gosteh, in sicer v Gradišču proti tamkajšnji Itali. Kot že rečeno, si bosta obe ekipi prizadevali za obstanek v ligi, pri tem pa morata računati na hudo konkurenco, saj se bosta morali pomeriti s številnimi kakovostnimi in močnimi ekipami. Upati pa je, da bodo naše ekipe uspešno prestale prvo preizkušnjo in ravno tako uspešno nadaljevale prvenstvo.

JADRANJE

VELIKO PRIČAKOVANJE ZA 30. "BARCOLANO"

V Trstu potekajo še zadnji dnevi vpisov v seznam tekmovalcev tradicionalne regate za t.i. jesenski pokal, imenovane Barcolana. Regato, že 30. po vrsti, ki bo v nedeljo, 11. t.m., prireja jadrnalno društvo iz Barkovelj in Grljana, ki se je pred nekaj tedni pošteno prestrašilo, ko so javne uprave sporočile, da se bo letos njihov delež pri financiranju

pobude ter skrbi za varnost občuteno zmanjšal. Govorilo se je celo, da regate ne bodo izvedli. No, kot kaže, regata bo. Barcolana se bo udeležil tudi slovenski jadrlec Dušan Puh, ki je bil v preteklih dveh izvedbah skupaj z Mitjo Kosmino zmagovalc z jadrnic Gaja Legend (na sliki). Bo letos ponovil uspeh?

POGOVOR / ANA IN ANDREJ FAJT

KO JE VSAK OTROK DAR

DANIJE DEVETAK

16

ČETRTEK
8. OKTOBRA
1998

Zakoncema Ani in Andreju Fajtu sta se pred dobrim mesecem rodili dvojčici Marta in Ivana, četrta in peti otrok. Na Goriškem, in predvsem v slovenskih krogih, je to danes pravi dogodek. V času, ko vsi tarnamo zaradi demografskega padca v zamejstvu, ki nam ne obeta "živahne" prihodnosti, smo torej priče znamenju upanja, in to še predvsem na Goriškem, saj se je v zadnjem letu rodilo razmeroma veliko število otrok. Potem ko sta si Ana in Andrej po nekaj tednih uredila novo družinsko življenje, smo se z njima pogovorili.

Do pred kratkim ste bili doma v petih, zdaj ste kar v sedmih. Kako sta doživela to spremembo?

Ana: Pred rojstvom pravzaprav nisva vedela, čemu greva naproti. Od vsega začetka sva skušala vsako težavo reševati sproti. Počasi je stvar kar stekla. Andrej mi je bil v veliko oporo, saj si je vzel dopust in skrbel za hišna opravila. Tako sem se lahko v celoti posvetila dedicam. Ostali trije otroci so lepo sprejeli sestrice; dobro je bilo, da sta se rodili poleti, saj so tako ostali trije lahko preživljali svoje proste ure na dvorišču. Zdaj skušamo usklajevati potrebe dveh malih s šolskimi in izvenšolskimi obveznostmi ostalih treh.

Kaj lahko povesta o prvih treh otrocih? So že kaj samostojni ali še močno potrebujejo vašo pozornost?

Andrej: Elija je star devet let in pol, Mateja osem, Jakob pet. Mislim, da so precej samostojni. Sami radi doma marsikaj naredijo in pomagajo. Sami so tudi poprijeli za delo z Marto in Ivano, kar je zanje nekakšna igra. V tej igri pa so nam v veliko pomoč. To je dobro tudi zanje, saj lahko tako premostijo morebitne težave ljubosumja.

Kako sta sploh sprejela novico, da čakata dvojčka?

Ana: Po eni strani sva bila zelo vesela. Če si mnenja, da je otrok božji dar, si lahko še bolj vesel, če pričakuješ kar dva darova! Z druge strani nisva vedela, kaj to pomeni, saj dva otroka zahtevata veliko več dela in neprespanih noči. Lahko pa rečem, da pri tem nisem imela težav.

Andrej: Ko mi je Ana povedala, da sta dva, sem mislil, da se šali. Ti-

sti dan je bilo veselo, iz srca sva se nasmejala. Marsikdo nama je rekel, da sva malo nora. Oba pa sva sprejela novico zelo dobro. Nisva si hotela delati nepotrebnih preglavic že pred porodom; sedaj si jih tudi ne delava, ker nimava časa za to. Če sam povsod vidiš le probleme, ne prideš nikamor.

Ana: Za naju je bilo pomembno imeti blizu osebe, ki so čutile z nama in naju podpirale. Mnogi so bili najinega pričakovanja iskreno veseli in so nama to tudi izkazali. Tudi to ti pomaga, da močneje verjameš v svoje odločitve, v to, kar živiš. Nisva se čutila sama.

Andrej: Meni se je zdelo, da gre za "pravljico". Kako lepo je imeti kar pet otrok, sem si mislil. Dejansko gre za "pustolovščino".

Kdor ne poskusi, verjetno dobro ne razume, kaj pomeni biti mama ali tata. Čudovito je, toda zahteva veliko energij. Kako prenašata fizične napore in zaspanost?

Andrej: Ni lahko. Osebnostno skušam stvari, kolikor se da, programirati. Na začetku sem mislil, da bo slabše, saj je zame neprespana noč veliko breme. Zdaj pa mislim, da sem se temu kar malo privadil. Če sem utrujen, sem zlahka živčen, kar negativno vpliva na odnos z otroki. Tedaj pomislim, da se dejansko nič ne spremeni, če sem živčen ali ne. V takih trenutkih nam prihaja v pomoč narava, saj se v njej sprostim. Zato je za številno družino pomembno, da ima dvorišče ob hiši.

Ana: V naporu ne vidim velikih žrtev ali kakega gorja, saj delam za svoje otroke. Ko so majhni, živiš zanje, saj te potrebujejo v vsakem trenutku. Če ti to kaj pomeni, delaš to z jasnim smislom in te to bogati. Nič mi ni odvzeto, če sem z njimi tudi veliko ur. Tudi če ne hodimo pohajati, nam nič ne manjka. Če se za druge daruješ s smislom, tega ne občutiš kot žrtev. Že med nosečnostjo sem vedno molila, da bi mi Gospod dal moči, da bi šla naprej. Zdi se mi, da me je uslišal...

Ana, ti si članica tudi goriškega Centra za pomoč življenju...

Pri centru sodelujem dve leti. Organizacija pomaga predvsem materam v težavah. Skušamo jih spremljati in preprečevati, da bi se odloča-

le za splav. Z druge strani pomagamo družinam, ki imajo finančne težave in bi bile zaradi teh pripravljenosti ne sprejeti drugih otrok. Poleg tega organizira središče za šolnike tudi letne tečaje, ki jih odobri šolsko skrbništvo.

Kakšne vzgojne prijeme imata z otroki?

Ana: Mislim, da se danes od otrok preveč zahteva. Otroci potrebujejo veliko igre, sprostitve, pustolovščin, pravljič, razvijanja domišljije. Mislim, da ne moremo biti preveč strogi z njimi. Za nas je pomembno, da smo z njimi sproščeni, se pogovarjamo, jih poslušamo. Ko so bili majhni, smo jim brali dosti pravljič. Zdaj je zanje pomembno, da jim prisluhnemo. Stalno nam o čem pripovedujejo.

Andrej: To velja predvsem za Ano. Mislim, da mora imeti mama prav tako vlogo. Oče se mora po mojem res tudi igrati z otroki, mora pa biti bolj strog, predvsem kar se tiče osebnih opravil. Zelo mi je pri srcu, da bi otroke vzgojal v samostojne osebe. Mene so starši tako naučili in sem tega vesel. Vidim, da imajo drugi ljudje, ki niso imeli sreče postati samostojne osebnosti, velike težave v življenju, sami si jih pravzaprav delajo. Ko sedaj spremljam prve tri otroke pri učenju, jim skušam dopovedati, da se učijo zase in ne za druge, da je treba začeto stvar privedi do konca itd. Toda vzgoja ni samo tehnična zadeva. Ani in meni je pri srcu predvsem vzgoja za vrednote, kot so ljubezen do bližnjega, dobrot, usmiljenje, potrpežljivost, spoštljivost itd. To pa so sporočila, ki morajo prihajati iz srca in šele potem iz ust. Pomembno je tudi, da se otroci igrajo, plezajo, tekajo, da kakšno "ušpičijo". Mora pa biti eno in drugo. Nočem, da bi bili površni. Glede vzgoje se želim učiti iz izkušenj drugih, veliko pa tudi improviziram.

Vidva sta tudi člana skupine družin na Goriškem. Mislita, da vama to pomaga v življenju?

Ana: Sva v zakonski skupini, ki jo sestavlja šest parov. Srečujemo se enkrat mesečno, vsako srečanje začnemo z molitvijo, nato se pogovarjamo o zakonskih in družinskih težavah. To nama je v oporo. Vidiva, da se z določenimi težavami ne spopadava samo midva. Prizadevamo si tudi, da bi prebudili in povečali občutljivost širše skupnosti, tako posameznih staršev kot naših ustanov, da bi pokazali večjo pozornost do vprašanj, ki zadevajo družino in vzgojo.

Zame je presenetljivo to, da ste vedno umirjeni, vedri, nasmejani. Je to del vašega značaja ali je vaša skrivnost kaka druga?

Ana: Če si zadovoljen s sabo, z zakoncem in otroki, je naravno, da si vesel.

Andrej: Optimist sem za vsako ceno, kakšenkrat celo preveč. Skušam biti vreden in vesel, ker mislim, da je to najboljši recept za življenje. To, da nismo statični, nas drži pokonci. Vedno se kaj dogaja in to je lepo. Vsak trenutek skušamo olepšati. Z otroki se sproščeno veselimo, igramo, pojemo. V vsako okolje je bolje prinesiti lepo besedo in nasmeh kot pa vleči za sabo dolge obraze.

OKROGLA MIZA: VIZIJA GLASBENEGA ŠOLSTVA NA GORIŠKEM NA PRELOMNICI TISOČLETJA

"USTVARITI MORAMO SVOJ OLIMP"

Govoriti o glasbi je težko, skupno razmišljati o vlogi glasbene vzgoje za mlade pa je zelo koristno. S to mislijo je v petek, 25. septembra, uvedla okroglo mizo o viziji glasbenega šolstva na Goriškem na prelomnici tisočletja moderatorica Tatjana Gregorič, podkovan spremljevalka glasbenega življenja ob meji.

V dvoranici novogoriške glasbene šole se je zbralo lepo število glasbenih pedagogov in kulturnih delavcev, ki se vedno bolj zavedajo naravne povezanosti dveh Goric in nuje njunega organskega kulturnega povezovanja v perspektivi evropskih združevalnih procesov. Ta naš prostor je obdaren s talenti, ki jih je treba usmerjati in razvijati. "Ne smemo zanemarjati duše!" je pozvala Tatjana Gregorič. Glasba notranje pomirja, vzgaja k strpnosti in sodelovanju. Pomembno nalogo imajo glasbeni učitelji, ki kot terapevti smotno usmerjajo energije, zdravi-jo razočaranja, depresije in praznino.

V drugem desetletju tega stoletja je bila Goriška s svojim glasbenim potencialom konkurenčno središče Ljubljani. Rast našega šolstva so pretrgali pretresi leta 1947. Od tedaj smo priče odstopanju in odhajanju umetnikov. Na Goriškem je trenutno osem glasbenih šol, in vendar ne zadoščajo potrebam. Imamo tudi ruske pedagoge, ki prepoznavajo talente mladih, hkrati pa ugotavljajo, kako je naš prostor utesnjen in nepredih. "Ustvariti moramo svoj Olimp," je rekla Tatjana Gregorič. Kako o tem prepričati odgovorne in katere poti ubrati?

O teh izzivih je nato spregovorila Vlasta Vižintin, ravnateljica Glasbene šole Nova Gorica, ki praznuje 50-letnico obstoja in delovanja. Ga. Vižintinova se dobro zaveda, da je ustanova, ki jo predstavlja, žarišče glasbenega življenja v občini. GS Nova Gorica šteje danes nad 750 gojencev, sodeluje s šolami in društvi, skrbi tudi za vzgojo kadrov in poslušalcev. V zadnjih letih poučujejo na njej vrhunski pedagogi; sadovi tega dela so nagrade tudi na mednarodnih tekmovanjih. GS Nova Gorica močno občuti problem odhoda obetavnih mladih glasbenikov od doma. Naj še pove-
mo, da šola žal še zdaleč ne razpolaga s primernimi prostori. Za okroglo mizo je sedel tudi predsednik glasbenega društva Nova Stojan Ristovski. Predstavil je tri leta staro društvo, ki združuje orkestre, vokale in ansamble od Tolmina do Ajdovščine in Sežane. O vlogi Kulturnega doma Nova Gorica je predstavila svoje stališče komaj upokojena direktorica in ustanoviteljica doma Alenka Saksida. "Kdor ima opravka z glasbo," je rekla, "je do drugih bolj odprt, priazen, blag." Glasbena šola je šola za življenje. Neobhodno je treba zapolniti vrzel, ki jo predstavlja pomanjkanje višje glasbene šole na Goriškem.

Kot zastopnik dela civilne družbe v zamejstvu in vsestranski kulturni delavec je posegel kot gost pri okrogli

mizi tudi podpredsednik Sveta slovenskih organizacij Janez Povše. "Soustvarjamo novo Evropo, ki ni le v Bruslju, ampak je tu," je povedal Povše. To veliko priložnost moramo ob tej meji na poseben način izrabiti za iskanje izvirnih poti. Zamisliti si moramo možnosti odpiranja na vseh nivojih, predvsem pa v kulturnem življenju, ki je za nas zamejce življenjske važnosti.

Zanimiv in podroben načrt izobraževalno-kulturne narave je predstavil predsednik društva Paideia Primož Hvala, ko je govoril o zamisli zasebne gimnazije, ki naj bi nosila ime po briškem pesniku Alojzu Gradniku. Glavni cilj te umetniške gimnazije z nadstandardno programsko ponudbo v treh oddelkih (glasbenem, likovnem, splošnem) je kulturna oživitve poenotenega severnoprimorskega in zamejskega prostora. Svoje stališče je nakazal tudi predstavnik sveta staršev Julijan Fortunat. O stanju na Vipavskem je spregovorila ravnateljica Martina Černe Vodopivec, zanimiv podatek pa je iznesla ravnateljica GS Tolmin Slavica Mlakar: v Sloveniji je dvajset tisoč gojencev na nižji glasbeni šoli, 750 na srednji, na akademiji pa samo tristo. Dosti talentov ostaja zakopanih, ker starši neradi pošiljajo petnajstletnega otroka nadaljevat študij npr. v Ljubljano.

Ravnatelj Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel iz Gorice Silvan Kerševan je orisal pot tega kulturnega središča. Glasbena šola je v zamejstvu še bolj pomembna, saj "moramo skrbeti ne samo za izobrazbo, ampak tudi za to, da se ohrani-mo," je rekel prof. Kerševan. Vloga šole je zato v prvi vrsti oblikovanje sposobnih, dobrih in pametnih oseb. Za zamejce je pomembna vez z matičnim življenjem. "Kot zamejec sem bil vedno alergičen na to mejo, ki prinaša ignoranco." Prav glasba lahko imenitno odpravlja to mejo. Do besede je prišel tudi predstavnik učiteljskega zbora GS Nova Gorica Črtomir Nanut, za njim pa nalašč zadnji po vrstnem redu, a ne po važnosti, Štefan Krapše, načelnik za družbene dejavnosti mestne občine Nova Gorica. Podčrtal je, da politična volja za prenašanje glasbenega šolstva v višjo kvaliteto obstaja. Išče se način in odgovorni so že na delu.

Po posegih gostov okrogle mize se je razvil širši, mestoma tudi malo napet razgovor, ko se je marsikdo razkašlal. Če smo razumeli, da je višja stopnja glasbenega šolstva na Goriškem res potrebna, je bilo jasno tudi to, da se zanjo poteguje več kandidatov. Na političnih in kulturnih je, da se odločijo za najboljši obliko, ki bo preživela družbeno-politične pretrse naslednjih let zaradi evropskih integracijskih procesov. Predvsem pa naj se modro odločijo v duhu povezovanja vseh Slovencev, in to ne v prid interesom ene ali druge strani, ampak v iskreno korist otrokom-gojencem.

DD